

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 10 - 16 Mart 2009	Yayımlandığı Tarih 17 Mart 2009	Sayı 403

İÇİNDEKİLER

- [25/2/2009 Tarih ve 5841 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun](#) (R.G. 14 Mart 2009 – 27169)
- [Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında 2009/14764 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı](#) (R.G. 10 Mart 2009 – 27165)
- [Küçüklerin Evlât Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük'ün Yürürlüğe Konulması Hakkında 2009/14729 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı](#) (R.G. 15 Mart 2009 – 27170)
- [Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#) (R.G. 14 Mart 2009 – 27169)
- [Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik](#) (R.G. 14 Mart 2009 – 27169)
- [Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik](#) (R.G. 14 Mart 2009 – 27169)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/24, K: 2008/165 Sayılı Karar Özeti](#) (R.G. 10 Mart 2009 – 27165)
- [Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden 2 Adet Karar](#) (R.G. 10 Mart 2009 – 27165)
- [Danıştay 3. Daire Başkanlığından 1 Adet Karar](#) (R.G. 11 Mart 2009 – 27166)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Hasan Döner/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(İldan/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Kasa/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Osman Karademir/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Boyras/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Günsili ve Yayık/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ciğerhun Öner/Türkiye Davası\)](#)
- [Gümrük Müsteşarlığından Gümrük Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ \(Hariçte İşleme-Geçici Çıkış-Geri Gelen Eşya\) \(Seri No: 4\)](#) (R.G. 11 Mart 2009 – 27166)
- [Adalet Bakanlığından Münhal Noterlikler İlanı](#) (R.G. 11 Mart 2009 – 27166)
- [Adalet Bakanlığından İlan](#)

(R.G. 15 Mart 2009 – 27170)

- [Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden İhalelere Katılmaktan Yasaklama Kararı](#)

(R.G. 15 Mart 2009 – 27170)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 5841

Kabul Tarihi : 25/2/2009

MADDE 1 – 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 154 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Bir hakka dayanmaksızın başkasına ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal eden veya sınırlarını değiştiren veya bozan veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olan kimseye, suçtan zarar görenin şikâyeti üzerine altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası verilir.”

MADDE 2 – 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu hüküm, iddia ve taşınmazın niteliğine yahut Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri dahil, tarafların sıfatına bakılmaksızın uygulanır.”

MADDE 3 – 3402 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10 – Bu Kanunun 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu iddiası ile yürürlük tarihinden önce açılmış ve henüz kesin hükme bağlanmamış olan davalarda dahi uygulanır.”

MADDE 4 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

14/3/2009

[R.G. 14 Mart 2009 – 27169]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Bakanlar Kurulu Kararları

Karar Sayısı :2009/14764

Ekli “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”ın yürürlüğe konulması; Devlet Bakanlığının 24/2/2009 tarihli ve 8078 sayılı yazısı üzerine, 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 2/3/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KARAR

MADDE 1- 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Kararnamenin eki Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Bu Karar kapsamındaki dövize ilişkin işlemler Merkez Bankası, bankalar ve Bakanlıkça uygun görülecek diğer kuruluşlar tarafından yapılır. Merkez Bankası kendi işlemlerinde kullanacağı konvertibl dövizleri belirler."

MADDE 2- Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kararı Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakan yürütür.

Bakanlar Kurulu Kararının Yayınlandığı Resmi Gazete'nin

Tarihi	Sayısı
11/8/1989	20249

Bakanlar Kurulu Kararında Değişiklik Yapan Kararnamelerin Yayınlandığı Resmi Gazete'nin

Tarihi	Sayısı
25/2/1990	20444
20/6/1991	20907
21/3/1993	21531
21/12/1994	22148
10/6/1997	23015
31/12/1998	23570
(mükerrer)	
19/8/1999	23791
28/8/2001	24507
2/7/2003	25156
27/8/2004	25566
31/12/2004	25678
28/3/2006	26122
30/12/2006	26392

[R.G. 10 Mart 2009 – 27165]

 [İçindekilere dön](#)**Karar Sayısı : 2009/14729**

Ekli “Küçüklerin Evlât Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük”ün yürürlüğe konulması; Devlet Bakanlığının 10/4/2008 tarihli ve 1164 sayılı yazısı üzerine, 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 320 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 25/2/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

C. ÇİÇEK

H. YAZICI

N. EKREN

N. ÇUBUKÇU

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bak. ve Başb. Yrd.Devlet Bakanı V.

M. BAŞESGİOĞLU

Devlet Bakanı

K. TÜZMEN

Devlet Bakanı

N. ÇUBUKÇU

Devlet Bakanı

M. ŞİMŞEK

Devlet Bakanı

M. S. YAZICIOĞLU

Devlet Bakanı

E. BAĞIŞ

Devlet Bakanı

M. A. ŞAHİN

Adalet Bakanı

M. V. GÖNÜL

Millî Savunma Bakanı

B. ATALAY

İçişleri Bakanı

A. BABACAN

Dışişleri Bakanı

N. EKREN

Maliye Bakanı V.

H. ÇELİK

Millî Eğitim Bakanı

F. N. ÖZAK

Bayındırlık ve İskân Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı

B. YILDIRIM

Ulaştırma Bakanı

R. AKDAĞ

Tarım ve Köyşleri Bakanı

F. ÇELİK M. Z. ÇAĞLAYAN M. H. GÜLER
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı Sanayi ve Ticaret Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. GÜNAY V. EROĞLU
Kültür ve Turizm Bakanı Çevre ve Orman Bakanı

**KÜÇÜKLERİN EVLÂT EDİNİLMESİNDE ARACILIK FAALİYETLERİNİN
YÜRÜTÜLMESİNE İLİŞKİN TÜZÜK
BİRİNCİ BÖLÜM**

Amaç, Kapsam ve Tanımlar**Amaç ve kapsam**

MADDE 1 – (1) Bu Tüzük, küçüklerin kendi ülkesi içerisinde veya ülkelerarası evlât edinilmesinde aracılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla;

a) Küçüklerin, evlât edinilmesinde, aracılık faaliyetinin yürütülmesine,

b) Küçüğün; yüksek yararının gözetilmesine, temel haklarının güvence altına alınmasına, kaçırılmasının, satılmasının veya ticaretinin önlenmesine, öncelikle kendi ülkesi

içinde evlât edindirilmesine, ülkesinde evlât edinecek veya yanına yerleştirilecek kişi veya eşler bulunmadığı takdirde ülkelerarası evlât edindirilmesine,

c) Küçüklerin, evlât edindirilmek üzere kişi veya eşlerin yanına yerleştirilmesi sonucu kazandıkları hakların korunması sürecinin izlenmesine, ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Tüzükte geçen;

a) Evlât edinen: Yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre, evlât edinmesine hukuksal engeli olmayan kişi veya eşleri,

b) Evlât edinilen: Hakkında mahkemece korunma kararı alınan veya ailesi tarafından evlât edinilmesine rıza gösterilen küçüğü,

c) Geçici bakım sözleşmesi: Evlât edinilecek küçüğün, bakım ve eğitimi için evlât edinme başvurusu uygun görülen kişi veya eşlerin yanına yerleştirilmesi öncesinde bu kişilerle imzalanan sözleşmeyi,

ç) İl Müdürlüğü: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğünü,

d) Kabul eden Devlet: Evlât edinmek üzere başvuranın ikamet ettiği Devleti,

e) Kabul eden Devlet merkezi makamı: Ülkelerarası evlât edinme konusunda yetkili otoriteyi,

f) Komisyon: İl Müdürünün başkanlığında, sosyal inceleme raporunu hazırlayanın da katıldığı, vakanın özelliğine göre Kurumun konusunda uzman meslek elemanlarının iştirak edeceği en az üç kişiden oluşan değerlendirme grubunu,

g) Korunmaya muhtaç küçük: 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 3 üncü maddesinin (b) bendinde belirtilen küçüğü,

ğ) Kurum: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünü,

h) Küçük: Daha erken yaşta ergin olma durumu hariç, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi,

ı) Menşe Devlet: Evlât edinilecek küçüğün ikamet ettiği Devleti,

i) Merkezi Makam: Türkiye'de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Çocuk Hizmetleri Dairesi Başkanlığını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Aracılık Faaliyetlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar

Sorumlu birim

MADDE 3 – (1) Evlât edinmede aracılık faaliyetleri Kurum tarafından yürütülür.

(2) Ülkelerarası evlât edinme işlemlerinde, Kurumun görevli birimi Merkezi Makamdır. Merkezi Makam, bu işlemleri kabul eden veya menşe Devlet merkezi makamları arasında işbirliği yaparak yerine getirir.

Evlât edinme koşulları

MADDE 4 – (1) Evlât edinmede;

a) Küçüğün, evlât edinen tarafından en az bir yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması,

b) Evlât edinmenin her halde küçüğün yararına bulunması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının, hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi,

c) Evlât edinecek kişi veya eşlerin, evlât edinilenden en az onsekiz yaş büyük olması,

ç) Ayırt etme gücüne sahip olan küçüğün rızasının alınması,

d) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 311 inci ve 312 nci maddelerinde yer alan hükümler hariç, 309 uncu maddesinde belirtilen şekilde küçüğün ana ve babasının rızasının bulunması,

e) Küçüğün vesayet altında olması halinde, Türk Medenî Kanununun 397 nci maddesinde öngörülen vesayet dairelerinin izninin alınmış olması,

f) Evlât edinmek isteyen ve evli olmayan kişinin otuz yaşını doldurmuş bulunması,

g) Eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları veya her ikisinin de otuz yaşını doldurmuş bulunmaları,

ğ) Eşlerden birinin, diğerinin çocuğunu evlât edinebilmesi için en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması, koşulları aranır.

(2) Otuz yaşını doldurmuş olan eşin, tek başına evlât edinebilmesi için, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden, birlikte evlât edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi gerekir.

Başvuru yeri, şekli ve başvuru sırasında yapılacak işlemler

MADDE 5 – (1) Evlât edinmek isteyenlerden;

a) Yerleşim yeri Türkiye’de olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, yerleşim yerlerindeki İl Müdürlüklerine,

b) Yerleşim yeri yurt dışında olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ile yabancı ülke vatandaşları, kabul eden Devletin merkezi makamına,

c) Türkiye’de bir yıldan fazla süreyle oturma izni almış yabancı ülke vatandaşları, Merkezi Makama gönderilmek üzere buldukları yerin İl Müdürlüğüne yazılı başvuruda bulunurlar.

(2) Eşlerin evlât edinmesi halinde, her ikisinin de yazılı başvuruda bulunması gerekir.

(3) Başvuranlara, evlât edinilecek küçüklerin özellikleri ile evlât edinmenin sosyal ve hukuki sonuçları hakkında sosyal çalışmacı tarafından bilgi verilir ve ilk görüşme formu birlikte doldurulur.

(4) Evlât edinmek üzere başvuran kişi veya eşler, evlât edinme işlemlerine ilişkin tüm yükümlülükleri kabul ve taahhüt ederler.

İstenilen belgeler

MADDE 6 – (1) Evlât edinmek üzere başvuran kişi veya eşlerden aşağıdaki belgeler istenir:

a) Nüfus müdürlüğü tarafından düzenlenen nüfus olayı kayıt örneği,

b) Başvuran ve birlikte yaşadığı aile fertlerinin 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu kapsamında yer alan silinmiş kayıtlar da dâhil sabıka kayıtları,

c) Mal varlığını, gelir ve sosyal güvenlik durumunu gösterir belgeler,

ç) Kimlik Paylaşımı Sisteminden belge üretebilen muhtarlıklardan veya nüfus müdürlüklerinden alınacak yerleşim yeri belgesi,

d) Öğrenim durumunu gösterir belge,

e) Fiziksel, zihinsel ve ruhsal bir engelinin, sürekli bakımı gerektiren, bulaşıcı veya süregen bir hastalığının bulunmadığını, ayrıca alkol veya uyuşturucu madde bağımlısı olmadığını belirten sağlık kurulu raporu,

f) Türkiye’de yaşayan yabancı ülke vatandaşlarından veya yurt dışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından oturma izin belgesi ve küçüğün kabul eden ülkeye girmesine ve orada sürekli ikametine izin verildiğine veya verileceğine dair belge.

Başvuruların incelenmesi

MADDE 7 – (1) Evlât edinmek üzere başvuran kişi ve eşler, 6 ncı maddenin birinci fıkrasında sayılan belgeleri, başvuru tarihinden itibaren en geç iki ay içinde tamamlayıp sunarlar. Bu süre içinde belgeleri sunmayanların başvuruları işleme konulmaz. Belgelerin sunulduğu tarih ve saat sosyal inceleme ve küçüğün yerleştirilmesi sıralamasında esas alınır. Ancak, korunmaya muhtaç olmayan küçüklerin evlât edinilmesi veya oluşmuş anne, baba ve küçük ilişkisinin bulunması ya da hısımlığın söz konusu olması durumlarında bu esasa bağlı kalınmaz.

(2) Başvuru sahipleri belgelerin tesliminden itibaren en geç altı ay içinde yerleşim yerlerinde ziyaret edilerek haklarında sosyal inceleme başlatılır. Başvuruların yoğun olduğu İl Müdürlüklerinde bu süre, altı ay daha uzatılabilir.

(3) İncelemede karar vermeye yardımcı olacak her türlü belge talep edilerek başvuru sahiplerinin ve varsa birlikte yaşadıkları başka kişilerin kişilik, eğitim, kültürel özellikleri, ekonomik güçleri, sağlık durumları, aile bireylerinin birbirleriyle ve çevreleri ile olan ilişkileri, küçükten beklentileri, evlât edinmeye bakış açıları, bakım, eğitime ve yetiştirme konularına yaklaşımları, evlât edinmek istedikleri küçüğün özellikleri, başvuru sahiplerinin veya varsa altsoylarının tavır ve düşünceleri en az beş görüşme sonucu değerlendirilerek kapsamlı bir sosyal inceleme raporu hazırlanır.

(4) Sosyal inceleme sonucunda evlât edinme başvurusu uygun bulunanlara bu durum yazılı olarak bildirilir.

Başvuruların reddi, askıya alınması ve işlemden kaldırılması

MADDE 8 – (1) Evlât edinmek isteyenlerden bu Tüzüğün 4 üncü maddesinde belirtilen koşulları taşımadıkları anlaşılanların başvuruları sosyal inceleme yapılmaksızın reddedilir.

(2) Başvuruları işleme konulanların dosyaları haklı mazeret göstermeleri halinde mazeretin gerektirdiği bir süre için askıya alınabilir. Bu süre sonunda yeniden yapılacak sosyal inceleme sonucunda düzenlenecek rapora göre dosya işleme konulur.

(3) 7 nci maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen süreler içinde başvuru sahiplerinden kaynaklanan nedenlerle sosyal incelemeye başlanılamaması durumunda dosya işlemden kaldırılır. Bunların yeniden başvuruda bulunmaları halinde ilk kez başvuruda bulunulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

(4) Geçici bakım sözleşmesi uyarınca yanlarına yerleştirilen küçüğü, kendilerinin veya küçüğün belgelendirilen ciddi sağlık nedeni dışında geri verenlerin sonraki evlât edinme başvuruları reddedilir.

İtiraz

MADDE 9 – (1) Evlât edinme başvurusunun reddedilmesine, askıya alınmasına veya işlemden kaldırılmasına ilişkin işlemler İl Müdürlüğü tarafından başvuru sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

(2) Bu işlemlere karşı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde İl Müdürlüğü nezdinde itiraz edilebilir. İtiraz komisyon tarafından görüşülerek en geç bir ay içinde kesin olarak karara bağlanır ve karar itiraz edene yazılı olarak bildirilir.

Sıralamada dikkate alınacak hususlar

MADDE 10 – (1) Küçüğün yaşı, cinsiyeti, sağlık durumu, varsa kardeşi ile birlikte istenmesi gibi özellikler sıralamayı belirlemede dikkate alınır.

(2) Evlât edinilecek küçüğün, varsa kardeşi ile birlikte evlât edindirilmesine, bunun mümkün olmaması durumunda birbirlerine yakın yerleşim yerlerinde bulunan ve birbirleriyle görüştürebilecek kişi veya eşlerin yanına yerleştirilmelerine özen gösterilir. Kardeşi olan küçükleri birlikte evlât edinmek isteyenler için sıralamaya bağlı kalınmayabilir.

Küçüğün yerleştirilmesi

MADDE 11 – (1) Geçici bakım sözleşmesinin imzalanmasından sonra, evlât edinilecek küçük, en az bir yıl süreyle bakım ve eğitimi için uygun görülen kişi veya eşlerin yanına yerleştirilir.

İzleme

MADDE 12 – (1) Evlât edinme öncesinde, 11 inci maddeye uygun olarak yerleştirilen küçük; evlât edinecek kişi veya eşlerin küçüğü eğitime yeteneği, aile ilişkileri, sağlığı, küçükle olan ilişkilerindeki gelişmeler ile sosyal ve ekonomik koşullarındaki değişimler yönünden sosyal çalışmacılarca izlenir ve izleme sonuçları üçer aylık dönemler halinde rapora bağlanır.

(2) Evlât edineceklerin altsoyu varsa, raporda onların da küçük ile ilgili tavır ve düşünceleri değerlendirilir.

(3) Evlât edineceklerin küçüğe karşı tutum ve davranışları Kurum tarafından denetlenir. Gerektiğinde danışmanlık ve rehberlik hizmeti de verilir.

(4) Bir yıllık izleme süresi sonunda sosyal inceleme raporunu da içeren dosya bir ay içinde hazırlanır.

(5) Evlât edinecekler, geçici bakım sözleşmesi süresi içinde, küçükle birlikte yurtdışına çıkmadan önce İl Müdürlüğüne bilgi verirler. Bu bilgi İl Müdürlüğünce Merkezi Makama iletilir. Merkezi Makam tarafından da gidilen ülkenin merkezi makamı ile işbirliği yapılarak izleme sürdürülür.

Evlât edinme kararı ve küçüğün geri alınması

MADDE 13 – (1) İzleme süresi sonunda düzenlenen sosyal inceleme raporuna dayalı olarak veya itiraz üzerine komisyon tarafından karar verilerek evlât edinme talepleri uygun görülenlere, sonuç ve evlât edinme kararı alınması için mahkemeye başvurularını gerektiği hususu İl Müdürlüğünce yazılı olarak bildirilir.

(2) İzleme süresi sonunda düzenlenen sosyal inceleme raporuna göre evlât edinmeleri uygun görülmeyenlerin talepleri reddedilir. Ret kararına yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde İl Müdürlüğü nezdinde itiraz edilebilir. İtiraz komisyon tarafından görüşülerek en geç bir ay içinde kesin olarak karara bağlanır. Komisyonca evlât edineceklerin uygun bulunmamaları durumunda küçük geri alınır.

(3) Geçerli bir mazeret olmaksızın yazılı bildirim tarihinden itibaren iki ay içerisinde evlât edinme kararı almak üzere mahkemeye başvurulmaması halinde, İl Müdürlüğünce küçüğün geri alınmasına karar verilir.

(4) Geçici bakım sözleşmesi süresi içerisinde, ebeveynlik sorumluluğunun yerine getirilmediğinin sosyal inceleme raporuyla saptanması durumunda, sürenin dolması beklenmeksizin de küçük geri alınabilir.

Evlât edinme işleminin tamamlanması ve nüfusa kayıt

MADDE 14 – (1) 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 29 uncu maddesi hükmü gereğince evlât edinme kararı mahkeme tarafından on gün içinde o yerin Nüfus Müdürlüğüne bildirilir. Evlât edinme olayı aile kütüklerine tescil edilir ve evlât edinilenin kaydı evlât edinmenin aile kütüğüne taşınır.

(2) İl Müdürlüğü, Kimlik Paylaşımı Sisteminden veya nüfus idaresinden temin edeceği nüfus olayı kayıt örneğini evlât edinme dosyasına koyar ve evlât edinme işleminin tamamlanmasına ilişkin belgeyi en geç bir ay içerisinde Kuruma gönderir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ülkelerarası Evlât Edinmeye İlişkin Hükümler

Ülkelerarası evlât edinme

MADDE 15 – (1) Ülkelerarası evlât edinme işlemleri, bu Tüzüğün ilgili hükümleri ile 5/4/2004 tarihli ve 2004/7087 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlât Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşme hükümlerine uygun olarak yürütülür.

Türkiye Cumhuriyetinin menşee Devlet olduğu ülkelerarası evlât edinmede uygulanacak usul ve istenilen belgeler

MADDE 16 – (1) Ülkelerarası evlât edinme, küçüğün Türkiye’de evlât edinme amacıyla yerleştirilme imkânı bulunamaması ve ülkelerarası evlât edinmenin, küçüğün yüksek yararlarına uygun olmasıyla mümkündür.

(2) Ülkelerarası evlât edinme başvuruları bu Tüzüğün 5 inci maddesinde belirtilen usule göre yapılır.

(3) Merkezi Makam tarafından, kabul eden Devletin merkezi makamından evlât edinecek kişi veya eşler hakkında ailelerini, sağlık geçmişlerini, sosyal çevrelerini, evlât edinme sebepleri ile evlât edinme ehliyetine sahip ve elverişli olduklarını, uluslararası bir evlât edinmeyi üstlenme yeteneklerinin bulunduğunu ve evlât edinmek istedikleri küçükte aradıkları özellikleri belirten sosyal inceleme raporu ile dayanağı belgelerin yer aldığı dosyanın hazırlanması talep edilir.

(4) Hazırlanan dosya üzerinde yapılan inceleme sonucu kabul eden Devletin merkezi makamı tarafından, başvuru sahibi kişilerin yanına evlât edinilmek üzere küçük yerleştirilmesinde sakınca bulunmadığının onaylanması halinde, dosya sıralamaya alınır. Dosyanın, Merkezi Makama iletildiği tarih, küçüğün yerleştirilmesi sıralamasında esas alınır.

Ancak, yerleşim yeri yurtdışında bulunan Türk vatandaşları ile doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından aldıkları izinle vatandaşlıktan çıkanlara ve evlât edinilecek küçükle dil birliği ve kültürel yakınlığı bulunan kişi ve eşlere sıralamada öncelik verilir.

(5) Ülkelerarası evlât edinme başvurularında dosyanın hazırlanma süreci kabul eden Devletin kurallarına bağlıdır. Kabul eden Devlet tarafından olumsuz bildirimde bulunulması durumunda dosya işlemde kaldırılır.

(6) Merkezi Makam tarafından kabul eden Devletin merkezi makamına gönderilen küçüğe ait dosyada; nüfus cüzdanı örneği, korunma kararı örneği, küçük terk edilmiş ise emniyet tutanakları, Türk Medenî Kanununun 309 uncu veya 311 inci maddeleri kapsamında ilgili mahkemeler tarafından verilen karar örnekleri, sağlık durumu hakkında doktor raporu, sosyal inceleme raporu, yurt dışına çıkmasına ilişkin velisi ya da vasisinin izni ve küçüğün kabul eden Devlete girme ve burada bir yıllık oturma hakkına sahip bulunduğu ya da bulunacağına dair belge veya vize, küçüğün özel gereksinimleri ile ilgili bilgiler içeren evrak ve fotoğraflar bulunur.

(7) Merkezi Makam; küçüğün kimliği, evlât edinmeye uygunluğu, kendisinin ve ailesinin geçmişi, sosyal çevresi, kendisinin ve ailesinin sağlık geçmişi ve küçüğün özel ihtiyaçları hakkındaki bilgileri içeren bir rapor düzenler. Düzenlenen raporda, özellikle küçüğün yetişme koşulları ile vatandaşlık durumu, din, dil ve kültürel geçmişi göz önünde bulundurularak, ülkelerarası evlât edinmenin küçüğün yüksek yararına uygunluğu konusundaki görüşlere yer verilir.

(8) Küçüğün tesliminden önce Merkezi Makam ve kabul eden Devlet merkezi makamı arasında küçüğün evlât edinilmesi konusunda anlaşma sağlanmış olması gerekir.

(9) Evlât edinecek kişi veya eşlerin küçüğü yaşadıkları ülkeye götürebilmeleri için gerekli görülen belgeler kabul eden Devletin merkezi makamı tarafından Türkiye'deki konsoloslughuna gönderilir.

Yerleştirme işlemleri, küçüğün teslimi ve izleme

MADDE 17 – (1) Küçük, bir yıllık bakım ve eğitimi için geçici bakım sözleşmesi imzalanarak, Merkezi Makamın gözetim ve denetiminde evlât edinecek kişi veya eşlere teslim edilir.

(2) Küçüğün kabul eden Devlete gönderilmesi, evlât edineceklerin refakatinde, güvenli ve uygun koşullarda gerçekleştirilir.

(3) Kabul eden Devletin merkezi makamından evlât edinilecek küçüğe, bir yıllık izleme süresi içerisinde, gerekirse sağlık ve eğitim konularının takibi yetkisi ile sınırlandırılmış bir yasal temsilcinin tayin edilmesi istenebilir.

(4) İzleme süresi içerisinde, kişi veya eşler Merkezi Makamın ve kabul eden Devletin merkezi makamının bilgisi olmaksızın yerleşim yerlerini değiştiremez ve onayları olmaksızın ülke dışına çıkamazlar.

(5) Merkezi Makam, evlât edinmek üzere yanlarına küçük yerleştirilen kişi veya eşler ile küçüğün, kabul eden Devletin merkezi makamı tarafından periyodik olarak izlenmesini ve düzenlenen raporların gönderilmesini talep eder.

Evlât edinme işleminin uygun görülmemesi

MADDE 18 – (1) Ülkelerarası evlât edinilecek küçüğün evlât edineceklerin yanında sürekli kalmasının, küçüğün yüksek yararına uygun olmayacağının tespit edilmesi durumunda, Merkezi Makam tarafından kabul eden Devletin merkezi makamından küçüğün evlât edineceklerden geri alınması ve öncelikle geçici bakımının sağlanması istenir. Kabul eden Devlet Merkezi Makamı ile işbirliği yapılarak küçüğün bu Tüzüğün 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında öncelik verileceği belirtilen kişi veya eşlerin yanına gecikmeksizin yeniden yerleştirilmesi ya da uzun süreli bakım olanakları araştırılır. Bunun mümkün olmaması durumunda ayırt etme gücüne sahip küçüğün rızası da alınarak ülkeye güvenli bir şekilde dönmesi sağlanır.

Türkiye Cumhuriyetinin kabul eden Devlet olduğu ülkelerarası evlât edinmede uygulanacak usul

MADDE 19 – (1) Yerleşim yeri yurtdışında bulunan küçüğü evlât edinmek isteyen kişi veya eşler Merkezi Makama gönderilmek üzere buldukları yerin İl Müdürlüğüne yazılı başvuruda bulunurlar.

(2) Evlât edinmeye ilişkin işlemler, bu Tüzüğün ilgili hükümleri ile Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlât Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşme hükümleri çerçevesinde Merkezi Makam tarafından menşee Devlet merkezi makamı ile işbirliği yapılarak tamamlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Evlât Edinmede Yükümlülükler ve Evlâtlık İlişkisinin Kaldırılması

Evlât edinme kararının verilmesinden sonraki hak ve yükümlülükler

MADDE 20 – (1) Evlât edinme kararının verilmesinden sonra ana babaya ait haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer.

(2) Evlâtlık, evlât edinenin mirasçısı olur.

(3) Evlâtlık küçük ise evlât edinenin soyadını alır. Evlât edinen isterse küçüğe yeni bir ad verebilir. Yeni ad verilirken ayırt etme gücüne sahip küçüğün görüşü alınır.

(4) Eşler tarafından birlikte evlât edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfus kaydına, ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adları yazılır. Tek başına evlât edinilmesi halinde de aynı yöntem uygulanır.

(5) Evlâtlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlâtlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında bağ kurulur. Evlâtlıkla ilgili kesinleşmiş mahkeme kararı her iki nüfus kütüğüne işlenir.

(6) Evlât edinme ile ilgili kayıtlar, belgeler ve bilgiler, mahkeme kararı olmadıkça veya evlâtlık istemedikçe hiçbir şekilde açıklanamaz. Evlâtlığın istemi halinde söz konusu durumun evlâtlığın psikolojisi üzerindeki etkisi de göz önüne alınarak Kurumca belirlenecek koşullar çerçevesinde sosyal çalışmacı tarafından açıklama yapılır.

Evlât edinme öncesinde evlât edinecek kişinin ölümü

MADDE 21 – (1) Evlât edinme başvurusundan sonra evlât edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi, diğer koşulların bundan etkilenmemesi ve küçüğün yüksek yararının bunu gerektirmesi durumunda evlât edinmeye engel olmaz. Bu durumda yeni koşullarda küçüğün yüksek yararının zedelenip zedelenmeyeceğine ilişkin olarak Kurum tarafından hazırlanan sosyal inceleme raporu ve diğer belgelerden oluşan dosya ilgili mahkemeye sunulur. Küçüğün ayırt etme gücüne sahip olması halinde, kendisiyle yapılan görüşmeye ilişkin rapor da mahkemeye iletilir.

Evlât edinilen hakkında açılan davalar

MADDE 22 – (1) Aile ve miras hukukunu ilgilendiren konularda evlât edinilenin hak kaybına uğramasına neden olabilecek davalar açılması durumunda, Kurum küçüğün haklarının korunması bakımından gereken her türlü hukuki yardımı sağlar.

Evlâtlık ilişkisinin kaldırılması

MADDE 23 – (1) Türk Medenî Kanununun 317 nci maddesine göre, kanuni sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, küçüğün menfaati bunun sonucunda ağır biçimde zedelenmeyecekse, rızası alınması gereken kişiler, hâkimden evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler. Bu talebin küçüğün menfaatini ağır biçimde zedeleyip zedelemeyeceğine ilişkin olarak Kurum tarafından hazırlanan sosyal inceleme raporu ve diğer belgelerden oluşan dosya ilgili mahkemeye sunulur. Küçüğün ayırt etme gücüne sahip olması halinde, kendisiyle yapılan görüşmeye ilişkin rapor da mahkemeye iletilir.

Evlât edinmede noksanlıklar

MADDE 24 – (1) Türk Medenî Kanununun 318 inci maddesine göre, evlât edinme esasa ilişkin diğer noksanlıklardan biriyle sakatsa, Cumhuriyet savcısı veya her ilgili, evlâtlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilir.

(2) Noksanlıklar bu arada ortadan kalkmış veya sadece usule ilişkin olup, ilişkinin kaldırılması evlâtlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecek olursa bu yola gidilmez.

(3) Kurum tarafından tespit edilen ve esasa ilişkin noksanlıklardan biriyle sakat olan evlât edinmeler hakkında düzenlenen dosyalar, kararı veren mahkemenin bulunduğu ildeki Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

Düzenlenecek belgelerin şekil ve standartları

MADDE 25 – (1) Küçüklerin evlât edinilmesinde aracılık faaliyetleriyle ilgili olarak uygulamada ihtiyaç duyulacak geçici bakım sözleşmeleri, yerleştirme ve vaka kapatma formları ve benzeri belgelerin şekil, standart ve içerikleri mevzuata uygun olarak Kurum tarafından belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 26 – (1) Bu Tüzüğün uygulanması ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Yürürlük

MADDE 27 – (1) Türk Medeni Kanununun 320 nci maddesine göre hazırlanıp Danıştay tarafından incelenmiş olan bu Tüzük Resmî Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 28 – (1) Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 15 Mart 2009 – 27170]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

ATEŞLİ SİLAHLAR VE BIÇAKLAR İLE DİĞER ALETLER HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 21/3/1991 tarihli ve 91/1779 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (14) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“14) Millî Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı bölge müdürleri, işletme müdürleri, tank çiftlikleri başteknisyenleri, pompa istasyonları başteknisyenleri ve depo müdürlerine,”

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 14 Mart 2009 – 27169]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

HAYVAN SAĞLIĞI VE ZABITASI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

MADDE 1 – 22/2/1989 tarihli ve 89/13838 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliğinin 110 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 110 – Bakanlık, sığır tüberkülozu hastalığı ile ilgili olarak hazırlık, hastalıktan korunma, hastalıkla mücadele ile hastalığın erken tespiti ve izlenmesi için her türlü tedbiri alır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 114 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 114 – Bakanlık, sığır brusellozu hastalığı ile ilgili olarak hazırlık, hastalıktan korunma, hastalıkla mücadele ile hastalığın erken tespiti ve izlenmesi için her türlü tedbiri alır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 115 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir

"MADDE 115 – Bakanlık, koyun ve keçi brusellozu hastalığı ile ilgili olarak hazırlık, hastalıktan korunma, hastalıkla mücadele ile hastalığın erken tespiti ve izlenmesi için her türlü tedbiri alır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir."

MADDE 4 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 14 Mart 2009 – 27169]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Maliye Bakanlığında:

HAZİNE TAŞINMAZLARININ İDARESİ HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 19/6/2007 tarihli ve 26557 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki üçüncü ve dördüncü fıkralar eklenmiş, mevcut üçüncü fıkra beşinci, dördüncü fıkra altıncı, beşinci fıkra yedinci, altıncı fıkra sekizinci fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“(2) Ancak bu bedel;

a) Satış veya trampada; taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinden,

b) Kullanma izni veya irtifak hakkı kurulmasında ilk yıl için, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin yüzde birinden,

c) Deniz turizmi araçlarına güvenli bağlama, karaya çekme, bakım, onarım ve sosyal hizmetlerden birkaçını veya tamamını sunan deniz turizmi tesisleri yapılmak amacıyla, kullanma izni veya irtifak hakkı verilmesi talep edilen alanda projelendirilmiş veya mendireklerle çevrilmiş deniz yüzeyinin de bulunması hâlinde, deniz yüzeyinin kullanma izni metrekare birim bedeli; proje sahasındaki kara parçası için Yönetmelik hükümlerine göre tespit edilen kullanma izni veya irtifak hakkı beher metrekare bedelinin yüzde onundan,

ç) Kirada ise ilk yıl için, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin yüzde beşinden,

az olmamak üzere tespit ve takdir edilir. Ancak, irtifak hakkı ve kullanma izinlerinde ilk yıl bedeli ihale bedeline, ikinci ve üçüncü yıl bedelleri ise sözleşmeleri gereğince tespit edilecek bedellere yüzde yetmiş indirim uygulanarak tahsil edilir. Bitkisel üretimle sınırlı olmak kaydıyla, tarım veya organize hayvancılık yapılmak üzere irtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek taşınmazlar için ilk yıl bedeli ihale bedeline, ikinci ve üçüncü yıl bedelleri ise sözleşmeleri gereğince tespit edilecek bedellere yüzde yetmiş, sonraki yıllar için yüzde elli indirim uygulanarak; aynı amaçla yapılacak kiralamalarda ise ilk yıl bedeli ihale

bedeline, sonraki yıl bedelleri ise sözleşmeleri gereğince tespit edilecek bedellere yüzde elli indirim uygulanarak tahsil edilir.”

“(3) Ön izin bedeli, irtifak hakkı veya kullanma izni ihale bedelinin yüzde yirmisidir. Fiili kullanım olması halinde ön izin bedeli, irtifak hakkı veya kullanma izni ihale bedelidir.”

“(4) Ön izin verilen hâllerde, ilk yıl irtifak hakkı veya kullanma izni bedeli; ihale ile belirlenen bedelin ön izinde geçen süre dikkate alınarak Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle tespit edilecek bedeldir.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 75 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İrtifak hakkı veya kullanma izni ihalesi sonucunda, yapılacak yatırım için ön izne ihtiyaç duyulması halinde, lehine irtifak hakkı tesis edilecek veya kullanma izni verilecek yatırımcıya; fiili kullanım olmaksızın tescil, ifraz, tevhit, terk ve benzeri işlemlerin yapılması veya imar planının yaptırılması, değiştirilmesi ya da uygulama projelerinin hazırlanması ve onaylatılması gibi işlemlerin yerine getirilebilmesi için, bir yıla kadar ön izin verilir. Gerekli hâllerde bu süre toplamı dört yılı geçmemek üzere uzatılabilir. Uzatılan süreye ilişkin ön izin bedeli, bir önceki yıl ön izin bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle tespit edilen bedeldir.

(2) Ön izin süresi içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilmesi hâlinde, Yönetmeliğin 12 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca tespit edilecek bedel üzerinden Yönetmeliğin eki İrtifak Hakkı Sözleşmesinin düzenlenmesi suretiyle irtifak hakkı tesis edilir veya Yönetmeliğin eki Kullanma İzni Sözleşmesinin düzenlenmesi suretiyle kullanma izni verilir. Ancak, ön izin süresi bitmeden önce irtifak hakkı kurulması veya kullanma izni verilmesinin talep edilmesi hâlinde, ön izin sözleşmesinde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmiş olması kaydıyla, ön izin süresinin kalan kısmına ilişkin bedel, kurulacak irtifak hakkı veya kullanma izni bedelinden mahsup edilir.”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki üçüncü fıkra eklenmiş ve mevcut üçüncü fıkra dördüncü fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“(3) İrtifak hakkı lehtarı veya kullanma izni sahibinin kusuru dışında kamudan kaynaklanan, hakkın tamamen kullanılmasını ve işin yürütülmesini en az otuz gün süreyle engelleyen hukukî veya fiilî bir imkânsızlık durumunun ortaya çıkması ya da mücbir sebeplerin varlığı halinde, irtifak hakkı lehtarı veya kullanma izni sahibinin talebi üzerine irtifak hakkı veya kullanma izni süresi, kamudan kaynaklanan fiili veya hukuki imkânsızlık durumunun veya mücbir sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçecek süre kadar dondurulur. Dondurulan süre için bedel alınmaz. Sürenin yeniden işlemeye başladığı tarihte alınacak bedel, dondurulan yıl bedelinin geçen süre kadar sözleşmesinde belirtilen oranda artırılması suretiyle tespit edilir. Ancak, dondurulan yıl için ödenmiş olan bedelin dondurulan süreye isabet eden kısmı sözleşmesinde belirtilen oranda artırılmak suretiyle yeni tespit edilen bedelden mahsup edilir. Dondurulan süre sözleşme süresine eklenir.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 78 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İrtifak hakkı kurulması veya kullanma izni ihale usulü

MADDE 78 – (1) İrtifak hakkı kurulması veya kullanma izni verilmesi ihalesi, Kanununun 51 inci maddesinin (g) bendi uyarınca pazarlık usulü ile yapılır.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 79 uncu maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiş, mevcut ikinci fıkranın sonuna “Ancak, ikinci fıkrada belirtilen indirim ve muafiyetler ayrıca dikkate alınır.” ibaresi eklenmiş ve mevcut ikinci fıkra üçüncü, üçüncü fıkra dördüncü, dördüncü fıkra beşinci, beşinci fıkra altıncı fıkra olarak teselsül ettirilmiştir.

“(2) Ancak, tarım ve hayvancılık ile sanayi ve tersane yatırımı yapılmak amacıyla tesis edilen irtifak hakları ve verilen kullanma izinlerinde bu oran binde bir olarak uygulanır. Kamu yararına çalışan dernekler ve vergi muafiyeti tanınan vakıflarca sağlık, eğitim ve spor tesisleri yapılması amacıyla tesis edilen irtifak hakları ve verilen kullanma izinleri ile vakıflarca kurulan yükseköğretim kurumları ve 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun hükümlerine göre gerçek ve tüzel kişiler lehine tesis edilen irtifak hakları ve verilen kullanma izinlerinde hâsılat payı alınmaz.”

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 83 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 83** – (1) Kıyılarda ihtiyaçları olan hammaddeleri getirebilmeleri ve ürettikleri ürünleri sevk edebilmeleri için tesislerinin önlerine dolgu, iskele, platform, boru hattı, dolfen, şamandıra, pompaj istasyonu gibi tesisler yapılması amacıyla lehine irtifak hakkı tesis edilen veya kullanma izni verilen kişilerden; bu tesislerin üçüncü kişilere ait yüklerin yüklenmesi ve boşaltılması ile gemi konaklamasında kullanılması karşılığında elde ettikleri hâsılatın Hazineye yüzde onbeş oranında pay alınır. Hasılat payının hesabına esas alınacak ücret, o bölgedeki kamu limanında aynı yükün yükleme veya boşaltılması ile gemilerin konaklaması sırasında alınmakta olan ve Denizcilik Müsteşarlığınca belirlenen ücretin yüzde yetmişbeşinden az olamaz. Her aya ait paylar, takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar ilgili muhasebe birimine yatırılır.”

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Bedel İndirimi

GEÇİCİ MADDE 5 – Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen ancak sözleşmesinde taahhüt edilen yatırımı tamamlanmamış olan irtifak hakkı ve kullanma izinlerinde hak lehtarının talep etmesi halinde, iki yıl süreyle sözleşmelerine göre tespit edilecek bedel yüzde elli indirimli tahsil edilir.”

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 nin 2 nci maddesinin üçüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Üst üste iki taksitin vadesinde ödenmemesi durumunda, alıcıya borcunu ödeme tarihine kadar tahakkuk edecek faizi ile birlikte onbeş gün içinde ödemesi, aksi takdirde sözleşmenin feshedileceği idarece bildirilir.”

MADDE 9 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-12 nin 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**Madde 3** – Ön izin süresi ... ay/yıldır. Gerekli hâllerde bu süre ön izin bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle uzatılabilir. Ancak, ön izin süresinin toplamı dört yılı geçemez.”

MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-13 ün 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 8/A maddesi eklenmiştir.

“**Madde 8/A** – İrtifak hakkı ihalesi sonucunda, yapılacak yatırım için ön izne ihtiyaç duyulması halinde, lehine irtifak hakkı tesis edilecek yatırımcıya; fiili kullanım olmaksızın tescil, ifraz, tevhit, terk ve benzeri işlemlerin yapılması veya imar planının yaptırılması, değiştirilmesi ya da uygulama projelerinin hazırlanması ve onaylatılması gibi işlemlerin yerine getirilebilmesi için, bir yıla kadar ön izin verilir.

Ön izin bedeli, irtifak hakkına ilişkin ihale bedelinin yüzde yirmisidir. Ancak, fiili kullanım olması halinde, ön izin bedeli, irtifak hakkı ihale bedelidir. Ön izin bedeli peşin olarak ödenir. Gerekli hâllerde ön izin süresi, toplam dört yılı geçmemek üzere uzatılabilir. Uzatılan süreye ilişkin ön izin bedeli bir önceki yıl ön izin bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle tespit edilen bedeldir.

Ön izin için, bir yıllık irtifak hakkı ihale bedeli üzerinden yüzde altı oranında kesin teminat alınır.

Ön izin sahibi bu hakkını, şirket ise hisselerini devredemez ve ortak alamaz.

Ön izin süresi içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilmesi hâlinde, ihale ile tespit edilmiş olan ilk yıl irtifak hakkı bedelinin, ön izin verilen süre kadar Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle tespit edilecek bedel üzerinden İrtifak Hakkı Sözleşmesi düzenlenmesi suretiyle irtifak hakkı kurulur.

Ancak, ön izin sahibinin kusuru dışında, ön izin süresi içinde ön izin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin mümkün olamayacağına anlaşılması hâlinde, idareye yapılacak başvuru üzerine sözleşme feshedilir ve teminat ile kalan süreye ilişkin ön izin bedeli iade edilir.

Ön izin süresi içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde, ön izin bedeli iade edilmez ve hak sahibince bundan dolayı veya irtifak hakkı kurulmasına ilişkin olarak Hazineden herhangi bir hak ve tazminat talebinde bulunulamaz.”

MADDE 11 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-14 ün 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 17 –

Hak lehtar, irtifak hakkı süresinin uzatılması talebinde bulunamaz. Ancak;

1 - Tabii afetler (yangın, deprem, su baskını ve benzeri.),

2 - Ülkede genel veya işin yapıldığı yerde kısmi seferberlik ilanı,

3 - Genel grev, lokavt gibi kısmi hak kullanımından doğan imkânsızlıkların meydana gelmesi,

4 - Bulaşıcı hastalık, salgın gibi olayların çıkması,

5 - İrtifak hakkı lehtarının kusuru dışında kamudan kaynaklanan, fakat hakkın tamamen kullanılmasını ve işin yürütülmesini en az otuz gün süreyle engelleyen hukukî veya fiilî bir imkânsızlık durumunun ortaya çıkması,

hallerinde, kamudan kaynaklanan fiili veya hukuki imkânsızlık durumunun veya mücbir sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçecek süre kadar, irtifak hakkı süresinin dondurulması suretiyle uzatımı talebinde bulunulabilir.

İrtifak hakkı lehtarının kusuru dışında kamudan kaynaklanan, hakkın tamamen kullanılmasını ve işin yürütülmesini en az otuz gün süreyle engelleyen hukukî veya fiilî bir imkânsızlık durumunun ortaya çıkması ya da mücbir sebeplerin varlığı halinde, irtifak hakkı lehtarının talebi üzerine irtifak hakkı süresi, kamudan kaynaklanan fiili veya hukuki imkânsızlık durumunun veya mücbir sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçecek süre kadar dondurulur. Dondurulan süre için bedel alınmaz. Sürenin yeniden işlemeye başladığı tarihte alınacak bedel, dondurulan yıl bedelinin geçen süre kadar sözleşmesinde belirtilen oranda artırılması suretiyle tespit edilir. Ancak, dondurulan yıl için ödenmiş olan bedelin dondurulan süreye isabet eden kısmı sözleşmesinde belirtilen oranda arttırılmak suretiyle yeni tespit edilen bedelden mahsup edilir. Dondurulan süre sözleşme süresine eklenir.”

MADDE 12 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-15 in 8 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 8/A maddesi eklenmiş ve 15 inci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 8/A – Kullanma izni ihalesi sonucunda, yapılacak yatırım için ön izne ihtiyaç duyulması halinde, adına kullanma izni verilecek yatırımcıya; fiili kullanım olmaksızın tescil, ifraz, tevhit, terk ve benzeri işlemlerin yapılması veya imar planının yaptırılması, değiştirilmesi ya da uygulama projelerinin hazırlanması ve onaylatılması gibi işlemlerin yerine getirilebilmesi için, bir yıla kadar ön izin verilir.

Ön izin bedeli, kullanma iznine ilişkin ihale bedelinin yüzde yirmisidir. Ancak, fiili kullanım olması halinde, ön izin bedeli, kullanma izni ihale bedelidir. Ön izin bedeli peşin olarak ödenir. Gerekli hâllerde ön izin süresi, toplam dört yılı geçmemek üzere uzatılabilir. Uzatılan süreye ilişkin ön izin bedeli bir önceki yıl ön izin bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında arttırılması suretiyle tespit edilen bedeldir.

Ön izin için, bir yıllık kullanma izni ihale bedeli üzerinden yüzde altı oranında kesin teminat alınır.

Ön izin sahibi bu hakkını, şirket ise hisselerini devredemez ve ortak alamaz.

Ön izin süresi içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilmesi hâlinde, ihale ile tespit edilmiş olan ilk yıl kullanma izni bedelinin, ön izin verilen süre kadar Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE – bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle tespit edilecek bedel üzerinden Kullanma İzni Sözleşmesi düzenlenmesi suretiyle kullanma izni verilir.

Ancak, ön izin sahibinin kusuru dışında, ön izin süresi içinde ön izin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin mümkün olamayacağının anlaşılması hâlinde, idareye yapılacak başvuru üzerine sözleşme feshedilir ve teminat ile kalan süreye ilişkin ön izin bedeli iade edilir.

Ön izin süresi içerisinde yükümlülüklerin yerine getirilmemesi hâlinde, ön izin bedeli iade edilmez ve hak sahibince bundan dolayı veya kullanma izni verilmesine ilişkin olarak Hazineden herhangi bir hak ve tazminat talebinde bulunulamaz.”

“Kıyılarda ihtiyaçları olan hammaddeleri getirebilmeleri ve ürettikleri ürünleri sevk edebilmeleri için tesislerinin önlerine dolgu, iskele, platform, boru hattı, dolfen, şamandıra, pompaj istasyonu gibi tesisler yapılması amacıyla lehine kullanma izni verilen kişilerden; bu tesislerin üçüncü kişilere ait yüklerin yüklenmesi ve boşaltılması ile gemi konaklamasında kullanılması karşılığında elde ettikleri hâsılattan Hazinece yüzde onbeş oranında pay alınır. Hasılat payının hesabına esas alınacak ücret, o bölgedeki kamu limanında aynı yükün yükleme veya boşaltılması ile gemilerin konaklaması sırasında alınmakta olan ve Denizcilik Müsteşarlığınca belirlenen ücretin yüzde yetmişbeşinden az olamaz. Her aya ait paylar, takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar ilgili muhasebe birimine yatırılır.”

MADDE 13 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-16 nın 5 inci maddesinin (B) bendinin altı numaralı alt bendi ile 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kıyılarda ihtiyaçları olan hammaddeleri getirebilmeleri ve ürettikleri ürünleri sevk edebilmeleri için tesislerinin önlerine dolgu, iskele, platform, boru hattı, dolfen, şamandıra, pompaj istasyonu gibi tesisler yapılması amacıyla lehine kullanma izni verilen kişilerden; bu tesislerin üçüncü kişilere ait yüklerin yüklenmesi ve boşaltılması ile gemi konaklamasında kullanılması karşılığında elde ettikleri hâsılattan Hazinece yüzde onbeş oranında pay alınır. Hasılat payının hesabına esas alınacak ücret, o bölgedeki kamu limanında aynı yükün yükleme veya boşaltılması ile gemilerin konaklaması sırasında alınmakta olan ve Denizcilik Müsteşarlığınca belirlenen ücretin yüzde yetmişbeşinden az olamaz. Her aya ait paylar, takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar ilgili muhasebe birimine yatırılır.”

“**Madde 16** – İzin sahibi, kullanma izni sözleşmesi süresinin uzatılması talebinde bulunamaz.

Ancak;

- 1 - Tabii afetler (yangın, deprem, su baskını ve benzeri.),
- 2 - Ülkede genel veya işin yapıldığı yerde kısmi seferberlik ilanı,
- 3 - Genel grev, lokavt gibi kısmi hak kullanımından doğan imkânsızlıkların meydana gelmesi,
- 4 - Bulaşıcı hastalık, salgın gibi olayların çıkması,
- 5 - Kullanma izni sahibinin kusuru dışında kamudan kaynaklanan, fakat hakkın tamamen kullanılmasını ve işin yürütülmesini en az otuz gün süreyle engelleyen hukukî veya fiilî bir imkânsızlık durumunun ortaya çıkması,

hallerinde kamudan kaynaklanan fiili veya hukukî imkânsızlık durumunun veya mücbir sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçecek süre kadar, kullanma izni süresinin dondurulması suretiyle uzatımı talebinde bulunulabilir.

Kullanma izni sahibinin kusuru dışında kamudan kaynaklanan, hakkın tamamen kullanılmasını ve işin yürütülmesini en az otuz gün süreyle engelleyen hukukî veya fiilî bir imkânsızlık durumunun ortaya çıkması ya da mücbir sebeplerin varlığı halinde, kullanma izni sahibinin talebi üzerine kullanma izni süresi kamudan kaynaklanan fiili veya hukuki imkânsızlık durumunun veya mücbir sebeplerin ortadan kalkmasına kadar geçecek süre kadar dondurulur. Dondurulan süre için bedel alınmaz. Sürenin yeniden işlemeye başladığı tarihte

alınacak bedel, dondurulan yıl bedelinin geçen süre kadar sözleşmesinde belirtilen oranda artırılması suretiyle tespit edilir. Ancak, dondurulan yıl için ödenmiş olan bedelin dondurulan süreye isabet eden kısmı sözleşmesinde belirtilen oranda artırılmak suretiyle yeni tespit edilen bedelden mahsup edilir. Dondurulan süre sözleşme süresine eklenir.”

MADDE 14 – Aynı Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-11 yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 15 – Sayıştayın görüşü alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 16 – Bu Yönetmelik hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin Tarihi		Sayısı
19/6/2007		26657
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin Tarihi		Sayısı
1	26/7/2007	26594
-		
2	6/12/2007	26722
-		
3	16/4/2008	26849
-		

[R.G. 14 Mart 2009 – 27169]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/24

Karar Sayısı : 2008/165

Karar Günü : 20.11.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri K. Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile birlikte 141 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 3.3.2004 günlü, 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun'un 2., 5., Geçici 3. ve 7. maddelerinin, Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 11., 128., 130., 131., 133. ve 167. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Fazıl SAĞLAM, ve A. Necmi ÖZLER'in katılımlarıyla 7.4.2004 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Yasa'nın 2. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, burs ve kredi verilmesine ilişkin usul ve esasların yasada düzenlenmeyerek yönetmeliğe bırakıldığı, belediyeler hariç diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili mevzuatları gereği burs verilmesini öngördükleri yüksek öğrenim öğrencilerine burs, kredi ve nakdi yardım adı altında doğrudan herhangi bir ödeme yapmalarının yasaklanarak sadece bildirimde bulunacakları Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu vasıtasıyla sözkonusu ödemeleri yapabilmelerinin hükme bağlanmasının üniversitelerin doğrudan burs ve kredi vermelerini engellediği, bunun üniversitelerin bilimsel ve idarî özerkliğine müdahale olduğu, tekeli merkezi sistemin getirilmesinin hükümetin üniversite ve kamu yönetimi üzerinde baskı ve hakimiyet kurmasına yol açacağı, bu nedenlerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 11., 130., 131., 133. ve 167. maddelerine, aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1- Birinci fıkranın incelenmesi

Yasa'nın "*Burs ve kredilerin verilmesi*" başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrasında, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na, yurt içinde yükseköğrenim gören öğrencilerden, bu Yasa'ya göre çıkarılacak yönetmeliklerle belirtilen usul ve esaslara göre yeterlikleri ve ihtiyaçları tespit edilen öğrencilere burs-kredi verilebileceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği belirtilmektedir. Buna göre, Anayasa'da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa'da öngörülen ayrık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

16.8.1961 günlü ve 351 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öğrencilere verilecek krediler için öngörülen kural, 5102 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin dava konusu birinci fıkrasında burslar için de getirilerek, burs-kredi alabilmenin temel ve genel koşulları,

- Yüksek öğrenim görmek, diğer bir deyişle yüksek öğrenim öğrencisi olmak,
- Yüksek öğrenimi yurt içinde görüyor olmak,
- Burs-kredi konusunda Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun görevli olması,
- Yüksek öğrenim öğrencisinin yeterlik ve ihtiyaç sahibi olması,

şeklinde belirlenmiş, yeterlik ve ihtiyaçların tespitine ilişkin usul ve esasların ise çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Yasa'da temel ilkelerin ve sınırların gösterilerek teknik ayrıntıların yönetmeliklere bırakılmış olması nedeniyle yasama yetkisinin devrinden sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle birinci fıkra, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 6., 8. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- İkinci ve üçüncü fıkraların incelenmesi

Yasa'nın 2. maddesinin ikinci fıkrasında, genel bütçeli daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları, bütçenin transfer tertibinden yardım alan kuruluşlar, il özel idareleri ve bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, özel bütçeli kuruluşlar, özelleştirme kapsam ve programına alınmış, hisselerinin yarısından fazlası kamuya ait olan özel hukuk hükümlerine tabi kuruluşlar, fonlar, döner sermayeler, kamu bankaları, kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan kurumlar ile kurul/üst kurullar ve diğer tüm kamu kurum ve kuruluşlarının (belediyeler hariç) birinci fıkrada belirtilen yüksek öğrenim öğrencilerine burs, kredi ve nakdi yardım adı altında herhangi bir ödeme yapamayacakları ve ilgili mevzuatları gereği burs, kredi verilmesini öngördükleri yüksek öğrenim öğrencilerini, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bildirmeleri gerektiği belirtilmiş; üçüncü fıkrasında da, genel bütçeli daireler ve katma bütçeli idareler ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu dışında kalan kamu kurum ve kuruluşlarca bildirilen

öğrencilere ödeme yapılabilmesi için bu kurum ve kuruluşlarca gerekli meblağın, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na belirlenen ödeme tarihinden en geç otuz gün öncesine kadar Kurum hesabına yatırılması, hükme bağlanmıştır.

Yasa'nın genel gerekçesinde, yüksek öğrenim gören öğrenci sayısı ve bunların içinde burs ve kredi talep edenlerin oranının yıldan yıla artış gösterdiği, buna karşılık burs ve kredi taleplerinin tamamının karşılanamadığı, yükseköğrenim öğrencilerine sunulan bu hizmetin dengeli ve adil dağılımının gözetilmesi gerektiği, çok sayıda kurum ve kuruluşlarca burs sağlanması ve bunlar arasında koordinasyonun olmamasının bir kısım öğrencinin bir kaç yerden burs alabilmesine, bir kısım öğrencinin ise burs imkanından yararlanamamasına yol açtığı, veriliş amacı başarılı ve ihtiyaç sahibi olan öğrencilerin maddi yönden desteklenmesi olan bursların dağıtımının tek elden mümkün olduğunca daha fazla sayıda ihtiyaç sahibi öğrenciye yapılması da gerçekleştirilerek sosyal adaletin sağlanacağı belirtilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu, 5. maddesinde Devletin temel amaç ve görevlerinin, *"Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak"* olduğu belirtilmiştir.

Dava konusu düzenleme ile belediyeler dışında kapsama alınan kurum ve kuruluşların başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verme imkânı tamamen ortadan kaldırılmamaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar, ilgili mevzuatları gereği burs, kredi verilmesini istedikleri yüksek öğrenim öğrencilerini Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bildirmelerinden sonra bu öğrenciler burs, kredi alabileceklerdir. Ayrıca, genel bütçeli daireler ve katma bütçeli idareler ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu dışında kalan kurum ve kuruluşlarca bildirilen öğrencilere burs ve kredilerin aksamadan ödenebilmesi için de gerekli meblağın, bu kurum ve kuruluşlarca Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na belirlenen ödeme tarihinden en geç otuz gün öncesine kadar Kurum hesabına yatırılması öngörülmüştür.

Burs ve kredilerin mümkün olduğunca geniş tabana yayılarak daha çok öğrenciye olanak sağlanması amacıyla getirildiği anlaşılan düzenlemenin, Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen sosyal hukuk devleti ilkesi ile 5. maddesinde belirtilen Devletin temel amaç ve görevleri kapsamında değerlendirilmesi nedeniyle Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, dava konusu kurullarla çeşitli kurum ve kuruluşlarca verilen burslarda, mükerrerliğin önlenmesi; adil ve dengeli bir dağılım sağlanarak daha çok sayıda öğrenciye ulaşılması amacıyla, burs ve kredilerin tek elden verilmesi esasına dayanan bir sistem oluşturulduğu, ancak belediyelerin bundan istisna tutulduğu anlaşılmaktadır. Hukukun üstünlüğü esasını benimseyen bir devlette, genel kurala bu tür bir istisna getirilebilmesi için işin doğasından veya ayrıcalık tanınanların özel durumlarından kaynaklanan zorunluluklar bulunması gerekir. Aksi halde, yasama yetkisinin kullanılmasında, hizmetin gereği değil, yasa koyucunun hukuk sınırlarını aşan öznel iradesi belirleyici olur. Böyle bir durumu ise eşitlik temelinde, adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdürmekle yükümlü olan hukuk devleti anlayışı ile bağdaştırma olanağı bulunmadığından belediyelerin, dava konusu düzenleme ile getirilen yeni sistemin dışında tutulması Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle,

- İkinci fıkrada yer alan "(belediyeler hariç)" ibaresi, Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

- İkinci fıkranın kalan bölümü ile üçüncü fıkra, Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11., 130., 131., 133. ve 167. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

B- Yasa'nın 5. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Devlet bütçesinden sağlanan ödenekler dışındaki Kurum gelirlerinden karşılanmak üzere Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda çalışan 657 sayılı Yasa'ya tabi personele ek ödeme verilmesinin yüksek öğrenim öğrencilerine ek ödeme kadar az burs, kredi veya nakdi ödemeye yol açacağı, ayrıca üniversiteler ile TRT'nin, burs ve krediler için Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na yatırdıkları meblağın bir kısmı ile Kurum personelinin ek ödemelerinin karşılanacak olmasının üniversitelerin ve TRT'nin malî özerkliğine müdahale niteliğinde olduğu, ek ödemelerin oran ve miktarları ile ek ödemeye ilişkin usul ve esasların Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetim Kurulu'nca belirlenmesinin ise aslî düzenleme yetkisinin devri niteliğini taşıdığı, bu nedenlerle kuralın, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11., 128., 130., 131. ve 133. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu, 128. maddesinde memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin yasayla düzenleneceği belirtilmektedir.

Hukuk devletinin temel niteliği, tüm devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olmasıdır. Sosyal Devlet ise, hukuk devletini belirleyen ilkelere koşut olarak, insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren, kişinin huzur ve refahını gerçekleştiren ve bunları güvence altına alan, kişi ile toplum yararları arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli biçimde düzenleyen, özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması, çalışması ve kendisini geliştirmesi için sosyal, ekonomik ve malî önlemler alarak adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeyi amaç edinen devlettir.

Yasayla düzenleme belirli konulardan kavram, ad ve kurum olarak söz etmek anlamına gelmeyip, düzenlenen alanda temel ilkelerin konularak çerçevesinin çizilmiş olmasını ifade eder.

Dava konusu kuralda Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personele ek ödeme verilmesi öngörülmüş, yapılacak ek ödemenin temel ilkeleri belirtilmiştir. Buna göre, ek ödeme, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda çalışan 657 sayılı Yasa'ya tâbi personele, personelin görev ünvanı esas alınarak, 657 sayılı Yasa'da tanımlanan en yüksek Devlet memuru aylığının ek gösterge dahil brüt tutarının %130'unu geçemeyecek şekilde Kurumun Yönetim Kurulu'nca belirlenecek oran ve miktarlarda, damga vergisi dışında herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmadan aylık olarak, Kurumun bir yılda toplanan gelirlerinin %16'sını geçemeyecek sınırlar ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetim Kurulu'nca belirlenecek usul ve esaslara göre yapılacaktır.

Böylece ek ödemenin temel ilkeleri saptanmış, çerçevesi çizilmiş ve sınırları belirlenerek 657 sayılı Yasa'ya tabi memurlara yapılacak ek ödeme, Anayasa'nın 128. maddesi gereğince Yasa ile düzenlenmiştir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ birinci ve dördüncü tümcelerin iptaline karar verilmesi gerektiği nedenleriyle bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 7., 8., 11., 130., 131. ve 133. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

C- Yasa'nın Geçici 3. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yasaların Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir tarihten geçerli sayılmasını öngören düzenlemelerin hukuk güvenliğini zedeleyeceği, bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici 3. maddede, “2003-2004 öğretim yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan ilk defa burs almaya hak kazanan öğrencilerin 1.1.2004 tarihinden itibaren burs ödemeleri Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından yapılır.” denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk devletinde uyulması zorunlu olan temel ilkelerden birini oluşturmaktadır. Anayasa'da öngörülen temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının ve insan haklarının yaşama egemen kılınmasının önkoşulu olan hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Hukuk Devletinin gereği olan hukuk güvenliğini sağlama yükümlülüğü, kural olarak yasaların geriye yürütülmemesini gerekli kılar. “Yasaların geriye yürümezliği ilkesi” uyarınca yasalar, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali hakların iyileştirilmesi gibi ayırsız durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren yasaların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

6.3.2004 günlü, 25394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3.3.2004 günlü, 5102 sayılı Yasa'nın 7. maddesinde, Yasa'nın 1.1.2004 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan ilk defa burs almaya hak kazanan öğrencilerin Yasa'nın yürürlüğe girdiği 1.1.2004 tarihi ile Resmî Gazete'de yayımlandığı 6.3.2004 tarihi arasında hak kaybına uğramalarının önlenmesinin amaçlandığı anlaşıldığından, kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

D- Yasa'nın 7. Maddesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yasaların Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği tarihten önceki bir tarihten başlayarak geçerlik kazanmalarının hukukî güvenliği zedelediği, bu nedenle kuralın, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

7. madde de “*Bu Kanun 1.1.2004 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*” denilmektedir.

1.1.2004 tarihinden geçerli olmak üzere 6.3.2004 günlü, 25394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3.3.2004 günlü ve 5102 sayılı Yasa, yurtiçinde yükseköğrenim gören öğrencilere verilecek burs ve kredilerin Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu eliyle yürütülmesini ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personele ek ödeme verilmesini düzenleyerek, burs ve kredilerden daha çok sayıda öğrencinin adil bir şekilde yararlanmasını ve Kurum personelinin mali haklarının iyileştirilmesini sağlayan kurallar öngörmüştür.

Yürürlüğe girecek kurallarıyla burs ve kredi uygulamasına yeni düzenlemeler getiren Yasa'nın, burs ve kredi almakta olanların zarara uğramalarının önlenmesi ve Kurum personelinin mali haklarının iyileştirilmesi amacıyla getirildiği anlaşıldığından, Yasa'nın geçmişe yürütülmesinin hukuk güvenliğini zedelendiğinden sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

3.3.2004 günlü, 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun'un:

A) 2. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ ... (belediyeler hariç) ...” ibaresinin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN, KOŞULLARI OLUŞMADIĞINDAN REDDİNE,

B) 1- 2. maddesinin;

a- Birinci fıkrasına,

b- İkinci fıkrasında yer alan “ ... (belediyeler hariç) ...” ibaresi dışında kalan bölümüne,

c- Üçüncü fıkrasına,

2- 5. maddesine,

3- Geçici 3. maddesine,

4- 7. maddesine,

yönelik iptal istemleri, 20.11.2008 günlü, E. 2004/24, K. 2008/165 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, fıkra ve bölümlere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

20.11.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

3.3.2004 günlü, 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun'un:

A- 2. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

2- İkinci fıkrasının;

a- “ ... (belediyeler hariç) ...” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

b- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

3- Üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE,

B- 5. maddesinin;

1- Birinci ve dördüncü tümçelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- Geçici 3. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 7. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

20.11.2008 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz
PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya
KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar
ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket
APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 10 Mart 2009 – 27165]

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay Kararları

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2007/16489

Karar No : 2009/1114

İncelenen Kararın :

Mahkemesi : İstanbul 3. Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 20/10/2006

Numarası : Esas No: 2006/1367 Karar No: 2006/1062

Davacı : İstanbul Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü

Davalı : Ortaköy ve Çevresi Turizm İşletmeleri Derneği

Dava Türü : Derneğin Kendiliğinden Dağıldığının Tespiti

Temyiz Eden : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Dava, Türk Medeni Kanununun 87. maddesi hükmü gereğince derneğin kendiliğinden sona erdiğinin tespiti davasıdır.

Dosyanın incelenmesinden, İstanbul Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünün talep yazısı üzerine, anılan mahkemece esasa kaydedilen davanın, dosya üzerinden yapılan inceleme ile sonuçlandırıldığı görülmüştür.

5253 sayılı Dernekler Kanununun 18/1. maddesinde “bu kanunla ilgili olarak hukuk mahkemelerinde bakılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır.” denilmektedir.

Dernekler Kanununun 36. maddesinin son cümlesinde ise, sözü edilen kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

Sözü edilen yasal düzenlemeler gereğince, Dernekler Kanunu ile ilgili hukuk davalarında duruşma açılması ve basit yargılama usulüne göre yargılama yapılarak davanın sonuçlandırılması gerekmektedir. Davanın dosya üzerinde yapılan inceleme ile karara bağlanması konusunda mahkemeye takdir hakkı tanınmamıştır.

Ayrıca, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 73. maddesinde kanunun gösterdiği istisnalar haricinde her iki tarafı istima veyahut iddia ve müdafaalarını beyan etmeleri için kanuni şekillere tevkiyan davet etmedikçe hükmünü veremeyeceği kabul edilmiştir.

Mahkemece, duruşma açılması; iddia ve savunmalarını bildirmeleri için taraflara davetiye çıkartılması, göstermeleri halinde delillerinin de toplanılması suretiyle sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken davanın duruşma açılmaksızın dosya üzerinden görülerek sonuçlandırılması usul ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere BOZULMASINA, oybirliğiyle karar verildi.
2/2/2009

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2007/16487

Karar No : 2009/1771

İncelenen Kararın :

Mahkemesi : Kozaklı Asliye Hukuk (Aile) Mahkemesi

Tarihi : 15.3.2007

Numarası : Esas No: 2007/13 Karar No: 2007/26

Davacı : Mehmet Uzel (Küçük Demet Uzel'e Velayeten)

Dahili Davacı : Firdes Uzel

Davalı : Hasımsız

Dava Türü : Evlenmeye İzin

Temyiz Eden : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Davacı Mehmet Uzel'in 15.01.2007 tarihinde hasımsız olarak açtığı davada, velayeti altında bulunan kızı Demet'in evlenmesine izin verilmesini istediği, adı geçen küçüğün annesinin davaya katılımının sağlandığı, mahkemece davanın kabulüne karar verildiği ve hükmün temyiz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 124/2. maddesi ile "ancak, hakim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir" hükmü getirilmiştir.

Evlenmesine izin verilmesi istenilen 10.08.1991 doğumlu Demet Uzel'in, dava ve hüküm tarihinde onaltı yaşını doldurmadığı anlaşılmaktadır.

Mahkemece, yasal şartın oluşmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken Türk Medeni Kanununun 124/2. maddesi hükmüne aykırı olarak evlenmeye izin verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere **BOZULMASINA**, oybirliğiyle karar verildi. 9.2.2009

[R.G. 10 Mart 2009 – 27165]

 [İçindekilere dön](#)

Danıştay Kararı

Danıştay Üçüncü Daire Başkanlığından:

Esas No : 2008/1027

Karar No : 2008/4081

Kanun Yararına Temyiz Eden : DANIŞTAY BAŞSAVCISI

Davacı : Eker Süt Ürünleri Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

Vekili : Av.Fikri AKGÜN

Ulu Cadde No:52 Savaş Ök İşhanı K:1 D:2

16220 - Osmangazi/BURSA

Karşı Taraf : Ertuğrulgazi Vergi Dairesi Müdürlüğü - BURSA

İstemin Özeti : Davacı adına sevk irsaliyesi düzenlenmemesi nedeniyle 2004 yılı için kesilen özel usulsüzlük cezasını kaldırarak davacı lehine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenen 13.00 YTL nispi avukatlık ücretine hükmeden Bursa Vergi Mahkemesinin 26.9.2005 gün ve E:2004/1371, K:2005/936 sayılı kararına karşı taraflarca yapılan itirazı reddeden Bursa Bölge İdare Mahkemesinin 7.11.2006 gün ve E:2005/1545, K:2006/1153 sayılı kararına karşı davacı tarafından yapılan karar düzeltme istemini reddeden Bursa Bölge İdare Mahkemesinin 23.5.2007 gün ve E:2007/768, K:2007/467 sayılı kararının; vergi mahkemesince hüküm kurulan tarihte yürürlükte bulunan Asgari Ücret Tarifesinin 12'nci maddesi ile Tarifenin İkinci Kısım Birinci Bölümündeki düzenlemelere göre vergi mahkemelerinde takip edilen ve konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen işlerde, kural olarak maktu, davanın ilişkin bulunduğu vergi tutarı Tarifede yazılı tutarlara kadar olan işlerde ise Tarifenin Üçüncü Kısımında belirlenen nispi avukatlık ücretine hükmedilmesi gerektiği sonucuna varıldığı, dava konusu özel usulsüzlük cezası vergi ve vergiye bağlı ceza olmadığı gibi tutarı Tarifede öngörülen tutarların altında kaldığının çekişmesiz bulunması karşısında, Tarifenin İkinci Kısımının Birinci Bölümünün 4'üncü maddesi uyarınca maktu avukatlık ücretine hükmedilmesi gerekirken ceza miktarı esas alınarak nispi usule göre avukatlık ücretine hükmedilmesinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek Danıştay Başsavcısı tarafından kanun yararına bozulması istenmiştir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Üçüncü Dairesince Danıştay Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz edilen Bursa Bölge İdare Mahkemesinin 23.5.2007 gün ve E:2007/768, K:2007/467 sayılı kararı incelendikten ve Tetkik Hakimi Pelin Akça'nın açıklamaları dinlendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 4667 sayılı Kanunun 81'inci maddesiyle değişik 168'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında; avukatlık ücretinin takdirinde, hukuki yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan Tarifenin esas alınacağı, aynı Yasanın 2329 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle değişik 169'uncu maddesinde de, yargı mercilerince karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücretinin, avukatlık ücreti tarifesinde yazılı miktardan az ve üç katından fazla olamayacağı kurala bağlanmıştır.

Sözü edilen yasa hükümlerine göre dava sonucunda karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücretinin takdirinde yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin esas alınacağı anlaşılmaktadır.

Dava konusu özel usulsüzlük cezasını kaldırarak vergi mahkemesince hüküm kurulan tarihte yürürlükte bulunan 4.12.2004 tarih ve 25660 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin İkinci Kısımının İkinci Bölümünde yargı yerleri ile icra ve iflas dairelerince yapılan ve konusu para olmayan veya para ile değerlendirilemeyen hukuki yardımlara ödenecek ücret vergi mahkemelerinde takip edilen davalar için, duruşmasız ise 250.00 YTL; duruşmalı ise 350.00 YTL maktu olarak belirlenmiştir. Konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki yardımlara ödenecek ücret ise Üçüncü Kısımda dava konusu miktara göre nispi olarak düzenlenmiştir.

Tarifenin 12'nci maddesinde; Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücretinin, Tarifenin üçüncü kısmına göre belirleneceği, belirlenen bu ücretin, bazı hükümler saklı tutularak Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre tespit edilen ücretten az olamayacağı kurala bağlanmıştır.

Söz konusu hükümler uyarınca, vergi mahkemelerinde takip edilen ve konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen davalarda, Tarifenin Üçüncü Kısımındaki nispi oranlara göre belirlenecek olan ücretin İkinci Kısım İkinci Bölümünde belirtilen ve tutarları yukarıda gösterilen maktu ücretten az olması durumunda maktu avukatlık ücretine hükmedilmesi gerektiğinden, davacı lehine ceza miktarı esas alınarak, nispi usule göre belirlenen ve 250.00 YTL maktu ücretten az olan avukatlık ücretine hükmedilmesinde hukuka uygunluk görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, Danıştay Başsavcısının temyiz isteminin kabulü ile Bursa Bölge İdare Mahkemesinin 23.5.2007 gün ve E:2007/768, K:2007/467 sayılı kararının nispi avukatlık ücretine hükmedilmesine ilişkin hüküm fıkrasının 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 51'inci maddesi uyarınca kanun yararına ve hükmün hukuki sonuçlarına etkili olmamak üzere bozulmasına, kararın bir örneğinin Maliye Bakanlığı ile Danıştay Başsavcılığına gönderilmesine ve Resmî Gazete’de yayımlanmasına 18.12.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 11 Mart 2009 – 27166]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

HASAN DÖNER/Türkiye Davası

Başvuru No: 53546/99
Strazburg
20 Kasım 2007

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 53546/99 no’lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Hasan Döner’in (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne, 16 Eylül 1999 tarihinde İnsan Haklarını ve Temel Hakları Korumaya Dair Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. Maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından Y. Arslan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1975 doğumludur ve İstanbul’da ikamet etmektedir.

A. Başvuranın gözaltına alınması ve kötü muameleye tabi tutulduğu iddiasına ilişkin tıbbi belgeler

7 Mart 1999 tarihinde, yaklaşık 150–200 kişi, Maraşal Çakmak caddesinde gösteri yapmıştır. Başvuran dahil 45 kişi yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

İki polis memuru tarafından hazırlanan ve başvuran tarafından imzalanan yakalama tutanağına göre, polis memurları, bir binaya Molotof kokteyli atıldığına dair bilgi almışlardır. Polis olay yerine geldiğinde, ateşin söndürülmüş olduğunu görmüştür. Bölge sakinleri, Karaoğlan caddesine doğru iki şüphelinin kovalandığını polis memurlarına bildirmiştir. Polis, birkaç apartman ilerde, başvuranın bir grup tarafından yerde dövüldüğünü görmüştür.

Aynı gün Yenibosna polis karakolunda hazırlanan tespit tutanağına göre, başvuran bir kalabalık tarafından linç edilirken yakalanmıştır. Bu tutanakta iki polis memurunun, başvuranın ve M.A. isimli başka bir kişinin imzası bulunmaktadır. Diğer dört kişinin ismi imzasız olarak tutanakta yer almaktadır.

Başvuran, kendisini sorgulamak isteyen polis memurlarına ifade vermeyi reddetmiştir. Başvuranın avukatı bu sırada yanında bulunmaktadır.

Başvuran, yakalanması sırasında ve gözaltında bulunduğu süre boyunca kötü muamele

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

gördüğünü iddia etmiştir. Başvuran, AİHS'ye yazmış olduğu 10 Kasım 1999 tarihli mektupta, parasını çalan, kendisini döven ve kötü muamelede bulunan bir grup tarafından tutulduğunu, daha sonra ise gözaltındayken kendisine yine kötü muamelede bulunan polis memurları tarafından yakalandığını ifade etmiştir.

Başvuran, 7 Mart 1999 tarihinde akşam 9.30 sularında, Devlet Hastanesi'nde bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Doktor, başvuranın sol dirseğinde 2x1 cm, sağ kolunda 3 cm boyutlarında birer sıyrık ve sağ dizinde 1 cm boyutunda iki sıyrık olduğunu kaydetmiştir. Doktor, ayrıca, başvuranın sağ omuz kemiğinin üstünde 5x10 boyutunda iki ekimoz ve iki omuz kemiği arasında çok sayıda sıyrık ve ekimoz olduğunu belirtmiştir.

Başvuran, 8 Mart 1999 tarihinde, başvuranın dövülmekten ve kendisine küfredilmesinden şikayet ettiğinden bahseden Bakırköy Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nden bir doktor tarafından muayene edilmiştir. Doktor, başvuranın sağ omuz kemiğinin üzerinde 22x20 cm.lik bir alanda küçük kırmızı noktaları olan yeni oluşmuş bir ekimoz, başında 2-3 cm büyüklüğünde bir şişlik, ve sağ dizinin altında 2x3 cm boyutunda kanlı bir sıyrık olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, başvuranın sağ dirseğinin sıyrık bulunan bölgesinde 3x5 büyüklüğünde bir ödem ve sol kolunun sıyrık bulunan bölgesinde 2x4 cm büyüklüğünde yeni oluşmuş bir ekimoz saptamıştır. Son olarak, doktor 7 ve 8 Mart 1999 tarihli tıbbi raporlara dayanarak, başvuranın yaralanmalardan dolayı yedi gün boyunca iş göremeyeceği sonucuna varmıştır.

B. Başvuran aleyhinde yürütülen cezai takibat

8 Mart 1999 tarihinde, başvuran Bakırköy Sulh Ceza Mahkemesi huzuruna çıkmış ve aleyhindeki suçlamaları reddetmiştir. Başvuran, özellikle linç girişiminden mağdur olduğunu inkar etmiş ve şüpheli görünen kişilerin cüzdanını çaldığını iddia etmiştir. Başvuranın avukatı duruşmaya gelmiştir. Mahkeme, başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

Başvuran, mahkemenin tutuklanması yönündeki kararına itiraz etmiş ve Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'ne yazmış olduğu dilekçede, diğerlerinin yanı sıra, cüzdanını çalan birkaç kişi tarafından yakalandığını ifade etmiştir. Kız kardeşinin evine giderken rast geldiği bir gösteri sırasında polise teslim edilmiştir. Başvuran, ayrıca polisin doğrudan müdahalesinin olmadığını belirtmiştir. 15 Mart 1999 tarihinde, suçun niteliği ve dava dosyasının içeriği gözönünde bulundurularak, başvuranın itirazı mahkeme tarafından reddedilmiştir.

Bu arada, 9 Mart 1999 tarihinde, Bakırköy Cumhuriyet Savcısı, başvuranı Molotof kokteyli atmakla suçlayan bir ithamname vermiştir. Başvuranın mahkum edilmesini ve Ceza Kanunu'nun 264. maddesi uyarınca cezalandırılmasını talep etmiştir.

18 Mart 1999 tarihinde, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi, *ratione materiae* yetkisinin olmadığını ileri sürerek davayı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne göndermiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranın tutuklu yargılanma süresini uzatmaya karar vermiştir.

12 Nisan 1999 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın duruşmaya kadar tutukluluğunun devam etmesine karar vermiştir.

Başvuran, 20 Mayıs 1999 tarihinde, bir yanlışlık olduğu gerekçesiyle tutuksuz yargılanmak için İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne başvurmuştur. Başvuran, dilekçesinde, yeğeni için hediye almak üzere alışveriş yaptığı sırada rast geldiği bir gösteri sırasında cüzdanını çalan kişilerce yakalandığını hatırlatmıştır. Başvuran, linç girişiminin sözkonusu olmadığını ifade etmiştir. Mahkeme, 30 Haziran 1999 tarihinde, suçun niteliği, kanıtların durumu ve başvuranın mahkeme tarafından dinlenmiş olması nedeniyle tutuklu yargılanma sürecinin devam etmesini öngörmüştür.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 12 Temmuz 1999 tarihinde, başvuranın itham edildiği eylemin yasadışı bir örgütle herhangi bir bağı bulunmadığını kaydederek, *ratione materiae* yetkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, ayrıca, başvuranın tutuklu yargılanma sürecinin devam etmesine karar vermiştir. Dava, yetkili mahkeme konusunda karar vermesi için Yargıtay'a gönderilmiştir.

11 Ağustos 1999 tarihinde, Yargıtay, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi'nin davaya bakma yetkisi olduğuna karar vermiş ve davayı bu mahkemeye iade etmiştir.

7 Eylül 1999 tarihinde, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi huzurunda cezai takibat başlatılmıştır. Mahkeme, başvuranın tutuklu yargılanma süresini uzatmıştır.

27 Ekim 1999 tarihinde, mahkeme, yakalama protokolünü hazırlayan polis memurları H.Ü., M.D. ve I.Ö'ye ifade vermeleri için celpname çıkarmıştır.

13 Aralık 1999 tarihinde yapılan duruşmada, başvuran, olayın gerçekleştiği gün kız kardeşinin evine giderken yanından bir kişinin koştüğünü, daha sonra birisinin kolunu büküğünü, kendisini bir arabaya yasladığını ve cüzdanını çaldığını ifade etmiştir. Daha sonra bu kişilerin polisi aradığını ve kendisinin yakalandığını belirtmiştir. Başvuran, polis karakolunda dövüldüğünü ve polis memurları tarafından hazırlanan tutanakların doğru olmadığını ifade etmiştir.

Mahkeme, 9 Şubat 2000 tarihinde, başvuranın bazı vatandaşlar tarafından yakalandığını, kötü bir şekilde dövüldüğünü ve polise teslim edildiğini ifade eden polis memurlarından birini, M.D.'yi, dinlemiştir. M.D., başvuranı yakalayan kişilerden hiçbirinin tanıklık etmeyi kabul etmemesi nedeniyle, polisin yakalama tutanağına bu kişilerin imzasını alamadığını ifade etmiştir. Başvuran, kendisine karşı linç girişiminde bulunmadığını ifade ederek M.D.'nin tanıklığını reddetmiştir. Başvuran, arabanın içinde polis memurlarının sırtına vurduğunu belirtmiştir. Aynı gün, mahkeme, başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

7 Nisan 2000 ile 30 Ekim 2002 tarihleri arasında, Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi altı duruşma yapmış ve ifade vermeleri için H.A. ile polis memurları H.Ü. ile I.Ö'yü celp etmiştir.

Mahkeme, 30 Ekim 2002 tarihinde, bulunamadığı gerekçesiyle, tanıklardan biri olan H.A.'yı dinleme teklifinden vazgeçmiştir.

Mahkeme, 19 Aralık 2003 tarihinde, olayı hatırlamadığını ancak sözkonusu zamanda hazırlanan tutanağın doğru bilgi içerdiğini ifade eden polis memuru I.Ö.'yü dinlemiştir.

Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi, 19 Aralık 2003 ile 2 Şubat 2005 tarihleri arasında, tanıklardan biri olan H.Ü.'nün sürekli olarak duruşmalara katılmaması nedeniyle, tamamı ertelenen birçok duruşma günü tespit etmiştir.

Başvuran, 28 Haziran 2007 tarihli bir mektupla, davasının hala Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi önünde beklemede olduğunu AİHM'ye bildirmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, herhangi bir ayrıntıya girmeden, gözaltındayken kötü muameleyle tabi tutulduğu konusunda şikayetçi olmuştur. Başvuran, şikayetini AİHS'nin 3. maddesine dayandırmıştır.

A. Tarafların ifadeleri

Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir. Özellikle de başvuranın kötü muamele iddiasına ilişkin ayrıntıları anlatmadığını ve tıbbi raporda kaydedilen yaraların başvuranın bir grup insan tarafından dövülmesi sonucu oluştuğunu ileri sürmüştür.

Başvuran, konuyla ilgili tıbbi raporlarda görüldüğü gibi, tutukluluğu ve gözaltında bulunduğu süre boyunca kötü muameleyle tabi tutulduğunu ileri sürmüştür. Başvuran, polislerin adli takibat yapılmasını önlemek için linç hikayesini uydurduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, polis memurları nadiren kötü muameleden dolayı kovuşturulduğu için, resmi şikayette bulunmasının önüne geçildiğini ileri sürmüştür.

B. AİHM'nin değerlendirmesi

AİHM, kötü muamele iddialarının uygun kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (bkz, özellikle, *Tanrikulu ve Diğerleri / Türkiye*, no. 45907/99, 22 Ekim 2002). AİHM, bu tür kanıtları değerlendirirken genellikle "makul şüphenin ötesinde" standardını uygulamaktadır. Ancak, böyle bir kanıt yeterince güçlü, açık ve anlamlı çıkarımların veya çürütülemeyen benzer karinelerin varlığı ile ortaya konabilir (bkz, *İrlanda / İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, A Serisi no. 25, s. 64-65, 161. paragraf *in fine*).

1. Gözaltındayken kötü muamelede bulunulduğu iddiası

Başvuranın gözaltı süresinin son günü (8 Mart 1999) hazırlanan tıbbi raporda, kötü muameleyle maruz kalma sonucu oluşmuş olabilecek çok sayıda yara olduğu kaydedilmiştir. Başta saptanan küçük bir şişlik ve yaraların biraz daha kötü durumda olması dışında, bu tıbbi rapor yaraların yeri ve tipi bakımından başvuranın yakalandığı gün (7 Mart 1999) verilen raporla büyük ölçüde aynıdır. Sonuç olarak, AİHM, 8 Mart 1999 tarihli tıbbi raporda kaydedilen belirtilerin başvuranın gözaltında bulunduğu sırada kötü muameleyle tabi tutulduğu yönündeki iddialarını kanıtlamak için yetersiz olduğu görüşündedir. Çünkü, başvuran iddia ettiği kötü muamelenin tipi veya şekliyle ilgili olarak, gözaltı sonrasında hazırlanan ikinci tıbbi raporda kaydedilen bulguların bu iddiayı doğrulayıp doğrulamadığını değerlendirmesine olanak vermek için AİHM'ye hiçbir ayrıntı bildirmemiştir.

Sonuç olarak, başvuranın vermiş olduğu bilgi, AİHM'nin, makul şüphenin ötesinde, başvuranın iddia ettiği gibi gözaltındayken kötü muameleye tabi tutulduğu yönünde karar vermesini sağlayacak kadar kati veya ikna edici değildir.

AİHM, başvurunun bu kısmının dayanaktan yoksun olduğuna ve AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları gereğince reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

2. Yakalanma sırasında kötü muamelede bulunulduğu iddiası

AİHM, özgürlüğünden mahrum bırakılan bir kişiyle ilgili olarak, kişinin kendi davranışının kesinlikle gerekli kılmadığı durumda şiddete başvurulmasının onur kırıcı bir davranış olduğunu ve esas itibarıyla 3. maddeye ters düştüğünü hatırlatmaktadır (bkz, *Ribitsch / Avusturya*, 4 Aralık 1995 tarihli karar, A Serisi no. 336, s. 26, 38. paragraf, ve *Krastanov / Bulgaristan*, no. 50222/99, 53. paragraf, 30 Eylül 2004).

AİHM, başvuranın yaralarının 7 Mart 1999 tarihli tıbbi raporda kaydedildiği gibi o tarihte oluştuğuna tarafların itiraz etmediklerini gözlemlemektedir. Ancak, taraflar bu yaraların aslında nasıl ortaya çıktığı konusunda farklı şeyler anlatmışlardır.

AİHM, başvuranın hem yerel mahkemeler hem de AİHM huzurunda vermiş olduğu çelişkili ifadelerin, iddialarının gerçekliği hakkında şüphe uyandırdığı ve Hükümet'in vermiş olduğu bilgiyi inanılır kıldığı görüşündedir. Bu bakımdan, başvuranın, yerel mahkemeler huzurunda yalnızca polis memuru M.D.'nin olayları anlatış şekline itiraz ettiği 9 Şubat 2000 tarihinde, yakalanma sırasında kötü muameleye tabi tutulduğundan bahsettiği kaydedilmiştir. Başvuran, bunun öncesinde, linç girişiminde bulunulduğunu inkar ederken, kendisini yakalayan polis memurları tarafından güç kullanıldığı konusunda herhangi bir şey söylememiştir. Yakalandığı gün dahil olmak üzere cezai takibat boyunca başvuranın bir avukat tarafından temsil edilmesi nedeniyle, AİHM, atlanan bu kısmın çarpıcı olduğunu düşünmektedir. Başvuran, AİHM huzurunda, yakalanması sırasında kötü muameleye tabi tutulduğu iddiasının ayrıntıları konusunda sessiz kalmıştır. AİHM, ayrıca, başvuranın 10 Kasım 1999 tarihli mektubunda, gözaltındayken polis memurları tarafından kötü muameleye tabi tutulduğu iddiası öncesinde bir grup insan tarafından dövüldüğünü itiraf ettiğini gözlemlemektedir.

Yukarıda anlatılanlar gözönünde bulundurulduğunda, dava dosyasındaki kanıtlar, makul şüphenin ötesinde, tutuklandıktan sonra başvurana karşı şiddet uygulandığını göstermemektedir. Buna göre, başvurunun bu kısmı da dayanaktan yoksun olup AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları gereğince reddedilmelidir.

II. AİHS'NİN 5/3 VE 6/2 MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, gözaltı süresinin çok uzun olduğu ve bunun sonucunda suçsuz varsayılma hakkının ihlal edildiği konusunda şikayetçi olmuştur. Şikayetini 5. ve 6. maddelere dayandırmıştır.

AİHM, bu şikayetin yalnızca 5/3 maddesi dikkate alınarak incelenmesi gerektiği görüşündedir.

Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir.

AİHM, başvuranın tutuklu kaldığı sürenin, yakalanmasıyla birlikte 7 Mart 1999 tarihinde başladığını ve tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldığı 9 Şubat 2000 tarihinde sona erdiğini gözlemlemektedir. Dolayısıyla, tutukluluk on bir ay sürmüştür.

AİHM, kendisine sunulan belgelerin tamamını inceledikten ve konuyla ilgili içtihadını değerlendirdikten sonra (bkz, örneğin, *Sevgin ve İnce / Türkiye*, no. 46262/99, 61. paragraf, 20 Eylül 2005; *Ilijkov / Bulgaristan*, no. 33977/96, 77. paragraf, 26 Temmuz 2001; *Labita / İtalya* [GC], no. 26772/95, 152-153. paragraflar, AİHM 2000-IV; *Smirnova / Rusya*, no. 46133/99 ve 48183/99, 59. paragraf, AİHM 2003-IX (alıntılar) ve; *Sağat ve Diğerleri / Türkiye*, no. 8036/02, 6 Mart 2007), başvuranın tutukluluk süresinin 5/3 maddesinin öngördüğü makul süreyi aşmadığını düşünmektedir. AİHM, bu sonuca varırken başvuran aleyhindeki suçlamayı, tutukluluğunun sürmesi için mahkemelerin sunduğu gerekçeleri ve gözaltı süresinin tamamını dikkate almıştır.

Buna göre, başvurunun bu kısmı dayanaktan yoksun olup AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları gereğince reddedilmelidir.

III. AİHS'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, cezai takibat süresinin 6/1 maddesinde öngörülen “makul süre” şartına uymadığı konusunda şikayetçi olmuştur.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir.

Başvuran, iddialarında ısrar etmiştir.

AİHM, dikkate alınması gereken sürenin başvuranın yakalanıp gözaltına alındığı 7 Mart 1999 tarihinde başladığını gözlemlemektedir. Taraflarca sunulduğu üzere dava dosyasında yer alan bilgiden, davanın hala ilk derece mahkemesi önünde beklemede olduğu anlaşılmaktadır. Bu kararın alındığı tarih itibarıyla, dava başlayalı sekiz yıl yedi aydan fazla süre geçmiştir.

AİHM, sözkonusu başvurudakine benzer sorunlar içeren davalarda genellikle 6/1 maddesinin ihlalini saptamıştır (bkz, özellikle, *Sertkaya / Türkiye*, no. 77113/01, 20-21. paragraflar, 22 Haziran 2006, ve *Mehmet Güneş / Türkiye*, no. 61908/00, 31. paragraf, 21 Eylül 2006).

AİHM, kendisine sunulan belgelerin tamamını inceledikten ve konuyla ilgili içtihadını değerlendirdikten sonra, sözkonusu davada, takibatın çok uzun sürdüğünü ve “makul süre” şartının yerine getirilmediğini düşünmektedir.

Buna göre, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AIHS'nin 41. maddesine göre "Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AIHS, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder."

A. Tazminat

Başvuran, maddi ve manevi tazminat olarak, toplamda 50,000 Yeni Türk Lirası (yaklaşık 30,250 Euro) talep etmiştir.

Hükümet, bu miktara itiraz etmiştir.

AIHM, talep edilen maddi tazminat ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığını kaydederek bu talebi reddeder. Ancak, adil temellere dayanarak değerlendirmede bulunan AIHM, manevi tazminat olarak 5,000 Euro ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ayrıca, yerel mahkemeler ile AIHM huzurunda yapılan yargılama masraf ve giderleri için toplamda 12,400 YTL (yaklaşık 7,500 Euro) talep etmiştir. Başvuran, talebini İstanbul Barolar Birliği'nin 2005 yılı ücret cetveline dayandırmıştır. Ancak, herhangi bir makbuz veya ilgili diğer belgeleri sunmamıştır.

Hükümet, bu miktara itiraz etmiştir.

Başvuran, AIHM İçtüzüğü'nün 60. maddesi gereğince talebini desteklemek üzere herhangi bir belge sunmadığı için, AIHM bu başlık altında herhangi bir ödeme yapılmasını öngörmemektedir.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Yargılamanın uzun sürmesine ilişkin yapılan şikayetin *kabuledilebilir*, başvurunun kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna*;
2. AIHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a)AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 5,000 Euro (beş bin Euro) *ödenmesine*;
(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77/2. ve 3. maddeleri gereğince 20 Kasım 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

İLDAN/Türkiye Davası*

Başvuru No:75603/01
Strazburg
26 Haziran 2007

OLAYLAR

I. DAVANIN UNSURLARI

Türk vatandaşı olan 1972 doğumlu Ferda İldan halihazırda Midyat Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktadır.

Başvuran, yasadışı silahlı bir örgüte karşı düzenlenen bir operasyon çerçevesinde 25 Mart 1995 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmıştır.

Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polisler 7 Nisan 1995 tarihinde başvuranın ifadesini almışlardır. Konuyla ilgili olarak düzenlenen tutanakta başvuranın sözkonusu örgüt bünyesinde gerçekleştirdiği faaliyetlere ayrıntılarıyla yer verilmiştir.

10 Nisan 1995 tarihinde Diyarbakır DGM Savcılığı tarafından ifadesi alınan başvuran müteakiben nöbetçi DGM hâkimi huzuruna çıkarılmıştır. Nöbetçi DGM hâkimi başvuranın tutuklu yargılanmasına karar vermiştir.

Cumhuriyet Savcılığı 13 Nisan 1995 tarihinde başvuranla birlikte diğer on altı sanık aleyhinde bir askeri hâkim ve iki sivil hâkimden oluşan Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde bir kamu davası açmıştır. Savcı konuyla ilgili olarak devlet topraklarının bir bölümünü devlet hâkimiyetinden ayırmaya yönelik faaliyetleri cezalandıran TCK'nın 125. maddesinin uygulanmasını talep etmiştir.

DGM hazırlık duruşmaları sırasında sanıkların ifadesinin alınmasını kararlaştırarak sanıkların suçlanan faaliyetleri ile ilgili evrakı savcılıktan talep etmiştir.

16 Haziran 1995 tarihli duruşmada başvuran kendisine yöneltilen tüm suçlamaları reddederek polise verdiği ifadeyi inkâr etmiştir. Buna karşın başvuran savcılıkta ve DGM hâkimi önünde verdiği ifadeyi doğrulamıştır.

Bu nedenle DGM, dosyada bulunan tutanaklardaki imza sahiplerinin ifadelerine başvurulmasını kararlaştırmıştır. Savcılığın cevabının beklenmesi amacıyla duruşma ertelenmiştir.

14 Eylül 1995 tarihinden 26 Mart 1998 tarihine kadar yapılan duruşmalarda DGM gerekli tanıklıkların tamamlanmasına çalışmıştır.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. Savcılık 28 Mayıs 1998 tarihli duruşmada 17 Nisan 1995 tarihinde talep edilen bilgiyi Mahkeme'ye sunmuştur. Bu duruşmayla birlikte 1 Temmuz, 3 Eylül, 22 Ekim ve 10 Aralık

1998 ve 11 Şubat ve 11 Mart tarihli duruşmalar eksik tanıklıkların tamamlanması amacıyla aynı şekilde ertelenmiştir.

Savcı 15 Nisan 1999 tarihli duruşmada iddianamesini okuyarak TCK'nın 125. maddesi uyarınca başvuranın mahkûmiyetini talep etmiştir. Başvuranın avukatının talebi üzerine DGM davanın esasına ilişkin nihai gözlemlerini hazırlaması için başvurana ek süre tanımıştır.

20 Mayıs 1999 tarihli duruşmada başvuranın avukatı savunmasını hazırlamak için ek süre talebinde bulunmuştur. Ek süre talebi Mahkemece kabul edilmiştir.

3 Haziran 1999 tarihli duruşmada başvuranın avukatı savunmasını sunmuştur. Başvuranın avukatı, her ne kadar başvuran üzerinde bir bombayla yakalanmış olsa da başvuranın suçluluğunu kanıtlamak için yeterli delil bulunmadığını belirtmiştir. Başvuranın avukatı ayrıca müvekkili hakkında silahlı bir çeteye yardım suçunu cezalandıran TCK'nın 169. maddesinin uygulanmasını talep etmiştir.

DGM aynı gün verdiği kararda başvuranın ömür boyu hapse mahkûm edilmesini hükme bağlamıştır.

Yargıtay 21 Şubat 2000 tarihinde bu cezayı onamıştır.

Yargıtay kararı 5 Mayıs 2000 tarihinde dosyaya aktarılmıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 6. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Başvuran, oluşumunda askeri bir hakim bulunduğu gerekçesiyle kendisini yargılayarak mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 'bağımsız ve tarafsız bir mahkeme' olmadığını iddia etmektedir. Yine davasının adil görülmesi bağlamında başvuran, gözetiminde tutulduğu sırada yasaya aykırı bir biçimde elde edilen unsurlar temelinde mahkum edildiğini ileri sürmektedir.

Başvuran ayrıca ceza yargılaması süresinin uzunluğundan şikâyetçi olmaktadır. Başvuran bu hususta AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği kanaatindedir.

A. Kabuledilebilirliğe dair

Hükümet AİHM'yi, AİHS'nin 35. maddesinde öngörülen altı ay süresi kuralına riayet edilmediği gerekçesiyle AİHS'nin 6. maddesi yönünden yapılan şikâyeti reddetmeye davet etmektedir. Hükümet, başvuranın avukatının 21 Şubat 2000 tarihinde Yargıtay tarafından verilen nihai iç hukuk kararıyla ilgili olarak Yargıtay nezdinde bilgi edinmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır. Hükümet buna karşın başvurunun 30 Ekim 2000 tarihinde yapıldığına dikkat çekmektedir.

AİHM, başvuranın nihai iç hukuk kararının bir örneğinin kendisine re'sen tebliğ edilmesi hakkına sahip olması halinde altı ay süresinin karar örneğinin tebliğinden itibaren işletilmeye başlanmasının AİHS'nin konu ve amacı bakımından daha uygun olacağı kanaatindedir (bkz., *Worm – Avusturya*, 29 Ağustos 1997 tarihli karar, § 33). Şayet mevcut davada olduğu gibi iç hukukta kararın tebliği öngörülmemişse, AİHM, tarafların kararın içeriği hakkında bilgi

sahibi olabildikleri kararın kullanıma sunulma tarihinin dikkate alınmasının yerinde olacağı kanaatindedir (bkz., özellikle, *Papachelas – Yunanistan*, no: 31423/96, § 30 ve § 31).

AİHM mevcut davada, 21 Şubat 2000 tarihli Yargıtay kararının 5 Mayıs 2000 tarihinden itibaren ilk derece mahkemesi kaleminde tarafların kullanımına sunulduğunu tespit etmektedir. Başvuran AİHM'ye altı aydan az bir süre içerisinde 30 Ekim 2000 tarihinde başvuruda bulunmuştur. Bu nedenle ön itirazı reddetmek yerinde olacaktır. Başvuranın aleyhinde gerçekleştirilen cezai usul işleminin uzunluğu yönünden yaptığı şikâyete ilişkin olarak AİHM, sözkonusu usul işleminin başvuranın 25 Mart 1995 tarihinde yakalanmasıyla başlayıp 21 Şubat 2000 tarihinde Yargıtay tarafından karar verilmesiyle birlikte sona erdiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla ihtilafli usul işlemi dört yıl on bir ay sürmüştür.

AİHM, bilhassa sanıkların sayısı, farklı şehirlerde yaşayan tanıkların dinlenecek olması ve isnat edilen suçların niteliği (organize suç) gibi unsurlar dikkate alındığında sözkonusu davanın belli bir karmaşıklık arz ettiğini gözlemlemektedir. Dosya unsurlarını göz önünde bulunduran AİHM, adli makamlara atfedilebilecek bir atalet dönemi bulunmadığını ve adli makamlar tarafından davanın hızlı bir şekilde görüldüğünü tespit etmektedir (bkz., diğer birçokları arasında, *Keçeci – Türkiye*, no: 52701/99 ve no: 53486/99, § 23 – 31, 15 Temmuz 2005, ve *Soner Önder – Türkiye*, no: 39813/98, § 47 – 52, 12 Temmuz 2005).

Bu itibarla AİHM, cezai usul işlemi süresi yönünden yapılan şikâyetin AİHS'nin 35/3 ve 4 maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabuledilemez ilan edilmesi gerektiğine hükmetmektedir.

AİHM, AİHS'nin 6. maddesi yönünden yapılan diğer şikâyetlerin ise AİHS'nin 35/3 maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. AİHM ayrıca bu şikâyetlerin herhangi başka bir kabuledilemezlik gerekçesiyle karşılaşmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla bu şikâyetleri kabuledilebilir ilan etmek yerinde olacaktır.

B. Esasa dair

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlık ve tarafsızlığı hakkında

Mevcut davadakine benzer sorunları gündeme getiren davaları müteaddit defalar incelemiş olan AİHM, bu davalarda AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunmuştur (bkz., *Özel*, adigeçen, §§ 33 – 34).

AİHM, mevcut davada farklı bir sonuca varabilmesi için Hükümet tarafından herhangi bir olgu ya da delil sunulmadığı kanaatine varmaktadır. AİHM, aleyhinde 'ulusal güvenlik' konusuyla alakalı suçlar isnat edilen başvuranın, askeri yargıya mensup bir subayın da aralarında bulunduğu hâkimlerin karşısına çıkmaktan endişe duymasının anlaşılır bir durum olduğu tespitini yapmaktadır. Bu nedenle başvuran meşru bir şekilde, mahkemenin amacına aykırı birtakım mülahazaların etkisinde kalmasından kaygı duyması mümkündür. Bu itibarla başvuranın adigeçen mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlığı konusunda beslediği şüphelerin objektif gerekçelere dayandığı mütalaa edilebilir (*Incal – Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, § 72, *in fine*).

AİHM, başvurunu yargılayarak mahkûm ettiği dönemde DGM'nin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığı sonucuna varmaktadır.

2. Yargılamanın adilliği hakkında

Hükümet bu hususta bir ihlal olduğu iddiasına itiraz etmektedir.

AİHM benzer davalarda, bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu kanıtlanmış bir mahkemenin yargısına tabi kimselere hiçbir biçimde adil dava güvencesi sunamayacağına hükmettiğini hatırlatmaktadır.

Başvuranın davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından görülme hakkına ilişkin olarak yapılan ihlal tespitini göz önünde bulunduran AİHM, mevcut şikayeti ayrıca incelemeye gerek olmadığı kanaatinde (bkz., diğerleri arasında, Çıraklar – Türkiye, 28 Ekim 1998 tarihli karar, § 44 ve § 45).

III. AİHS’İN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

AİHS’nin 5/3 maddesine atıfta bulunan başvuran tutuklu yargılanma süresinin uzunluğundan şikâyetçi olmaktadır. Başvuran bu hususta ‘isnat edilen suçların vasfı ve ağırlığı ve delillerin durumu’ gibi birbirinin aynı ifadelerle dayanılarak tutukluluğunun devamına karar verildiğini iddia etmektedir.

AİHM, iç hukukta bir başvuru yolu bulunmaması durumunda altı ay süresinin başvuruda suçlanan eylemin gerçekleşmesinden itibaren işlemeye başlayacağını hatırlatmaktadır (bkz., sözgelimi, *Çevik – Türkiye*, no: 76978/01, 21 Mart 2006). AİHM, başvuranın 10 Nisan 1995 tarihinden itibaren tutuklu olarak yargılanmaya başladığını ve tutuklu yargılanma süresinin 3 Haziran 1999 tarihinde DGM’nin başvuran hakkında mahkûmiyet kararı vermesiyle birlikte yani mevcut başvurunun yapılmasından altı ay önce sona erdiğini tespit etmektedir.

Başvurunun bu bölümü geç sunulduğundan AİHS’nin 35/1 ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

III. AİHS’İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran uğradığı manevi zararın tazmini için 10.750 Euro talep etmektedir. Başvuran ayrıca herhangi bir rakam belirtmeksizin maddi tazminat için adil tazmin talebinde bulunmaktadır.

Hükümet bu taleplere itiraz etmektedir.

Tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında bir illiyet bağı görmeyen AİHM bu talebi reddetmektedir.

AİHM, mevcut dava koşullarında AİHS’nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği tespitinin manevi tazminat için başlı başına yeterli bir adil tatmin teşkil edeceği kanaatinde (Çıraklar, adigeçen, § 49). Bir kez daha hatırlatmak gerekir ki, mevcut davada olduğu gibi, bir kimse Sözleşme’de öngörülen nitelikleri taşımayan bir mahkeme tarafından mahkum edildiği takdirde, tespit edilen ihlalin telafisi için yeni bir dava açılması ya da yargılamanın yeniden başlatılması uygun bir yöntem teşkil etmektedir (bkz., Öcalan – Türkiye, no: 46221/99, § 210 in fine).

B. Masraf ve harcamalar

Başvuran, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 5.537 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu meblağı aşırı bulmaktadır.

AİHM'nin içtihadına göre bir başvuran masraf ve harcamalarının iadesini ancak sözkonusu masraf ve harcamaların gerçekliğini, zorunluluğunu ve makul nispette olduğunu kanıtladığı takdirde elde edebilmektedir. Elinde bulunan bilgiler ve yukarıda zikredilen ölçütler ışığında AİHM, mevcut davada başvurana tüm masrafları için 1.250 Euro ödenmesinin makul olacağına hükmetmektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın eklenmesinin uygun olacağına hükmeder.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlık ve tarafsızlığına ve bu mahkeme önünde yapılan yargılamanın adilliğine ilişkin şikâyetlerin *kabuledilebilir*, diğer şikâyetlerin ise *kabuledilemez* olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. Yargılamanın adilliğine ilişkin şikâyetin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. Başvuranın maruz kaldığı manevi zarar için ihlal tespitinin başlı başına yeterli bir adil tatmin *teşkil ettiğine*;
5. a) AİHS'nin 44/2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından, yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak başvurana masraf ve harcamaları için 1.250 Euro (bin iki yüz elli Euro) *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca hazırlanmış olup, iç tüzüğün 77/2 ve 77/3. maddelerine uygun olarak 26 Haziran 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

KASA/Türkiye Davası*

Başvuru No. 45902/99

ÜÇÜNCÜ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 45902/99 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Hamdi Kasa'nın ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 11 Kasım 1998 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, AIHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından Behiç Aşçı, Metin Narin ve Basri Akyüz tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1950 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır. 13 Ağustos 1993 tarihinde polis memurları tarafından öldürülen Hakan Kasa'nın babasıdır.

A. Giriş

Başvuran ve Hükümet tarafından sunulan dava olayları, ulusal soruşturma sürecinde hazırlanan birtakım belgelere dayanmaktadır. Aşağıdaki bilgiler tarafların ifadeleri ve sundukları belgelerden alınmıştır.

B. Olaylar

1. Olayların geçmişi

12 Temmuz 1993 tarihinde polis memuru Mehmet Bulut İstanbul'da bir pazaryerinde omzundan vurulmuştur. Yaralanma, hayati tehlike arzetmemiştir. Failler kaçmayı başarmış, olay sırasında polisin tabancası kaybolmuştur. Failler ve tabancanın bulunması için bir arama faaliyeti başlatılmıştır.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

2. Operasyon

13 Ağustos 1993 günü öğle saatlerinde polis isimsiz bir telefon almış, telefondaki şahıs İstanbul'un Beyoğlu semtindeki bir alışveriş merkezinin 11. katındaki bir kafede şüpheli hareketler sergileyen silahlı birkaç kişinin bulunduğunu söylemiştir.

13 Ağustos 1993 tarihli ve Terörle Mücadele Şubesi'nden 22 polisin imzasını taşıyan olay raporuna göre bir polis timi kafede ön inceleme yapmış ve ihbarın doğru olduğunu tespit etmiştir. Daha sonra polis bölgenin güvenliğini sağlamış, kurşungeçirmez yelekler giymiş özel bir polis timi binaya girmiştir.

Polis timi 11. kattaki kafeye yaklaştığında kafe dışındaki bir erkek ve bir kadın polise ateş açmıştır. Uyarılara rağmen ateşe devam etmeleri nedeniyle polis karşılık vermiş, sözkonusu iki kişi ölmüştür.

Kafenin içinden de polise ateş açılmış, uyarılara rağmen ateş devam edince polis yine karşılık vermiştir. Ateş kesildiğinde polisler kafeye girmiş, yerde yatan üç kişi bulmuşlardır. Özel tim polisleri amirlerine ve savcıya haber vermiş, kafeye bir arama ekibi gönderilmiştir.

Kafede yapılan aramada bir adet dinamit lokumu ele geçirilmiş ve bomba imha ekibince etkisiz hale getirilmiştir. Operasyonda beş kişinin öldüğü ve her birinin sağ ellerinin yanında tabancaları bulunduğu görülmüş, ölen şahısların kimlik tespiti ceplerinde bulunan kimliklerden yapılmıştır. Kafe dışında ölen kadın Selma Çıtlak (22), onun yanındaki adam Mehmet Salgın (21), kafe içindeki üç kişi Sabri Atılmış (16), Nebi Akyürek (32) ve başvuranın oğlu Hakan Kasa (18) olarak tespit edilmiştir. Kafenin içinde ve çevresinde bir sürü mermi kovana ve şekli bozulmuş mermi bulunmuş, yürütülen soruşturmanın gerekleri için saklanmışlardır.

3. *Ön soruşturma*

Aşağıdaki bilgiler polis tarafından 13.30'da haberdar edilen ve Adli Tıp Kurumu'ndan bir tabip ile saat 14.00'te olay yerine gelen savcı tarafından aynı gün hazırlanmış rapordan alınmıştır.

Yapılan incelemede Selma Çıtlak'ın vücudunda 8, Mehmet Salgın'da 10, Nebi Akyürek'te 18, Sabri Atılmış'ta 9 ve başvuranın oğlunda 7 mermi tespit edilmiştir. Polis laboratuvarında yapılan incelemeden sonra hazırlanan raporda kafede Mehmet Salgın'ın yanında bulunan tabancanın 12 Temmuz 1993 tarihinde vurulan polis memuru Mehmet Bulut'a ait kayıp tabanca olduğu belirtilmiştir. Sabri Atılmış'ın yanında bulunan tabancanın ise aynı saldırıda kullanılan silah olduğu tespit edilmiştir. Aynı rapora göre özel polis timi 332 el ateş etmiş, maktullerin yanında bulunan beş tabancadan ise 35 el ateş edilmiştir.

19 Ağustos 1993 tarihinde başvuranın büyük oğlu ve Çağdaş Hukukçular Derneği üyeleri savcılığa bir dilekçe yazmışlar, öldürme olayının keyfi olduğunu ve polis memurlarının delilleri yok ederek izlerini gizlediklerini iddia etmişlerdir. Ayrıca cesetlerin yanında bulunan tabancalar ve dinamitin senaryonun bir parçası olduğunu öne sürmüşlerdir.

20 Ağustos 1993 tarihinde polis memuru Mehmet Bulut, maktuller Mehmet Salgın ve Nebi Akyürek'i kendisine 12 Temmuz 1993 tarihinde saldıran şahıslar olarak teşhis etmiştir.

9 Eylül 1993 tarihinde Nebi Akyürek'in eşi ve babası da savcılığa bir dilekçe vererek keyfi öldürmeden şikâyetçi olmuşlardır. Akyürek'in yasadışı örgüt üyesi olmadığını, öldürülmese idi suçsuzluğunun kanıtlanabileceğini belirtmişlerdir. Polisin iddia ettiği gibi örgüt üyesi olduğuna dair kanıt bulunması halinde bunları ifşa etmesini savcıdan talep etmişlerdir. Maktullerden birinin sadece 16 yaşında olduğuna da dikkati çekmişler, maktullerin hiçbirinin silahlı olmadığını, tabancaların sonradan yanlarına konulduğunu savunmuşlardır. Nebi Akyürek solak olmamasına karşın tabanca sol elinin yanında bulunmuştur. Ayrıca tabancaların üzerinde maktullerin parmak izleri bulunmamaktadır. Kafenin duvarlarında, içerideki üç kişinin ateş ettiğini gösteren mermi deliği yoktur. Kafe ve çevre işyerlerinin kırılan camları operasyondan hemen sonra polis tarafından değiştirilmiş, hangi yönden ateş edildiği ve hangi tür silahların kullanıldığının tespiti imkânsız hale gelmiştir.

Operasyonda yer alan polis memurlarının hiçbiri yaralanmamış, bu da maktullerin silahsız olduğunu ve kısa mesafeden vurulduklarını göstermiştir. Son olarak sözkonusu beş kişinin alternatif metotlarla sağ olarak ele geçirilebileceğini, bir alışveriş merkezinin 11. katında bir kafede oldukları için kaçmalarının mümkün olmadığını öne sürmüşlerdir. Atış mesafesinin belirlenmesi amacıyla cesetler üzerinde otopsi yapılmasını savcıdan talep etmişlerdir. Aynı zamanda sözkonusu silahları tutup tutmadıkları ve bunlarla ateş edip etmediklerinin belirlenmesi için maktullerin parmaklarının da incelenmesini talep etmişlerdir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürü'nün hazırladığı 13 Eylül 1993 tarihli raporda beş maktulün de THKP-C/Dev-Sol örgütü üyesi oldukları belirtilmiştir. Nebi Akyürek ve Mehmet Salgın'ın yasadışı gösterilere katıldığı polis kayıtlarında bulunmasına karşın başvuranın oğlu dahil diğer üç şahıs hakkında böyle bir kayıt bulunmamaktadır.

13 Ağustos 1993 tarihinde cesetler üzerinde gerçekleştirilen otopsiye dair beş adet rapor düzenlenmiş, raporlarda mermilerin şahısların vücut ve başlarında meydana getirdiği yaralar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Parmak izlerinin alınması amacıyla maktullerin parmaklarının mürekkeple kaplı olması nedeniyle barut kalıntılarını test etmek mümkün olmamıştır.

Savcı operasyona katılan polis memurları ve patlayıcı uzmanını sorgulamış, dokuz polis memurunu görev başında ölüme sebebiyet vermekle suçladığı iddianameyi 14 Ekim 1994 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne sunmuştur.

Dokuz polis memuru hakkındaki yargılama 31 Ekim 1994 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlamış, başvuran dahil maktul yakınları müdahil olmuşlardır. Duruşmalarda başvuran ve eşi, oğulları Hakan Kasa'nın hiçbir suç olayında yer almadığını ve oğullarının kanun dışı olarak öldürüldüğünü iddia etmişlerdir.

Kimi sanık ve davacı tanıklarının duruşmalara katılmaması nedeniyle bazı duruşmalar ertelenmiştir. Duruşmalardan birinde sanık polis memurlarından biri ateş altında kaldıklarını ve ateşe karşılık verdiklerini, sözkonusu operasyonda saldırganları öldürmek amacıyla ateş açmadıklarını ifade etmiştir. Operasyon sırasında polisin MP-5 otomatik tabanca kullandığı tanık ve sanıklarca teyit edilmiştir.

Maktul Selma Çıtak'ın eşi, eşinin kafede kasiyer olarak çalıştığını ve hiçbir yasadışı faaliyette yer almadığını ifade etmiştir. Eşinin ölümünden sonra polisin evlerinin aranacağını duyurduğunu ancak bunun gerçekleşmediğini belirtmiştir.

Mahkemede ifade veren sivil bir tanık, operasyon sırasında kaza ile vurulup yaralandığını, kendisini vuranı görmediğini ve polisin "teslim ol" çağrısını duyduğunu hatırlamadığını beyan etmiştir.

Duruşmalar sırasında maktul yakınlarının avukatları polis memurlarının delilleri yok ettiklerini iddia etmişlerdir. İddiaya göre polisler, ateş edip etmediklerinin ve üzerlerinde barut artıklarının bulunup bulunmadığının adli tıpta belirlenememesi amacıyla maktullerin giysilerini almış ve suya batırmışlardır.

14 Mayıs 1998 tarihinde aileleri temsil eden avukatlar mahkeme heyetinin değiştirilmesi talebinde bulunmuşlar, davanın üç buçuk yıldır sürmesine karşın yargılamada en temel adımların bile atılmadığına işaret etmişlerdir. Bu bağlamda kurbanların vücudunda bulunan mermilerle polisin kullandığı silahların balistik olarak karşılaştırılması talebinin mahkeme

tarafından reddedildiğini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde atış mesafesinin belirlenmesi ve maktullerin giysilerinin incelenmesi taleplerinin de reddedildiğini belirtmişlerdir. Avukatlar aynı zamanda operasyona katılıp maktullere ateş açan ve davada tanık olarak yer alan Adalet Aküzüm adlı polis memurunun da sanık olarak yargılanması, Ayhan Çarkın adlı polis memurunun duruşmada sorgulanması ve beş maktulun sağ olarak ele geçirilip geçirilemeyeceğine ilişkin olarak kafede bir keşif yapılması taleplerinin de gerekçesiz olarak reddedildiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda mahkemenin dikkatini sanıklar Ayhan Çarkın ve Selim Kostik aleyhinde başka şahısların öldürülmesi ve fidye ve haraç toplayan suç örgütü üyeliği suçlarıyla suçlandıkları ve halen devam eden ve kamuoyuna yansımış davalar olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Avukatlarca ortaya atılan hususların mahkeme heyetinin bağımsızlığına şüphe düşürecek nitelikte olmaması nedeniyle heyetin değiştirilmesi talebi 22 Mayıs 1998 tarihinde reddedilmiştir.

3 Kasım 1998 tarihli duruşmada başvuranın avukatları, yargılamanın bağımsız bir şekilde yapılmadığı gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda bulduklarını duyurmuşlardır. Aynı duruşmada heyetteki üç hakimden biri, maktul yakınlarının kendisine ve diğer iki hakime güven duymadıkları gerekçesiyle heyetten çekilmiştir.

Başvuranın avukatları 8 Temmuz 1999 tarihinde mahkemeye yazılı görüşlerini sunmuşlardır. Savcının sanık polis memurlarını ilk kez olaydan dört ay sonra sorguladığını, savcının tüm sanıkları sorgulamasının 13 ay sürdüğünü, olayın görgü tanıklarının aranmasının kimsenin aklına gelmediği, cesetlerin yanında bulunan silahlar üzerinde parmak izi incelemesi yapılmadığı ve bu işlemlerin yapılmamasının soruşturmayı AİHS'nin 2. ve 6. maddelerine aykırı olarak etkisiz hale getirdiğini ve bunun polisi gelecekte benzer yargısız infazlar yapmaya teşvik ettiğini belirtmişlerdir.

Mahkeme 21 Aralık 1999 tarihinde sanık dokuz polis memurundan beşini kasten adam öldürmekten suçlu bulmuştur. Savcının öldürmelerin polislerin görevinin ifası kapsamında gerçekleştiği ve sözkonusu beş sanık polis memurunun nefsi müdafaa sınırlarında hareket etmeleri nedeniyle beraat ettirilmesi yönündeki talebi reddedilmiştir.

Diğer dört sanık silahlı operasyonda yer almayı alışveriş merkezinin içi ve dışında çevre emniyetini sağlamakla görevli olmaları nedeniyle beraat etmiştir. Mahkeme, operasyona yukarıda anılan beş polis memuruyla birlikte katılan ve mahkemede tanık olarak dinlenen Adalet Aküzüm hakkında dava açılmasını savcının takdirine bırakmıştır.

Birinci derece mahkemesi, cesetler yanında bulunan beş tabancadan 35 el ateş edildiğini, polis memurlarının ise toplamda 322 el ateş ettiklerini dikkate almıştır. Mahkemeye göre bazıları terörle mücadele operasyonlarında iyi eğitim almış polis memurlarının sayıları maktullerden oldukça fazladır. Polisler alışveriş merkezinin çevresini kontrol altına almış, bu yüzden maktullerin binadan kaçmasına imkan kalmamıştır. Bu nedenle sözkonusu beş şahsı sağ olarak ele geçirmek mümkün olabilirdi. Ayrıca nefsi müdafaa da bulunmalarına karşın sanık beş polis memuru yürürlükteki kanun hükümlerine göre orantısız güç kullanmıştır.

Mahkeme, AİHS'nin 2. maddesi ile güvence altına alınan yaşam hakkının tüm hak ve özgürlükler içinde en temel hak olduğunu teyid etmiştir. Devletin temsilcisi olan polis memurlarının halkla temaslarında iç hukukun parçası olan uluslararası anlaşmalara uygun davranmalarının beklendiği oysa ki, bu olayda polislerin tehlikeyi ortadan kaldırmak için

kesinlikle zorunlu olanın sınırını aştıklarını ve maktullerin öldürülmesinin AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafı anlamında kesinlikle gerekli olmadığını tespit etmiştir. İç hukuka göre polislerin şahısların vücutlarına öldürücü olmayan ateş etme yetkisi bulunmasına ve her bir şahsın ölümcül olmayan bölgelerine 1-2 el ateş edebilmelerine karşın her kurbanı ortalama 7-8 kez ateş etmişlerdir. Mahkeme polislerin kurşungeçirmez yelek giydiklerini de ayrıca belirtmiştir.

Mahkeme beş polis memurunu ölüm cezasına çarptırmış, ancak ceza TCK'nın 50. maddesi uyarınca 8 yıl hapse çevrilmiştir. Ceza, başka bazı kanun hükümlerinin uygulanmasıyla 3 yıl 20 gün hapse çevrilmiştir.

Hükümlü polis memurları, savcı ve başvuran karara itiraz etmiştir. Savcı, polis memurlarının görevleri kapsamında hareket ettikleri ve TCK'nın 49. maddesi uyarınca cezalandırılmamaları gerektiğini; polis memurları maktullerin yasadışı örgüt mensubu olduklarını ve ateş ederken nefsi müdafaa kapsamında hareket ettiklerini; başvuran ise kararın yürürlükteki kanun hükümleri ve usule uygun olmadığını savunmuştur.

23 Mayıs 2001 tarihinde Yargıtay sözkonusu kararı bozmuş, polis memurlarının yetkililerin emirleri ve acil zorunluluk ile, nefsi müdafaa kapsamında hareket ettiklerini değerlendirmiştir.

Yeniden görülen davada mahkeme, 22 Ekim 2001 tarihinde Yargıtay kararına uygun olarak sanıkların suçu meşru zorunluluk içinde işledikleri, bu nedenle cezalandırılmalarının mümkün olmadığına karar vermiştir.

Başvuran ve diğer maktul yakınları karara itiraz etmişler, 21 Aralık 1999 tarihli kararla 22 Ekim 2001 tarihli kararların bağdaşmadığını, önceki kararın neden terk edildiği hakkında birinci derece mahkemesinin açıklama yapmadığını savunmuşlardır.

20 Mayıs 2002 tarihinde Yargıtay, 22 Ekim 2001 tarihli kararı onamıştır.

HUKUK

I. KABULEDİLEBİLİRLİĞE İLİŞKİN

Hükümet, başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini iddia etmiştir. Başvuranın AİHM önünde dile getirdiği konuları ulusal yargı önünde dile getirmediğini ileri sürmüştür. İkinci olarak, başvurunun yapıldığı tarihte, yerel mahkemelerde yargılamanın devam etmekte olduğunu belirtmiştir.

AİHM, Hükümet görüşlerinin ilk kısmına ilişkin olarak, kendi önünde yapılması amaçlanan şikayetlerin, en azından esas açısından ve gerekli koşullara uygun olarak önceden ulusal merciler önünde yapılmış olmasının yeterli olduğunu yinelemiştir (bkz., *Gökçe ve Demirel – Türkiye*, no. 51839/99, 22 Haziran 2006; *Fressoz ve Roire – Fransa* [BD], no. 29183/95). Bu davada, başvuran, yerel mahkeme önünde, hem yerel mevzuat uyarınca oğlunun öldürülmesinin kanuna aykırı olduğunu açıkça iddia etmiş, hem de oğlunun öldürülmesinin, diğer hususların yanı sıra, AİHS'nin 2. maddesine aykırı olduğu konusunda şikayetçi olmuştur. Dolayısıyla, AİHM, Hükümet'in bu konudaki itirazını reddeder.

AİHM, Hükümet görüşlerinin ikinci kısmına ilişkin olarak, polis memurları hakkındaki cezai kovuşturmanın 20 Mayıs 2002 tarihinde tamamlandığını gözlemlemiştir. Bu çerçevede başvuru iç hukuk yolları tüketilmediği gerekçesiyle reddedilemez.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığını tespit etmiştir. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. AİHS'NİN 2. VE 6. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, oğlunun AİHS'nin 2. maddesine aykırı olarak öldürüldüğünü iddia etmiştir. Ayrıca, AİHS'nin 6. maddesine dayanarak, oğlunun öldürülmesine yönelik soruşturmanın etkisiz olduğu konusunda şikayetçi olmuştur.

AİHM, bu şikayetlerin, tek başına AİHS'nin 2. maddesi açısından incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Söz konusu madde şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurmanın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Başvuranın oğlunun öldürülmesi

Başvuran, öldürüldüğü sırada oğlunun bir alışveriş merkezinin 11. katında olduğunu, dolayısıyla, onu sağ olarak yakalamanın mümkün olacağını belirtmiştir. Başvurana göre, polis, bunu yapmak için, plastik mermiler ve sis bombaları gibi öldürücü olmayan metotlara başvurabilirdi. Her halukarda, teslim ol emrine uyulmamasının oğlunun öldürülmesini haklı çıkarmadığı görüşündedir. Başvuranın görüşüne göre, polisin, kafede bulunan kişileri öldürmek üzere önceden tasarlanan bir planı vardı. Ayrıca, polis, diğer hususların yanı sıra, kafenin ve çevre dükkanların camlarını yeniden taktırma, ölmüş kişilerin parmaklarını mürekkebe batırma ve gıysilerine el koyma yoluyla delilleri yok ederek izlerini gizlemiştir.

Hükümet, AİHM içtihadı doğrultusunda, başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin tatmin ve ikna edici bir açıklama sunmak şeklindeki ispat yükümlülüğünün yetkilere yüklenebileceğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, Hükümet, ulusal yetkililer tarafından yürütülen soruşturmanın, öldürmenin kaçınılmaz olduğunu; zira, başvuranın oğlunun ve diğer kişilerin teslim olmayı reddettiklerini ve teslim olmak yerine polis memurlarına ateş açtıklarını ortaya koyduğunu ileri sürmüştür. Ateş altında kalan polis memurları, kendi hayatlarını ve alışveriş merkezinde bulunan diğer insanların hayatlarını korumak amacıyla mutlak gerekliliği aşmayan ölçüde ve titizlikle orantılı kuvvete başvurmuştur.

Yaşama hakkını güvence altına alan ve bu haktan yoksun bırakmanın meşru olabileceği durumları belirten 2. madde, AİHS'nin istisnaya izin verilmeyen en temel hükümlerinden biridir (bkz. *Velikova – Bulgaristan*, no. 41488/98). 3. madde ile birlikte Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini güvence altına almaktadır. Bu nedenle yaşam hakkından mahrumiyetin meşru kılınabileceği şartlar katı bir biçimde yorumlanmalıdır (bkz. *Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93). Bireylerin

korunması için bir araç olarak AİHS'nin amaç ve hedefi, 2. maddenin, sağladığı güvenceleri, uygulanabilir ve etkili kılacak şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını da gerektirir.(bkz. *McCann ve Diğerleri – İngiltere*, 27 Eylül 1995 tarihli karar).

AİHM, 2. maddenin birinci cümlesinin, devleti, kasten ve kanuna aykırı adam öldürmekten alıkoymasının yanında, kendi yargı yetkisi içindeki kimselerin canını koruması için uygun hareket etmeye mecbur kıldığını hatırlatır (bkz. *Kılıç – Türkiye*, no. 22492/93) Bu, Devletin öncelikli olarak şahsa karşı suç işlenmesini önlemek amacıyla bu hükümlerin ihlalini önleyici, bastırıcı ve cezalandırıcı icra mekanizması ile desteklenen uygun bir kanuni ve idari çerçeve oluşturmayı görev edinmesini gerektirir.

2. madde metni, bir bütün olarak okunduğunda 2. fıkranın öncelikli olarak bir bireyin kasten öldürülmesine izin verilen durumları tanımlamadığını, ancak istenmeyen bir sonuç olan öldürmeyi ortaya çıkarabilecek, güç kullanmaya izin verilen durumları açıkladığını ortaya koymaktadır. Ne var ki güç kullanma (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen amaçlara ulaşmak için “mutlak zorunluluğu” aşmamalıdır. Bu bağlamda 2. maddenin 2. paragrafında “mutlak zorunluluk” ifadesinin kullanımı, bu maddeye ilişkin olarak, AİHS'nin 8-11. maddelerinin 2. fıkrası kapsamında, Devlet görevlilerinin hareketinin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığını belirlerken, normalde uygulanan gereklilik testinden daha katı ve zorlayıcı bir test uygulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, kullanılan güç, maddenin bentlerinde belirtilen amaçlara ulaşmakla kesin olarak orantılı olmalıdır (bkz. yukarıda anılan *McCann ve Diğerleri*).

Mahkeme, görevinin ikincil niteliklerine karşı duyarlıdır ve belli bir davanın koşullarında kaçınılmaz olmadığı durumlarda olayın birinci derece mercii rolünü üstlenmede dikkatli olması gerektiğini kabul eder (bkz. örneğin *McKerr – İngiltere*, 28883/95, 4 Nisan 2000). Ulusal yargılamanın yapılmış olduğu durumlarda Mahkemenin görevi kendisinin olaylar hakkındaki değerlendirmesini ulusal mahkemelerinkinin yerine koymak değildir ve genel bir kural olarak sunulan delilleri değerlendirmek o mahkemelerin görevidir. Mahkeme ulusal mercilerin bulgularına tâbi olmamakla birlikte normal koşullarda bu mercilerin olaylara dayalı bulgularından sapmak için ikna edici öğelere ihtiyaç duyar (bkz. *üzerinde gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra, Klaas – Almanya*, 22 Eylül 1993 tarihli karar).

Ancak 2. madde ile sağlanan güvencenin temel önemi Mahkemenin bu hükmün ihlal edildiği iddialarını sadece gücü fiilen yöneten Devlet görevlilerinin eylemlerini değil, aynı zamanda ulusal yargılama ve soruşturmalar yapılmış olsa bile tetkik kapsamındaki eylemlerin planlaması ve kontrolü gibi olayı çevreleyen hususları da gözönünde bulundurarak en dikkatli incelemesini gerekli kılmasıdır. (bkz. *Erdoğan Ve Diğerleri*, no. 19807/92, 25 Nisan 2006).

Bu davada, AİHM ilk olarak, başvuranın oğlu Hakan Kasa'nın polis memurları tarafından vurularak öldürüldüğünün taraflar arasında ihtilafı olmadığını kaydetmiştir. Bununla birlikte, AİHM, başvuranın oğlunun ölüm şekline ilişkin birbirini tutmayan ifadelerle karşılaşmıştır. Başvuran, polisin, kafeye, oğlu da dahil olmak üzere orada bulunan kişileri öldürmek amacıyla geldiğini iddia etmiştir. Öte yandan, Hükümet, öldürme olayının önceden tasarlanmadığını ve başvuranın oğlunun meşru müdafaa ve diğer kişileri yasadışı şiddete karşı korumak amacıyla öldürüldüğünü ileri sürmüştür.

AİHM, dokuz polis memuru hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlatılan cezai kovuşturmada olaylara ilişkin yargı kararına varıldığını gözlemlemiştir. Bazı olaylar halen bulanık kalmışsa da, AİHM, kendisine sunulan tüm belgeler ışığında, dava hakkında

değerlendirme yapmak için ulusal mahkemenin tespitlerini hareket noktası olarak alarak, olayı değerlendirmek için olaylara ve delillere ilişkin yeterli bir temel olduğu görüşündedir (bkz. *Makaratzis – Yunanistan* [BD], no. 50385/99; *Perk ve Diğerleri – Türkiye*, no. 50739/99, 28 Mart 2006).

Mahkeme, elindeki belgelere dayanarak, başvuranın oğlunun Terörle Mücadele Şubesi polisleri tarafından yürütülen bir operasyon sırasında öldürüldüğünü kaydeder. Bu bağlamda, AİHM, taraflarca sunulan belgelere dayanarak, başvuranın, oğlunun öldürülmesine yönelik önceden tasarlanan bir plan olduğu şeklindeki iddiası hususunda böyle bir planın varlığının yeterli derecede ispatlanmadığı görüşündedir.

Kolluk kuvvetlerinin hangi koşullar altında güç ve ateşli silah kullanabileceklerini tanımlayan yasal çerçeve ile ilgili olarak ise Mahkeme, olayın meydana geldiği tarihte yürürlükte olan, 1934 yılında kabul edilmiş 2559 sayılı Kanunun günümüzde Avrupa'daki demokratik toplumlarda zorunlu olan, yaşam hakkının “yasa ile” koruma düzeyini sağlamakta yeterli olmadığına daha önce hükmetmiş olduğunu (yukarıda anılan *Erdoğan ve Diğerleri*); ancak, ilgili ulusal standart ile AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafındaki “kanunla öngörülen kesin zorunluluk halinde” ifadesi ile öngörülen standart arasındaki farkın 2/1 maddenin ihlal edildiği sonucuna varmaya yetecek kadar büyük olmadığını kaydetmiştir (bkz. yukarıda anılan *Perk ve Diğerleri*; ayrıca bkz. *Yüksel Erdoğan ve Diğerleri – Türkiye*, no. 57049/00, 15 Şubat 2007).

Operasyonun planlama ve kontrol safhasını AİHS'nin 2. maddesinden hareketle değerlendirirken Mahkeme, hem olayın meydana geldiği koşullar, hem de olayın gelişme şekline özel dikkat göstermelidir (bkz. *Andronicou ve Constantinou – Kıbrıs*, 9 Ekim 1997 tarihli karar).

Mahkeme, bu bağlamda, polis memurlarının, 13 Ağustos 1993 günü alınan ve bazı silahlı kişilerin şüpheli davrandıklarını ihbar eden bir telefon üzerine olay mahalline geldiklerini gözlemlemiştir. Bu nedenle olay, güvenlik güçlerinin ivedilikle hareket etmesini gerektiren acil bir durumdur.

Mahkeme, ayrıca, polisin kuvvete başvurmasının, maktullerden kaynaklanan yasadışı şiddetin doğrudan bir sonucu olduğunu gözlemlemiştir. Bu bağlamda, AİHM, polisin, alışveriş merkezinin çevresindeki alanı güvenlik çemberine aldığını belirtmiştir. Dolayısıyla, söz konusu operasyonun, AİHS'nin 2/2 maddesi kapsamında “bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması” ve “usulüne uygun olarak yakalamak” amacıyla yürütülmüş olduğu değerlendirilmelidir.

AİHM, dolayısıyla, bu davadaki kuvvet kullanımının mutlak gerekliliği aşmayan ölçüde ve yukarıda belirtilen amaçlara ulaşılmasıyla titizlikle orantılı olup olmadığı hakkında karar vermelidir.

Bu bağlamda, ilk silah atışının maktuller tarafından yapıldığı önemli bir husustur. Tanıkların Cumhuriyet Savcısı ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önündeki ifadelerinin ortaya koyduğu üzere binaya giren polis memurları maktullere teslim olmasını emretmiş, ateş açmadan önce gerekli uyarılarda bulunmuş ve ancak kendilerine ateş açılmasından sonra ateş etmeye başlamışlardır.

AİHM, bu dava şartlarında, polis memurlarının, binaya girip kafenin içinde ve dışında bulunan kişilerden gelen silah atışıyla karşılaştıkları zaman karşı taraf ateş etmeyi kesene kadar ateş etmeye devam etmelerinin gerekli olduğuna inandıkları görüşüne varmıştır (bkz.

yukarıda anılan *Perk ve Diğerleri*). Bu bağlamda, AİHM, balistik inceleme raporuna göre, olay yerinde bulunan mermilerden otuz beşinin maktullerin cesetlerinin yanında bulunan ateşli silahlardan atıldığını kaydetmiştir.

Mahkeme ayrıca başvuranın oğlunun canlı yakalanması amacıyla polis memurları tarafından öldürücü olmayan yöntemlerin kullanılması imkânına ilişkin yorum yapılmasının gereksiz olduğu kanaatindedir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranların yakınlarının güvenlik güçlerinin güç kullanımı sonucu öldürüldüğü *Andronicou ve Constantinou* ve *Perk ve Diğerleri* davalarında, olaydan kopuk bir bakış ile olay hakkındaki değerlendirmesini olayın sicağıyla karşılık vermeye zorunlu olan memurların değerlendirmesinin yerine koyamayacağına hükmettiğini anımsamıştır. Mahkeme ayrıca başka türlü bir hükme varmanın Devletler ve görevini ifa etmekte olan kolluk kuvvetleri üzerinde gerçekçi olmayan bir yük getirmek, belki de kendilerinin ve diğerlerinin hayatını tehlikeye atmak anlamına geleceğini değerlendirmiştir (bkz. yukarıda anılan *Andronicou ve Constantinou*; yukarıda anılan *Perk ve Diğerleri*). Mahkeme, bir kamu alanında silahlı kişilerle karşı karşıya gelen polis memurlarının ivedilikle hareket etmek zorunda kaldıkları somut davada farklı bir sonuca ulaşmak için sebep görmemiştir.

Bu nedenle Mahkeme bu koşullarda ölümcül güç kullanımının, her ne kadar üzücü olsa da nefsi müdafaa ve yasal yakalama uygulaması açısından “kesin zorunluluğu” aşmadığı görüşündedir.

Mahkeme, Hakan Kasa’nın ölümü açısından AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

B. Soruşturmanın yetersizliği iddiası

Başvuran, oğlunun ölümüne yönelik yürütülen soruşturmanın etkili olmadığını iddia etmiştir. Bu bağlamda, başvuran, ilk derece mahkemesinin de içinde bulunduğu ulusal soruşturma makamlarına sunmuş olduğu iddiaları yinelemiştir.

Hükümet, başvuranın soruşturma hakkındaki şikayetlerinin dayanağı olmadığını ileri sürmüştür. Soruşturma, operasyonun bitmesinin hemen ardından başlatılmıştır. Her ne kadar polis memurları hemen sorgulanmış olmasalar da, Cumhuriyet Savcısı’nın onları sorgulamasına kadar geçen sürenin makul olmadığı söylenemez.

AİHM, AİHS’nin 2. maddesindeki yaşama hakkının koruma altına alınması zorunluluğunun, 1. maddedeki Devletin “... kendi yetki alanı içinde bulunan herkese AİHS’de tanımlanan hak ve özgürlükleri tanıması” genel yükümlülüğü ile birlikte değerlendirildiğinde şahısların güç kullanımı sonucu öldürüldüğü durumlarda bir şekilde etkili resmi soruşturmanın yapılmasını zımnen gerektirdiğini hatırlatmıştır (bkz., üzerinde gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra, yukarıda anılan *McCann ve Diğerleri*; *Kaya – Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar). Böyle bir soruşturmanın temel amacı yaşama hakkını koruyan ulusal kanunların etkili bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve devlet görevlileri ve organlarının, karıştıkları bu tip olaylarda, sorumlulukları dahilinde meydana gelen ölümlerle ilgili hesap vermelerini sağlamaktır (bkz. *Anguelova – Bulgaristan*, no. 38361/97).

Soruşturma, ilk olarak, olayın gerçekleştiği şartları belirleyebilecek ve ikinci olarak da sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek yeterlilikte olmalıdır. Bu sonuç elde etme yükümlülüğü değil; gerekli araçları kullanma yükümlülüğüdür (bkz. *Kelly*

ve Diğerleri – İngiltere, no. 30054/96, 4 Mayıs 2001; yukarıda anılan *Anguelova*). Soruşturma aynı zamanda bu tip durumlarda kullanılan gücün o koşullarda meşru olup olmadığına karar verilmesi ve sorumluların tespit edilip cezalandırılmasını sağlamak bakımından etkili olmalıdır (bkz. örneğin, yukarıda anılan *Kaya*).

Bu bağlamda zımni olarak bir ivedilik ve makul süre zorunluluğu bulunmaktadır (*Yaşa – Türkiye*, 2 Eylül 1998 tarihli karar; *Çakıcı – Türkiye* [BD], no 23657/94; *Mahmut Kaya – Türkiye*, no. 22535/93). Belirli bir durumda soruşturmanın ilerlemesini önleyen engeller ve güçlükler olabileceği kabul edilmelidir. Ancak, ölümcül güç kullanımını soruştururken yetkililerin ivedilikle harekete geçmesi, kamuoyunun hukukun üstünlüğüne olan güveninin korunması ve kanunsuz fiillerin örtbas edildiği veya bunlara müsamaha edildiği izleniminin yaratılmaması için zaruridir (bkz. *Avşar - Türkiye*, no. 25657/94).

Somut davanın olaylarına ilişkin olarak, AİHM, ulusal soruşturma makamlarının, başvuranın oğlunu 13 Ağustos 1993 tarihinde öldüren polis memurlarını, 3 Aralık 1993 tarihine kadar, yani ölümden dört ay sonrasına kadar, sorgulamaya başlamadığını gözlemlemiştir. Ayrıca, ölümden sorumlu bazı polis memurları, ilk olarak 29 Eylül 1994 tarihinde, yani ölümden bir yıldan uzun bir süre sonra, sorgulanmıştır.

AİHM, Sorumlu Hükümet'in aksine, beş kişinin ölümünden sorumlu polis memurlarının dört ile on dört ay arası değişen bir süreyle sorgulanmamasını makul olarak değerlendirmemiştir. Hükümet söz konusu gecikmeler için bir açıklama sunmamıştır. AİHM, başvuranın oğlunu öldüren polis memurlarının ölüm olayından sonra görevlerini ifa etmeye devam ettiklerini tespit etmektedir. Bu durumda, doğru olanın yetkili makamların zamanlıca onların yerlerini tespit edip sorgulamalarını yapmaları olduğunu kaydetmektedir. Olayların tek tanığı bu polis memurlarıdır ve onların sorgulanması öncelik teşkil etmiş olmalıdır. Ayrıca, AİHM, polis memurlarının bu kadar uzun sürelerle sorgulanmamalarının, hem polis memurlarının hem de soruşturma makamlarının hukukun üstünlüğüne olan bağlılıklarına ilişkin kamuoyu güvenini sarstığını göz ardı edemez.

AİHM, sorgulamanın makul sürede yapılmamasını, soruşturmanın, AİHS'nin 2. maddesinin gereklerine aykırı olarak, bütün itibariyle etkisiz olduğu kararına varmasını sağlayacak kadar önemli bulmuştur. Dolayısıyla, soruşturmaya ilişkin olarak iddia edilen diğer eksiklikleri incelemeyi gereksiz görmüştür.

AİHM, dolayısıyla, usul yönünden AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiği kararını vermiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Sözleşme'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

3 Nisan 2006 tarihinde, AİHM, başvurandan 2 Mayıs 2006 tarihine kadar adil tatmine ilişkin taleplerini sunmasını talep etmiş; ancak, başvuran herhangi bir talep sunmamıştır.

AİHM, bu nedenle, başvuran adına herhangi bir tazminata hükmedilmesine gerek olmadığını değerlendirmiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK, AİHM OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
2. Polis memurları tarafından başvuranın oğlunun öldürülmesi açısından AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine;
3. Ölüm olayına yönelik etkili bir soruşturma yapılmaması açısından AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 20 Mayıs 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Katip Yardımcısı

Josep Casadevall
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

OSMAN KARADEMİR/Türkiye Davası*

Başvuru No. 30009/03
Strazburg
22 Temmuz 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 30009/03 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı olan Osman Karademir'in ("başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 17 Temmuz 2003 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından Y. Can tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1961 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır.

25 Mayıs 2002 tarihinde başvuran, hırsızlık yaptığı şüphesiyle Çinili Polis Karakolu polisleri tarafından gözaltına alınmıştır. Başvuran ile karakol amiri arasında çıkan bir tartışmayı takiben başvuran Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Asayiş Şube Müdürlüğü'nün nezaretine gönderilmeden önce başvuran muayene için Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde muayene edilmiş, 25 Mayıs 2002 tarihli rapora göre vücudunda kötü muamele izlerine rastlanmamıştır. İddiaya göre başvuran Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'nde bir hücreye alınmış, elleri ve gözleri bağlı tutulmuş, çırılçıplak soyulmuş ve elektrik verilmiştir.

Başvuran 26 Mayıs 2002 tarihinde tekrar Çinili Polis Karakolu'na getirilmiş, aynı tarihte ikinci kez muayene için Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne götürülmüştür. Raporda yine kötü muamele izine rastlanmadığı belirtilmiş, başvuran çıkarıldığı sorgu hakimince serbest bırakılmıştır.

Aynı tarihte başvuran, kendisine kötü muamele ettiklerini iddia ettiği beş polis memuru hakkında Üsküdar Kaymakamlığı'na suç duyurusunda bulunmuştur. Kaymakamın talebi üzerine başvuran 29 Mayıs 2002 tarihinde Üsküdar Kliniği ve Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde tekrar muayene edilmiştir. Her iki rapor da kasıkta ağrı ve hassasiyet, idrar sorunları ve peniste hiperemiye işaret etmiş, Adli Tıp Kurumu Üsküdar şubesi başvurana üç gün iş görmezlik raporu vermiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Başvuran 4 Haziran 2002 tarihinde Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü polisleri hakkında Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikayette bulunmuş, 5 Haziran 2002 tarihinde başvuran Üsküdar Emniyet Müdürlüğü Disiplin Şube Müdürlüğü tarafından sorgulanmıştır.

6 Haziran 2002 tarihinde biri muhakkik olarak görevlendirilen iki polis memuru 26 Mayıs 2002 tarihli raporu düzenleyen Dr. İbrahim Öner'i sorgulamış, doktor, başvurana muayenesi sırasında herhangi bir kötü muamele izine rastlamadığını, böyle bir bulgu elde etseydi bunu raporunda belirteceğini ifade etmiştir.

17 Haziran 2002 tarihli bir ön soruşturma raporunda muhakkik olarak hareket eden bir Başkomiser, beş polis memuru hakkında kovuşturma yapılmasına gerek bulunmadığını belirtmiştir. Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin 26 Mayıs 2002 tarihli raporuna dayanarak, başvuranın iddialarının dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Ayrıca suçlanan polis memurlarından ikisinin olay tarihinde sözkonusu karakolda görevli olmadıklarını tespit etmiştir.

19 Haziran 2002 tarihinde Üsküdar Kaymakamlığı polis memurları hakkında işlem yapılmamasına karar vermiştir. Başvuran sözkonusu kararın iptali için İstanbul Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuş, talep reddedilmiştir.

29 Ağustos 2002 tarihinde İstanbul Valiliği'ne bağlı, Vali, Vali Yardımcısı, üç polis memuru ve bir memurdan oluşan İl Polis Disiplin Kurulu, başvurana kötü muamele yaptıkları iddia edilen polisler hakkında cezai işlem yapılmamasına karar vermiştir. Olay tarihinde sözkonusu polislerden Muafak Çetin'in başka bir yerde görevli, Dündar Özel'in ise izinli olduğu belirtilmiş, ayrıca doktor raporlarının başvuranın vücudunda herhangi bir lezyona işaret etmemesi nedeniyle Kurul başvuranın iddialarını mesnetsiz olarak değerlendirmişdir.

25 Aralık 2002 tarihinde Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığı sözkonusu polislerin ifadesini almış, polisler iddiaları reddetmiştir. Başsavcılık 6 Ocak 2003 tarihinde başvuranın da ifadesini almış, başvuran 25 Mayıs 2002 günü önce Çinili Polis Karakolu'na alındığını ve daha sonra Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne götürüldüğünü, karakolda dövülmediği için hastanede yaralanması olmadığını söylediğini, ancak daha sonra Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'ne götürülüp buradaki sorgusu sırasında gözlerinin bağlanıp elleri kelepçelenerek

çeşitli kötü muamelelere maruz kaldığını, gördüğü işkence sonucunda cinsel iktidarsızlık çektiğini iddia etmiştir.

4 Nisan 2003 tarihinde Başsavcılık başvurusunun tekrar ifadesini almış, başvuran elinde Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin 29 Mayıs 2002 tarihli raporundan başka bir rapor bulunmadığını, muayene masraflarını karşılayamadığı için Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Üroloji Kliniği'ne muayene olamadığını ve bu konuda Adli Tıp Kurumu başkanına bilgi verdiğini ifade etmiştir.

31 Ekim 2003 tarihinde Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi, suçunun şüphenin ötesinde kanıtlanmamış olduğuna hükmederek başvuruyu hırsızlık suçundan beraat ettirmiştir.

14 Kasım 2003 tarihinde Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısı Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi'ne sunduğu iddianame ile Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'nden dört polisi TCK'nın 243/1 maddesi uyarınca başvuruya kötü muamele yapmakla suçlamıştır. Başsavcı, iddia edilen kötü muamelenin polis memurlarının yargısal görevlerini ifa ederken gerçekleşmiş olması nedeniyle Üsküdar Kaymakamlığı'nın 19 Haziran 2002 tarihli kararının dikkate alınmaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca delil yetersizliği nedeniyle, başvuruyu ölümle tehdit ettikleri iddiasına ilişkin olarak Remzi Akıncı ve diğer iki polis memuru hakkında kovuşturma yapılmaması gerektiğine karar vermiş, karar 19 Şubat 2004 tarihinde Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi'nce onanmıştır.

13 Aralık 2004 tarihinde Adli Tıp Kurumu uzmanlar kurulu başvuruyu muayene etmiş ve başvuruda cinsel iktidarsızlık bulgusuna rastlamamışlardır.

Başvuran Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısının takipsizlik kararına itiraz etmiş, 19 Şubat 2004 tarihinde Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi itirazı reddetmiştir.

13 Nisan 2005 tarihinde Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi delil yetersizliği nedeniyle ve şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği sanık polis memurlarını beraat ettirmiştir. Mahkeme, Haydarpaşa Numune Hastanesi'nden verilen 25 ve 26 Mayıs 2002 tarihli raporlar ve Adli Tıp Kurumu'nun 13 Aralık 2004 tarihli raporlarına dayanarak beraat kararı vermiş, başvuran karara 11 Mayıs 2005 tarihinde itiraz etmiş, Yargıtay 17 Ekim 2006 tarihinde birinci derece mahkemesi kararını onamıştır.

HUKUK

I. KABULEDİLEBİLİRLİK

Hükümet, başvurunun yargılama sonuçlanmadan yapılmış olması nedeniyle başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini ve medeni ve idari hukuk çarelerinden yararlanmadığını savunmuştur.

Başvuran, mevcut tüm iç hukuk yollarını tükettiğini ve bunların etkisiz olduğunun ortaya çıktığını iddia etmiştir.

Hükümetin, ceza hukukundaki tüm yolların tüketilmemesine ilişkin itirazlarına ilişkin olarak Mahkeme, iç hukuk yollarının son aşamasına başvurunun yapılmasından kısa bir süre sonra, ancak Mahkemenin kabuledilebilirliğe ilişkin bir karar vermeden önce ulaşılabileceğini hatırlatır (bkz. örneğin, *Sağat, Bayram ve Berk – Türkiye*, no. 8036/02 ve *Yıldırım – Türkiye*, no. 0074/98). Başvuranın kötü muamele iddialarına ilişkin kovuşturmanın 17 Ekim 2006

tarihinde; AİHM'nin kabuledilebilirlik kararından önce bittiğini kaydeder. Bu nedenle Hükümetin bu konudaki itirazını reddeder.

Hükümetin itirazlarının ikinci kısmına ilişkin olarak ise Mahkeme, benzer davalarda Hükümetin ön itirazlarını inceleyip reddetmiş olduğunu hatırlatır (bkz. özellikle *Karayiğit – Türkiye*, no. 63181/00 ve *Aksoy – Türkiye, Karar Raporları 1996-VI*). Mahkeme somut davada yukarıda anılan başvurudaki tespitlerinden sapmak için özel koşul görmemektedir.

Bu koşullar altında Mahkeme, Hükümetin ön itirazını reddeder.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun kalan kısmının dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, başvurunun başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

II. AİHS'NİN 3. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran çeşitli kötü muamelelere tâbi tutulması ve yetkililerin, işkence iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yürütmemiş olmasından şikâyetçi olmuştur.

A. Tarafların ifadeleri

1. Başvuran

Başvuran, polis memurlarından yumruk, tokat, tekme, cinsel organına verilen elektrik şoku ve sözlü hakaretler şeklinde gördüğü kötü muamelelerin en alt düzeyde şiddete ulaştığı ve AİHS'nin 3. maddesi bağlamında kötü muameleyle tekabül ettiğini iddia etmiştir. İdari ve yargı makamlarına yaptığı sayısız şikâyetler ve vücudunda oluşan, üç gün süreyle iş görmesini engelleyen yaralara işaret eden tıbbi raporlara rağmen anlamlı bir soruşturma yürütülmediğini ve kendisine kötü muamelede bulunanların cezalandırılmaksızın adaletin elinden kaçtıklarını savunmuştur.

2. Hükümet

Başvuranın vücudunda kötü muamele izleri bulunmadığını belirten 25 ve 26 Mayıs 2002 tarihli raporlara dayanarak Hükümet, başvuranın iddialarının dayanaksız olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca idari ve yargı makamlarının başvuranın iddiaları hakkında çok titiz bir soruşturma yürüttüğünü ve iddialarını doğrulayabilecek ikna edici delil bulunmadığına karar verdiklerini öne sürmüşlerdir.

B. Mahkemenin değerlendirmesi

1. Genel ilkeler

Mahkeme, AİHS'nin 3. maddesinin, AİHS'nin istisnaya izin verilmeyen en temel hükümlerinden biri olduğunu hatırlatır. Bu madde aynı zamanda Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini muhafaza etmektedir. Bireylerin insan haklarının korunması için bir araç olarak AİHS'nin amaç ve hedefi, sözkonusu hükümlerin, sağladığı güvenceleri uygulanabilir ve etkili kılmak amacıyla yorumlanmasını ve uygulanmasını da gerektirir (bkz. *Avşar – Türkiye*, no. 25657/94).

Mahkeme ayrıca bir kişinin sağlıklı olarak gözaltına alınıp tahliye olduğunda yaralanmış olduğu görüldüğünde sözkonusu yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama getirmenin ve başvuranın iddialarına ilişkin, özellikle de bunlar tıbbi raporlarla

desteklenmişse, şüphe yaratacak deliller ortaya koymanın, devletin görevi olduğunu yineler. Aksi halde AİHS'nin 3. maddesine dayalı açık bir sorun ortaya çıkacaktır (bkz. *Çolak ve Filizer – Türkiye*, no. 32578/96 ve 32579/96; *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94; *Aksoy – Türkiye*, yukarıda anılan ve *Ribitsch – Avusturya*, A Serisi no. 336).

Mahkeme, görevinin ikincil niteliklerine karşı duyarlıdır ve belli bir davanın koşullarında kaçınılmaz olmadığı durumlarda olayın birinci derece mercii rolünü üstlenmede dikkatli olması gerektiğini kabul eder (bkz. örneğin *McKerr – İngiltere*, 28883/95). Ancak AİHS'nin 3. maddesine dayanan iddiaların ortaya atılması halinde Mahkeme tam bir titiz inceleme yapmalıdır (bkz. *Ülkü Ekinci – Türkiye*, no. 27602/95) ve bunu taraflarca sunulan deliller temelinde yapacaktır.

Mahkeme, kanıtları değerlendirirken genellikle “makul şüphenin ötesinde” standardını uygulamaktadır (bkz. *Orhan – Türkiye*, no. 25656/94 ve *Avşar*, yukarıda anılan). Ancak böyle bir kanıt yeterince güçlü, açık ve anlamlı çıkarımların veya çürütülemeyen benzer karinelerin varlığı ile ortaya konabilir (bkz. *Ülkü Ekinci*, yukarıda anılan).

Ayrıca eğer sözkonusu olaylar, şahsın gözetiminde kendi kontrolleri altında olduğu durumdaki gibi, tamamıyla veya büyük oranda yetkililerin bilgisi dahilinde gerçekleşmişse tutukluluk sırasında meydana gelen yaralanmalarla ilgili güçlü maddi karineler ortaya çıkacaktır. Aslında tatminkâr ve ikna edici bir açıklama getirme yükümlülüğünün yetkililere ait olduğu söylenebilir (bkz. *Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93).

AİHM, bir kişinin 3. maddeye aykırı olarak polis tarafından ciddi bir kötü muameleye tâbi tutulduğu yönünde savunulabilir bir iddia ortaya attığı durumlarda, sözkonusu hükmün, AİHS'nin 1. maddesinde yer alan devletin “kendi yetki alanı içinde bulunan herkese AİHS’de yer alan hak ve özgürlükleri tanıması” genel yükümlülüğüyle birlikte okunduğunda, etkili bir resmi soruşturma yapılması gerekliliğini içerdiğini hatırlatır. Soruşturma, sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasını sağlar nitelikte olmalıdır. Eğer hal böyle değilse işkence, insanlık dışı ve alçaltıcı muamele ve cezaların genel olarak yasaklanması, ciddi önem taşımaya rağmen pratikte etkisiz olacak ve kimi durumlarda devlet görevlilerinin, fiili bir dokunulmazlıkla, kontrolleri altında bulunanların haklarını suiistimal etmeleri mümkün olacaktır (bkz. *Assenov vd.*, *Raporlar* 1998-VIII).

2. İlkelerin somut dava koşullarına uygulanması

a. Başvuran tarafından uğrandığı iddia edilen kötü muamele

Mahkeme başvuranın polis nezaretinden çıkmasını müteakip üç kez muayene olduğunu kaydeder. İlk iki muayene 25 ve 26 Mayıs 2002 tarihlerinde Haydarpaşa Numune Hastanesi’nde, son muayene ise 29 Mayıs 2002 tarihinde Üsküdar Adli Tıp Kurumu’nda yapılmıştır. Haydarpaşa Numune Hastanesi’nden verilen raporlar başvuranın vücudunda kötü muamele izlerine işaret etmezken üçüncü tıbbi rapor kasıkta ağrı ve hassasiyet, idrar sorunları ve peniste hiperemiye işaret etmiş ve başvuranın üç gün süreyle iş yapamayacağı belirtilmiştir.

Mahkemenin görüşüne göre 29 Mayıs 2002 tarihli raporda tarif edilen semptomlar başvuranın cinsel organına elektrik verildiği ile en azından uyuşmakta ve 3. madde kapsamında kötü muameleye tekabül etmektedir (bkz. örneğin *A. – İngiltere*, *Raporlar* 1998-VI ve *Ribitsch*, yukarıda anılan).

Bu nedenle açığa kavuşturulması gereken Hükümetin bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda inandırıcı bir açıklama getirip getirmediği ve başvuranın iddialarının doğruluğuna şüphe getirecek delil sunup sunmadığıdır.

Başvuranın iddialarına cevap olarak Hükümet Haydarpaşa Numune Hastanesi doktoru tarafından verilen ilk iki rapora dayanmış ve başvuranın iddialarının hiçbir kanıtla doğrulanmadığını ifade etmiştir. Aynı doktor raporlarına dayanan, soruşturmadan sorumlu yerel merciler tarafından da benzer sonuçlara varılmıştır.

Mahkeme öncelikle büyük bir ehemmiyetle başvuranın Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde yapılan muayenesinden önce polis memurlarının Dr. İbrahim Öner'in odasına girip onunla konuştukları ve doktorun başvuranın kötü muamele şikâyetlerine raporunda yer vermediği iddiasını dikkate alır. Bu iddiayı doğrulamamasına rağmen Mahkeme, işkence ya da kötü muamele soruşturmalarında yer alan tıp doktorlarının her zaman en yüksek etik standartlara uygun olarak hareket etmesi gerektiğini ve muayenelerin doktorun denetimi altında, gizlilik içinde ve güvenlik güçleri ve diğer devlet görevlilerinin mevcut olmadığı bir ortamda yapılması gerektiğini belirtir (bkz. BM Genel Kurulu'nun 4 Aralık 2000 tarihli 55/89 sayılı kararıyla tavsiye edilen İşkence ya da Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezalandırmanın Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelenmesi İlkeleri).

Ayrıca çalışma şartlarına bakılmaksızın tüm sağlık personeli muayene ve tedavi etmeleri istenen insanlara bakmak temel göreviyle yükümlüdür. Profesyonel bağımsızlıklarından sözleşmeye dayalı ya da diğer düşüncelerle taviz vermemeleri ve raporlarında kötü muameleyle dair tüm kanıtları açıkça belirterek tarafsız delil sunmaları gerekir (bkz. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'ne sunulan 9 Ağustos 1999 tarihli İşkence ya da Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezalandırmanın Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelenmesi Rehberi, "İstanbul Protokolü").

Her halükârda Mahkeme, başvuranın soruşturma yapan makamlara ve daha sonra Üsküdar Başsavcılığı'na verdiği ifadelerde Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'nün nezaretinde polis memurlarından kötü muamele gördüğü anlatımında açık ve net olduğunu dikkate almalıdır. Başvuran, gördüğü muamelenin ayrıntılı tarifini yapmış ve kötü muamele uygulayan polis memurlarının isimlerini vermiştir. Ayrıca Çinili Polis Karakolu'nda kötü muamele görmediğini ve bu nedenle 25 Mayıs 2002 tarihinde Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde yapılan muayenesinde vücudunda kötü muamele izleri bulunmadığını Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısına anlatmıştır. Kötü muamelenin kendisine Üsküdar Asayiş Şube Müdürlüğü'nde uygulandığını ancak iddialarına ve kötü muamele izlerine 26 Mayıs 2002 tarihli doktor raporunda yer verilmediğini de açıklamıştır. Bu açıklamalar ışığında Başsavcı, dört polis memuru hakkında kötü muamele uyguladıkları suçlamasını yöneltmiştir.

Ne var ki Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi 29 Mayıs 2002 tarihli doktor raporunu dikkate almamış ve bunun yerine başvuranın cinsel iktidarsızlık çekmediğini belirten Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin ve Adli Tıp Kurumu'nun 13 Aralık 2004 tarihli raporlarına dayanarak polis memurlarını beraat ettirmiştir. Son olarak Başsavcının sözkonusu karara itiraz niteliğindeki ifadesi ve birinci derece mahkemesinin 29 Mayıs 2002 tarihli raporda tespit edilen başvuranın vücudundaki izlerin nedenini soruşturması gerektiği görüşüne rağmen Yargıtay, birinci derece mahkemesi kararını gerekçe belirtmeden onamıştır.

Mahkeme, tutuklu bulunan herkesin sağlığından devletin sorumlu olduğunu yineler. Böyle kimseler savunmasız bir vaziyettedir ve yetkililerin onları koruma görevi vardır. Yetkililerin gözetiminde kendi kontrolleri altındaki şahısların yaralanmasıyla ilgili hesap verme yükümlülüğü ve 29 Mayıs 2002 tarihli doktor raporunda belirtilen semptomlara ilişkin

herhangi bir açıklama getirilmemesi dikkate alındığında Mahkeme, Hükümetin sözkonusu yaralanmaların nasıl oluştuğuna ikna edici bir açıklama getiremediği görüşündedir. Bu nedenle sözkonusu semptomların Hükümetin sorumluluğundaki bir muamelenin sonucu olduğuna karar verir.

Bu nedenle AİHS'nin 3. maddesi esas olarak ihlal edilmiştir.

b. Etkili bir soruşturma yapılmadığı iddiası

Mahkeme, başvuranın birtakım idari ve yargı mercilerine yaptığı kötü muamele şikayetinden sonra yetkililerin iddialarla ilgili bir soruşturma açtıklarını kaydeder. Bu bağlamda Üsküdar Kaymakamlığı ve İl Polis Disiplin Kurulu tarafından görevlendirilen kıdemli polis memurları tarafından ön soruşturmalar yapılmış, sanık polis memurlarından ikisinin iddia konusu olay sırasında görevli olmaması ve Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin verdiği raporların kötü muameleye işaret etmemesi nedeniyle başvuruların iddialarının asılsız olduğuna karar verilmiştir.

Ancak Mahkeme Türkiye aleyhindeki geçmiş davalarda güvenlik güçlerine yöneltilen benzer iddialara ilişkin soruşturma yapmakla sorumlu olan bu kurumların, soruşturulan güvenlik güçleri ile tam bağlantılı bir yönetici olan Vali'ye hiyerarşik olarak bağımlı devlet memurlarından oluşması nedeniyle bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğini tespit etmiştir (bkz. diğerlerinin yanı sıra *İpek – Türkiye*, no. 25764/94). Mahkeme, somut dava koşullarında iddiaların polis gücüne yöneltilmiş olması nedeniyle yukarıda anılan kurumların sözkonusu gücün mensupları olan kıdemli polis memurlarını muhakkik olarak atamasının uygun olmadığı görüşündedir. Bu itibarla muhakkiklerin meslektaşlarının ifadelerine güvenmeye istekli olmaları Mahkeme'nin geçmişteki bulgularını teyit etmektedir.

Ayrıca idari mercilerin ulaştığı sonuçlara rağmen Üsküdar Cumhuriyet Başsavcısı başvuranın açıklamaları ve 29 Mayıs 2002 tarihli doktor raporunda yer alan bulguların ışığında dört polis memuru aleyhinde suçlamalarda bulunmuştur. Ancak Üsküdar Ağır Ceza Mahkemesi 29 Mayıs 2002 tarihli raporda belirtilen semptomların nedenini soruşturmaksızın polis memurlarını beraat ettirmiştir. Başsavcının 29 Mayıs 2002 tarihli raporda yer verilen bulguların başvurana uygulandığı iddia edilen kötü muamelenin sonucu olup olmadığının birinci derece mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerektiği görüşüne herhangi bir cevap verilmemesi nedeniyle Başsavcının Yargıtay'a sunduğu ikinci görüş de sonuç getirmemiştir.

Yukarıdaki değerlendirmeler Mahkemenin başvuranın polis memurlarının elinde kötü muamele gördüğü iddiaları hakkında ulusal yetkililerin etkili ve bağımsız bir soruşturma yürütemediklerine karar vermesi için yeterlidir. Ayrıca başvuranın davasında uygulandığı şekliyle ceza hukuku sisteminin caydırıcılıktan uzak olduğunun kanıtlandığı ve başvuranın şikâyetçi olduğu gibi kanunsuz fiillerin etkili bir şekilde önlenmesini sağlamakta caydırıcı etkisinin bulunmadığı kanaatindedir (bkz. *mutatis mutandis*, *Okkalı – Türkiye*, no. 52067/99).

Bu nedenle sözkonusu hüküm usul olarak ihlal edilmiştir.

Bu şartlar altında Mahkeme AİHS'nin 13. maddesi bağlamında ayrı bir hususun ortaya çıkmadığı görüşündedir (bkz. *Timur – Türkiye*, no. 29100/03).

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran 70,000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Ayrıca miktar belirtmeden maddi tazminat talebinde de bulunmuştur.

Hükümet, talep edilen miktarın aşırı olduğunu savunmuştur.

Mahkeme tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı kuramamaktadır; bu nedenle talebi reddeder. Ancak tespit edilen ihlalleri dikkate alarak ve hakkaniyete uygun bir değerlendirmeyle başvurana 10,000 Euro manevi tazminat ödenmesini uygun bulmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran ayrıca AİHM önündeki masraf ve harcamalara karşılık olarak 6,820 Euro talep etmiştir. Bu bağlamda temsilcileri tarafından verilen 65 saatlik avukatlık hizmetini gösteren bir çizelge ve başvurusunun AİHM önünde temsili için yapılan masraf ve harcamaların bir tablosunu sunmuştur.

Hükümet, talep edilen miktarın haklı olmadığını ya da gerçekten ve gerektiği için harcanmadığını savunmuştur.

AİHM'nin içtihadına göre bir başvuran, ancak masrafların gerçekten ve gerektiği için yapıldığı ve miktarın makul olduğu kanıtlanmış ise bunları geri almaya hak kazanmaktadır. Söz konusu davada Mahkeme, elindeki bilgileri ve yukarıdaki ölçütleri göz önünde bulundurarak AİHM önündeki yargılama için 3,000 Euro ödenmesini uygun bulmaktadır.

C. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Oybirliğiyle başvurunun kabuledilebilir olduğuna;
2. 1'e karşı 6 oyla AİHS'nin 3. maddesinin esas olarak ihlal edildiğine;
3. Oybirliğiyle AİHS'nin 3. maddesinin usul olarak ihlal edildiğine;
4. Oybirliğiyle AİHS'nin 13. maddesi ile ilgili ayrı bir husus bulunmadığına;
5. 1'e karşı 6 oyla;
 - (a) Sorumlu Devlet'in başvurana, AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilerek:
 - (i) 10,000 Euro (on bin Euro) manevi tazminat;
 - (ii) 3,000 Euro (üç bin Euro) yargılama masraf ve giderleri;
 - (iii) bu miktarlara uygulanabilecek her tür vergiyi ödemesine;

(b) Sözkonusu sürenin bittiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

6. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 22 Temmuz 2008 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

BOYRAZ/Türkiye Davası*

Başvuru No: 26891/02

Strazburg

20 Mayıs 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 26891/02 numaralı başvurunun nedeni T.C. vatandaşı Seyit Veyis Boyraz'ın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 4 Nisan 2002 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran AİHM önünde İstanbul barosu avukatlarından M. A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1968 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.

Başvuran 28 Kasım 1992 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekiplerinin silahlı aşırı solcu Devrimci Sol Örgütü'ne karşı düzenlediği operasyon kapsamında yakalanmıştır.

Gözetiminde bulunduğu sırada 10 Aralık 1992 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) nöbetçi hakimi tarafından ifadesi alınmış ve tutuklanmasına karar verilmiştir.

DGM Cumhuriyet Savcısı 5 Ocak 1993 tarihinde aralarında başvuranın da yer aldığı otuz sanığı anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etme suçu ile itham etmiş ve TCK'nın 146/1 maddesi uyarınca haklarında idam cezası talep etmiştir.

Açılan davalar 5 Şubat 1993 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlanılmış ve «kanıtların durumu», «işlenen suçun niteliği» gerekçeleri ile tüm sanıkların tutuklu yargılanmalarına karar verilmiştir.

15 Mart tarihli duruşmada hazır bulunmayan başvuran 28 Nisan 1993 tarihli duruşmaya gelmiştir. Başvuran hakkında yapılan suçlamaları reddetmiş, polise verdiği ifadeyi gözleri bağlı olarak imzaladığını öne sürerek itiraz etmiş ve serbest bırakılmasını talep etmiştir. Esas hakimleri bu talebi «kanıtların durumu, isnat edilen suçun niteliği ve tutuklanma tarihi» ışığında reddetmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

DGM 21 Haziran 1993 tarihinden 12 Ekim 2001 tarihine dek elli dört duruşma gerçekleştirmiştir. Bu duruşmaların her birinde esas hakimleri –yirmiye yakını başvuran tarafından gerekçelendirilenler de dahil- serbest bırakılma taleplerini reddetme kararlarını hemen hemen birbirinin aynı ifadelerle gerekçelendirmişlerdir.

Hakimler her defasında «kanıtların durumu», «işlenen suçun niteliği» gerekçelerini kullanmış, bunlara kırk bir kez «tutuklulukta geçen süre»; dokuz kez «davanın hüküm aşamasında olduğu», iki kez «tutuklanma nedenlerinin sürdüğü» gerekçelerini eklemiş ve dört kez de «fırar riskinin olduğuna» atıfta bulunmuştur.

DGM 12 Ekim 2001 tarihinde yapılan 54. duruşmada başvuranın o tarihinin kadar sekiz yıl on ay on beş gün süren tutukluluk süresini dikkate alarak serbest bırakılmasını kararlaştırmıştır.

Esas hakimleri takip eden 23 Ocak 2002 tarihli duruşmada dosya bilgilerine göre başvuranın, başka mahkemeler tarafından verilen tutuklama kararları nedeniyle, serbest bırakılma kararının ifa edilmediğini tespit etmişlerdir. Buna karşın, başvuranın avukatı müvekkilinin Kocaeli cezaevinden tahliye edildiğini bildirmiştir.

5190 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca dava 11 Ağustos 2004 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne (Ağır Ceza Mahkemesi) geçmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi 27 Ekim 2004 tarihinde başvurunu (ağırlaştırılmış) müebbet hapis cezasına çarptırmıştır.

Yargıtay 18 Temmuz 2005 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını bozmuştur.

Ağır Ceza Mahkemesi 12 Aralık 2005 tarihinde Yargıtay kararının ardından ilk duruşmasını gerçekleştirmiştir.

Dava 2 Mart 2007 tarihinde halen Ağır Ceza Mahkemesi önünde devam etmekteydi.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5/3 MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran 28 Kasım 1992 tarihinde tutuklanmasıyla başlayıp 12 Ekim 2001 tarihinde serbest bırakılmasıyla sona eren tutukluluk süresinin aşırı uzunluğundan şikayetçi olmakta, AİHS'nin 5/3 maddesine göndermede bulunmaktadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabul edilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder.

B. Esasa dair

AİHM'nin bu yöndeki yerleşik içtihadına göndermede bulunan Hükümet, başvuranın bir suç işlediğinden şüphe duyulacak makul gerekçelerin varlığı nedeniyle tutuklandığının altını çizmektedir. İç hukuktaki mahkemeler başvuranın tutukluluk halinin devamı hakkındaki kararlarını gerekçelendirmişlerdir: DGM soruşturmaların sürdürülmesi gerektiğine itibar etmiş, firar tehlikesi ve kamu düzeninin korunması zorunluluğu unsurlarına dayalı olarak serbest bırakılma taleplerini reddetmiştir. Hükümet son olarak tutukluluk kararının gerekli olduğunu ve yargı sürecinin seyrine «özel ihtimam» gösteren DGM'nin bu yönde yapılan talepleri gerekçelendirerek geri çevirdiğini ifade etmektedir.

Başvuran bu söylemlere karşı çıkmakta, iç hukuktaki mahkemelerin ayrıntılara inmeksizin benzer gerekçelerle ve dayanaktan yoksun olarak serbest bırakılma taleplerini sistematik olarak reddettiğini ileri sürmektedir.

AİHM, ilk olarak ulusal makamların tutukluluk süresinin makul sınırı aşmamasını gözetmekle birinci derecede yükümlü olduklarını hatırlatmaktadır. Bu amaçla, masumiyet karinesi doğrultusunda bireysel özgürlüğe saygı kuralına istisna getirilmesini meşru kılan kamu çıkarının gerektirdiği gerçek bir zorunluluğun olup olmadığını ortaya çıkaracak bütün koşulları incelemeli ve tutuksuz yargılanma talebini reddettiğinde kararında bunu gerekçelendirmelidir. AİHM, AİHS'nin 5 / 3 maddesine yönelik bir ihlalin olup olmadığını tespit ederken, sözkonusu kararlardaki gerekçeleri ve başvuran tarafından yerel mahkeme nezdinde yapılan başvurularda dile getirilen tartışılmaz verileri değerlendirecektir. (Bkz. Assenov ve diğerleri-Bulgaristan kararı, 28 Ekim 1998).

Bu bağlamda yakalanan kişinin bir suç işlediğinden şüphe edilmesine neden olan makul nedenlerin devam etmesi, tutukluluk halinin devamı için *sine qua non* (olmazsa olmaz) koşuldur. Ancak bir süre sonra bu da yeterli olmaz. Dolayısıyla AİHM, adli makamlar tarafından benimsenen diğer gerekçelerin, özgürlükten yoksun bırakmayı haklı göstermeye yetip yetmediğini belirlemelidir. Bu gerekçeler “uygun” ve “yeterli” olduğu takdirde, AİHM,

bunun üzerine yetkili ulusal makamların “yargılamanın devamına özel bir ihtimam gösterip göstermediğini araştırmalıdır (Bkz. diğerleri arasında, Ali Hıdır Polat-Türkiye kararı, no: 61446/00).

AİHM bu başvuruda başvuranın tutukluluk süresinin 28 Kasım 1992 tarihinde başlayıp, serbest bırakıldığı 12 Ekim 2001 tarihinde sona erdiğini gözlemlemektedir. Bu sekiz yıl on aydan fazla bir süredir.

Dava dosyasında yer alan unsurlara göre Devlet Güvenlik Mahkemesi neredeyse benzer hatta basmakalıp ifadelerle başvuranın yinelediği serbest bırakılma taleplerini reddetmiş ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. DGM her seferinde sözünü ettiği «kanıtların durumu» ve «işlenen suçun niteliği» gerekçelerine kırk bir kez «tutuklulukta geçen süre»; dokuz kez «davanın hüküm aşamasında olduğu», iki kez «tutuklanma nedenlerinin sürdüğü» gerekçelerini eklemiş ve dört kez de «fırar riskinin olduğuna» atıfta bulunmuştur.

AİHM’ye göre “kanıtların durumu” suçluluğun ciddi belirtilerinin var olduğu ve var olmaya devam ettiği şeklinde değerlendirilebilmekle ve genel olarak bu deliller davayla alakalı önemli hususlar olabilmekle birlikte, bu davada, bu kadar uzun bir süre başvuranın tutuklu kalmaya devam etmesini tek başına haklı gösteremez (Bkz. sözü edilen Ali Hıdır Polat kararı).

AİHM ayrıca Hükümetin kamu düzeninin korunmasının gerekliliği argümanlarının ulusal mahkemeler tarafından dikkate alınmış görünmediğini gözlemlemektedir (Bkz. mutatis mutandis, Acunbay-Türkiye kararı, no: 61442/00 ve61445/00, 31 Mayıs 2005).

Yukarıda belirtilenler ışığında, AİHM, AİHS’nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. AİHS’NİN 41. MADDESİ’NİN UYGULANMASINA İLİŞKİN

AİHS’nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmecî Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran 15.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu miktara karşı çıkmaktadır.

AİHM ihlal tespiti ışığında başvuranın mağduriyetini kesin olarak kanıtlama zorunluluğunun olduğuna itibar etmekte, bu bağlamda hakkaniyete uygun başvurana manevi tazminat olarak 7.000 Euro ödenmesini kararlaştırmaktadır.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran avukatlık giderleri için 6.000 YTL talep etmekte, bu yönde avukatları ile KDV dahil saati 300 YTL üzerinden anlaşarak imzaladığı avukatlık ücreti sözleşmesini sunmaktadır.

Başvuran ayrıca AİHM önünde yapmış olduğu yargı giderleri için 300 YTL talep etmektedir. Herhangi bir kanıtlayıcı belge sunmayan başvuran bu konuda takdiri AİHM'ye bırakmaktadır.

Hükümet bu miktarların aşırı olduğunu ve kanıtlayıcı belgelerle desteklenmediğini belirtmektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM avukatlık ücreti için başvuran tarafından sunulan sözleşmeyi dikkate alarak hakkaniyete uygun şekilde başvurana yargı giderleri için 2.000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
- 3 a) AİHS'nin 44 / 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflardan muaf olarak, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin başvurana
 - i) manevi tazminat olarak 7.000 (yedi bin) Euro *ödemesine*;
 - ii) yargılama giderleri için 2000 (iki bin) Euro *ödemesine*,
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 20 Mayıs 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

_____ • _____

 [İçindekilere dön](#)

GÜNSİLİ VE YAYIK/Türkiye Davası*

Başvuru No:20872/02

ÜÇÜNCÜ DAİRE

OLAYLAR

Başvuranlar Ş. Günsili ve H. Yayık sırasıyla 1960 ve 1957 doğumludur ve İstanbul ve İzmir'de ikamet etmektedir.

Olayların meydana geldiği dönemde Ş. Günsili 1949 yılında kurulan motorlu taşıt işçileri sendikası TÜMTİŞ'in (Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası) genel sekreteri ve H. Yayık sendikanın İzmir şubesi sekreteri idi.

1995 yılında İzmir'de bulunan taşımacılık şirketi Nak-Kargo (Şirket) sendikalı kırk kadar işçiyi önceden haber vermeksizin ve iş sonu tazminatı ödemediği için işten çıkarmıştır.

Bu işten çıkarılmaların ardından Aralık 1995, Ocak 1996 ve Mart 1996 aylarında sendikalı işçiler Şirketin önünde işten çıkarılmaları protesto etmek amacıyla Şirketin önünde gösteri yapmışlar veya başka gruplaşmalara katılmışlardır. Bu olaylar işten çıkarılan işçiler hakkında bazı cezai işlemlere yol açmıştır. Başvuranların da aralarında bulunduğu işçiler bu süreçlerde aynı avukat aracılığıyla temsil edilmiştir.

A. 1995/1187 numaralı ceza davası

4 ve 5 Aralık 1995 tarihlerinde işten çıkarılan işçiler H. Yayık'la birlikte iş yerinde toplanarak kamyonların yük boşaltmasına engel olmuşlardır. İşçilerin arasında ve Şirketin diğer işçileri arasında tartışma yaşanmıştır. Polis olaya müdahale etmiş ve aralarında H. Yayık'ın da bulunduğu yirmi altı işçiyi karakola götürmüştür.

7 Aralık 1995 tarihinde Bornova Asliye Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, aralarında H. Yayık'ın da bulunduğu işçiler ve H.D. isimli bir başka sendika görevlisi hakkında TCK'nın 201/2 maddesinde ve devamında tanımlanmış olan iş ve çalışma hürriyetine engel olmak suçundan ceza soruşturması başlatmıştır. Dava Bornova Asliye Ceza Mahkemesi'nde 1995/1187 dosya numarası ile kayda geçmiştir.

Sanıklar aynı gün mahkemenin birinci dairesi önüne çıkarılmışlardır. Hakim karşısında H. Yayık ve H. D. suçlamaları reddetmiştir. Adı geçenler orada sendika temsilcileri olarak bulduklarını dile getirmişlerdir. Hakim H. Yayık'ın ve H. D.'nin serbest bırakılmasına karar vererek tanıkların duruşması için başka bir tarih belirlemiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Takip eden duruşma 8 Ocak 1996 tarihinde yapılmıştır. Bornova Asliye Ceza Mahkemesi Şirketin temsilcisinin müdahil taraf olarak yetkisinin olmadığını saptamıştır. Bir sonraki duruşma tarihi 8 Şubat 1996 olmuştur.

8 Şubat 1996 tarihli duruşmada görgü tanıkları dinlenmiştir.

14 Mart 1996 tarihli duruşmada tarafların avukatları dava dosyasını incelemek için süre talep etmiştir. Mahkeme duruşmayı 14 Mayıs 1996 tarihine almıştır.

14 Mayıs 1996 tarihinde Şirketin avukatı, sözkonusu davanın Bornova Asliye Ceza Mahkemesi'nde devam eden diğer ceza davalarıyla birleştirilmesi talebinde bulunmuştur.

Bornova Asliye Ceza Mahkemesi 28 Haziran 1996 tarihinde takip eden duruşmada dosyanın birleştirilmesi amacıyla incelenmesine karar vermiştir.

13 Ağustos 1996 tarihinde yeni bir hakimin atanması nedeniyle dosyanın incelenmesi kararı ertelenmiştir.

B. 1996/117 numaralı ceza davası

8 Aralık 1995 tarihinde Şirket mahallinde işten çıkarılan işçiler ile diğer işçiler arasında çıkan kavgaya polis bir kez daha müdahale etmiştir.

Şirket Bornova Cumhuriyet Savcılığına şirketin işleyişini engellendiğini ve çalışanlarının tehdit edildiğini ileri sürerek şikayette bulunmuştur.

Cumhuriyet Savcısı 19 Ocak 1996'da aralarında H. Yayık ve H. D.'nin de bulunduğu yirmi beş sendikalı hakkında TCK'nın 201/2 ve devamındaki maddeler ile 2911 sayılı gösteri ve toplanma yönetmeliğinin 28/1. maddesine dayalı olarak iş ve çalışma hürriyetine engel olmak suçundan ceza davası açmıştır. Bu yargı süreci Asliye Ceza Mahkemesi 1 no'lu dairesinde görülmüştür.

23 Ocak 1996 tarihinde ilk duruşma gerçekleştirilmiştir. Asliye Ceza Mahkemesi sanıkların bir sonraki duruşmada hazır olmalarını istemiştir.

8 Şubat 1996 tarihli duruşmaya sanıklar ve avukatları katılmamıştır. Mahkeme davacı tarafın görgü tanıklarını dinlemiştir.

22 Mart 1996 tarihinde üç sanık haricinde bütün sanıklar dinlenmiştir. H. Yayık ve H. D. haklarında yapılan suçlamaları reddetmiş ve olay yerinde işten çıkarılan sendikalılara eşlik etmek için toplandıklarını belirtmişlerdir. Asliye Ceza Mahkemesi dosyada eksik bulunan belgelerin tamamlanmasını talep ederek duruşma tarihini 14 Mayıs 1996'ya ertelemiştir.

14 Mayıs 1996, 28 Haziran 1996 ve 13 Ağustos 1996 tarihli duruşmalara H. Yayık ve avukatı katılmamıştır. Asliye Ceza Mahkemesi bazı tanıkları dinlemiş ve duruşmaya katılmayan sanıkların çağırılması talebini yinelemiştir.

C. 1995/1280 numaralı ceza davası

Şirket 26 Aralık 1995 tarihinde aralarında H. D.'nin de olduğu on altı işçi hakkında yeniden Savcılıkta şikayette bulunmuştur.

Savcılık 26 Aralık 1995 tarihinde şirketin çalışma düzenine engel olma, başkasına şiddet uygulama suçları ile ilgili soruşturma başlatmış ve sanıkları Asliye Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarmıştır. 1995/1280 numaralı dosya ile kayda geçen davada sanık olarak başvuranların isimleri yer almamıştır.

27 Aralık 1995 tarihinde Asliye Ceza Mahkemesi ikinci dairesi H.D.'nin ve diğer sanıkların dinlenmesi için bir duruşma düzenlemiştir.

Bornova Asliye Ceza Mahkemesi 24 Aralık 1997 tarihinde TCK'nın 201/1 maddesi uyarınca tehdit yoluyla şirketin işleyişine engel olmak suçundan H. D.'yi ve beş sanığı altı ay hapis cezasına çarptırmış ve tecil etmiştir. Diğer sanıklar beraat etmiştir.

Başvuranlara göre bu hüküm belirtilmeyen bir tarihte Yargıtay tarafından usul yönünden bozulmuş ve dava birinci derece mahkemesine iade edilmiştir.

12 Eylül 1996 tarihinde Bornova Asliye Ceza Mahkemesi iade edilen davayı 1995/1187 kayıt numaralı dosyayla birleştirmiştir.

D. 1996/168 numaralı ceza davası

Şirketin yetkilisi 3 Ocak 1996 tarihinde şirketlerinin işleyişine engel oldukları gerekçesiyle göstericiler hakkında şikayette bulunmuştur.

Bunun üzerine Bornova Asliye Ceza Mahkemesi'nde H. Yayık ve aralarında H. D.'nin de olduğu diğer dört sanığın iş ve çalışma hürriyetine engel olmak suçu ile yargılanmasına başlanmıştır.

Dava 1996/168 numara ile kaydedilmiştir. Taraflar bu davaya ilişkin başkaca bilgi vermemişlerdir.

E. 1996/222 numaralı ceza davası

1 Mart 1996 tarihinde Ş. Günsili sendika temsilcisi olarak Şirket önünde bir araya gelen işten çıkarılan sendikalı işçileri ziyaret etmiştir. Olay yerinde bulunan polisler ve bazı işçiler arasında kavga çıkmıştır. Bunun üzerine bazı işçiler polis karakoluna götürülmüştür.

Aynı gün Şirketin yapmış olduğu şikayet üzerine Cumhuriyet Savcısı Ş. Günsili ve H.D.'nin de olduğu diğer beş sendikalıyı toplantı ve gösteri kanununa muhalefet etmek, iş ve çalışma hürriyetine engel olmak, işçilerin işe geri alınmaları için işveren üzerinde baskı ve tehdit oluşturmak suçları ile itham etmiştir. Açılan ceza davası 1996/222 numara ile kayda geçmiştir.

Yine 1 Mart 1996 tarihinde adı geçenler ivedilikle Bornova Asliye Ceza Mahkemesi Birinci Dairesi hakimî karşısına çıkarılmışlar. Ş. Günsili ve H.D. haklarında yapılan suçlamaları reddetmiş ve olay yerinde işten çıkarılan sendikalılara destek vermek amacıyla bulduklarını belirtmişlerdir. Hakim sanıkların serbest bırakılmalarına karar vermiş ve adli sicil kayıtlarını talep ederek avukatların yetkilerini düzenlemelerini istemiştir.

26 Nisan 1996 tarihinde sanıkların duruşmaya katılmadıklarını tespit eden mahkeme sanıkların ve görgü tanıklarının celbine karar vermiştir.

28 Haziran 1996 tarihinde H.D. ve sanıkların avukatı hazır bulunmuştur. Bornova Asliye Ceza Mahkemesi görgü tanıklarını dinlemiştir. Bir sonraki duruşma tarihi 13 Ağustos 1996 olarak belirlenmiştir.

F. Başvuranlar hakkında açılan ceza davalarının birleştirilmesi

12 Eylül 1996 tarihinde Bornova Asliye Ceza Mahkemesi Birinci Dairesi aynı olaylara dayanan ve benzer sanıkların yer aldığı, 1996/222, 1996/168/, 1996/117, 1995/1280 numaralı

dosyalarla açılan ceza davalarının 1995/1187 numaralı dosyada birleştirilmesine karar vermiştir.

14 Kasım 1996 ve 7 Şubat 1997 tarihleri arasında çeşitli duruşmalar gerçekleştirilmiş, sanıklar ve avukatları bunlara katılmamışlardır.

16 Nisan 1997 tarihinde H. Yayık avukatının yokluğunda savunmasını yapmıştır. Hakkında yapılan zor kullanma suçlamasını reddederek olay yerinde işten çıkarılan sendikalılara destek vermek amacıyla bulunduğunu belirtmiştir.

13 Haziran 1997 tarihinde hakim ikinci kez H. Yayık ve görgü tanığı G. K.'nin duruşmaya çağrılmasını istemiştir.

7 Ekim 1997 tarihinde H. Yayık mahkeme önünde önceki beyanlarını tekrar etmiş ve hakkında yapılan şiddet kullanma ithamını reddetmiştir. Hakim G. K.'nin daha önce dinlendiğini ifade etmiştir. Başvuranların avukatı duruşmada hazır bulunmuştur.

9 Eylül 1997 tarihinde başvuranlar ve avukatları duruşmaya katılmamıştır.

9 Aralık 1997 tarihinde mahkeme sanık H.D.'nin ve görgü tanığı M.K.'nin dinlenmesini istemiştir.

10 Eylül 1999 tarihinde başvuranların avukatı mahkemeye H.D.'nin öldüğü bilgisini vermiştir. Mahkeme adıgeçenin nüfus kaydını istemiştir.

8 Kasım 1999 tarihli duruşma H. D.'nin nüfus kaydının olmaması nedeniyle ertelenmiştir.

Bornova Asliye Ceza Mahkemesi 31 Aralık 1999 tarihli duruşmada nüfus işlerinden alınan cevaba göre H.D.'nin hayatta olduğu bilgisini edinmiştir. Mahkeme bunun üzerine adıgeçene yapılan çağrının ve ihzar müzekkeresinin devamına karar vermiştir.

H.D. 3 Ocak 2001 tarihinde yaşamını yitirmiştir. Mahkeme ölüm kağıdını 10 Mayıs 2002'de almıştır. Bu duruşma sırasında başvuranların avukatı son görüşlerini sunmak için ek süre talep etmiştir.

9 Aralık 1997'den 10 Mayıs 2002 tarihine dek uzanan bütün dönem boyunca Bornova Asliye Ceza Mahkemesi her iki ayda bir duruşma gerçekleştirmiştir. Duruşmaların her biri H. D.'nin mahkemeye gelmemesi nedeniyle ertelenmiş, duruşma tutanakları başka bir neden veya gerekçe göstermeksizin «H.D.'nin duruşmaya gelmediği, adı geçen hakkında ihzar müzekkeresi çıkarılması gerektiği» gibi birbirini tekrar eden ifadelerle sınırlı kalmıştır.

Savcılık 31 Mayıs 2002 tarihinde bütün sanıkların serbest bırakılmasını talep etmiştir. Aynı gün mahkeme delil yokluğundan başvuranların ve otuz yedi sendikalarının beraatına karar vermiştir.

Bütün bu dönemin tamamında başvuranlar ve avukatları 5 Mayıs 1998 ve 7 Şubat 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen duruşmaların on yedisine katılmamıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6/1 MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar yargılamanın uzunluğunun AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen «makul süre» ilkesinin ihlaline yol açtığını iddia etmektedir.

Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder.

B. Esasa dair

Hükümet toplam otuz dokuz sanığın karıştığı olayların tekerrür etmesi ve ilgili ceza dava sayısının çokluğu nedeniyle davanın karmaşık bir yapısının bulunduğunu savunmaktadır. Bundan dolayı beş dosya 1995/1187 sayılı dosyada birleştirilmiştir. Hükümet başvuruların duruşmaların çoğunluğuna katılmamalarının davanın uzamasına yol açtığını vurgulamaktadır.

Başvuranlar bu sava karşı çıkmaktadır.

AİHM, dikkate alınması gereken dönemin başvuranlara suçun isnat edilmesi ile başladığını gözlemlemektedir, bu durum sırasıyla H. Yayık için 1995/1187 dosya numaralı ceza davası ile 7 Aralık 1995'te ve Ş. Günseli için 1996/222 dosya numaralı ceza davası kapsamında 1 Mart 1996 tarihinde ilk defa sözkonusu olmuştur. Anılan bu dönem asliye ceza mahkemesinde H. Yayık için altı yıl ve beş aydan fazla ve H. Yayık için altı yıl iki ay geçen bir sürenin ardından başvuruların serbest bırakılmaları ile 31 Mayıs 2002 tarihinde tamamlanmıştır.

AİHM yargılama süresinin uygunluğunun davanın şartları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuran ve ilgili mercilerin tutumu gibi içtihadında yerleşmiş ölçütlere bakılarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (bkz. diğerleri yanında Pélissier ve Sassi – Fransa [BD], 25444/94).

AİHM öncelikli olarak sözkonusu sürecin yetkili mahkemelerin otuz dokuz sanığın yer aldığı davayı yönetmek ve asliye ceza mahkemesinin birbiriyle bağlantılı pek çok davayı birleştirmek durumunda kalmaları ölçüsünde belirli karmaşık bir yapısının bulunduğunu not etmektedir. Bu hal ve isnat edilen suçun niteliğinin aynı oluşu, kanıtların bir araya getirilmesi ve tamamlanması, her bir kişinin olaya karışıp karışmadığı ve kişisel olarak suçun isnat edilip edilemeyeceği hususu olayların yeniden yapılandırılmasında uzun bir çalışmayı zorunlu kılmıştır. Bununla birlikte, bu koşullar tek başına eleştiri konusu sürenin uzunluğunu haklı göstermemektedir.

AİHM elde edilen unsurlara göre başvuruların tutumuna ilişkin olarak H. Yayık'ın ve Ş. Günseli'nin ceza davaları kapsamında Asliye Ceza Mahkemesi tarafından dinlendiklerini gözlemlemektedir. Farklı birçok ceza davasının birleştirilmesinin ardından Asliye Ceza Mahkemesi iki kez daha H. Yayık'ı dinlemiş, Ş. Günseli avukatı tarafından temsil edilmiştir. Başvuranların duruşmalara çoğunlukla katılmadıkları konusuna gelince, davanın seyri bu durumdan etkilenmiş görünmemektedir, zira bu gerekçeyle duruşmanın ertelendiği tutanaklara geçmemiştir. Aynı şekilde başvuruların avukatının savunmalarını sunmak için ek

süre istemesi aşırı bir gecikmeye yol açmamıştır. Dava sürecinde kendilerine yüklenebilecek herhangi bir gecikme sözkonusu değildir.

Yetkili mercilerin tutumu ile ilgili AİHM, başvuranların da bulunduğu olaylara karışan işçiler hakkında açılan bütün ceza davalarının 12 Eylül 1996 tarihinde 1995/1187 numaralı dosyada birleştirildiğini tespit etmektedir. Bu tarihten itibaren Asliye Ceza Mahkemesi kararını beş yıl sekiz ayda vermiştir. AİHM'ye göre özellikle 9 Aralık 1997 ve 10 Mayıs 2002 tarihleri arasında Asliye Ceza Mahkemesi H.D. adlı sanığın mahkemeye gelmemesi gibi tek bir gerekçeye dayalı olarak tekerrür eder şekilde duruşmaları ertelemiştir. AİHM bu süre boyunca dava sürecinde kayda değer bir ilerlemenin sağlanmadığını not etmektedir.

AİHM 6/1 maddesinin Sözleşmeciler Devletlere kendi yargı sistemlerini, mahkemelerinin özellikle makul süre de dahil, AİHM'nin bütün gerektirdiklerini karşılayacak şekilde gerekli yükümlülüklerin her birini düzenlemesi görevini yüklediğini hatırlatmaktadır (Bkz. Djaid-Fransa kararı, no: 38687/97, 29 Eylül 1999). AİHM mevcut başvuruda duruşmaların gereksiz yere Asliye Ceza Mahkemesi tarafından defalarca ileri bir tarihe ertelendiği ve Hükümetin bu gecikmeye ilişkin makul bir açıklama getirmediği saptanmıştır.

Mahkemeye sunulan tüm delilleri incelemesinin ve mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadını göz önüne almasının ardından AİHM, sözkonusu sürecin uzunluğunun aşırı olduğuna ve «makul süre» ile bağdaşmadığına itibar etmektedir.

Bu nedenle AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre “Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, AİHM, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun surette, zarar gören tarafın adil tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuranlar maruz kaldığı manevi zarar için 25.000 Euro tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmıştır.

AİHM başvuranların belirli bir manevi zarara uğradıklarına itibar ederek hakkaniyete uygun şekilde başvuranların her birine ayrı olarak 3.600 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranların avukatı masraflar için 400 Euro ve AİHM önünde başvurunun hazırlanması için yapılan çalışma saatlerine karşılık 6.000 Euro talep etmektedir. Bu taleplerle ilgili ispat edici AİHM'ye herhangi bir belge sunulmamıştır.

Hükümet bu miktarlara itiraz etmiştir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre bir başvuran gerçekliğini, gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir (Bkz. Iatridis-Yunanistan (dostane çözüm) no: 31107/96, Nikolova-Bulgaristan no: 31195/96). Bu bağlamda AİHM, başvuranların AİHM

önünde yapmış oldukları yargı giderlerine karşılık hiçbir belgeyi sunmadıklarını not etmektedir. Bu nedenle başvuranlara bu yönde herhangi bir ödeme yapılmamaktadır.

C. Gecikme Faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faizlerine uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabuledilebilir olduğuna;

2. AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;

3 a) AİHS'nin 44 / 2. maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergi ve masraflardan muaf olarak, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Y.TL.'ye çevrilmek üzere, Savunmacı Hükümetin gerçek kişi başvuranların her birine 3.600 (üç bin altı yüz) Euro manevi tazminat ödemesine;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faizin uygulanmasına;

4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. maddelerine uygun olarak 21 Şubat 2008 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

ÇİĞERHUN ÖNER/Türkiye Davası*

Başvuru No:33612/03
Strazburg
20 Mayıs 2008

ÜÇÜNCÜ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (33612/03) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Çiğerhun Öner'in (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 24 Eylül 2003 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, İzmir Barosu avukatlarından S. Çetinkaya tarafından temsil edilmektedir.

Başvuru Hükümete 14 Aralık 2005'te tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1989 yılı doğumludur ve İzmir'de ikamet etmektedir.

A. Başvuranın tutuklanması

7 Ekim 2001 tarihinde, başvuran on iki yaşında iken, Narlıdere'de yakalanmış ve gözaltına alınmıştır. Başvuran hırsızlıkla itham edilmiştir.

10 Ekim 2001 tarihinde düzenlenen rapora göre, halen başvuranın sağ uyluk üst dış kısmında açık yeşil sarımtırak renkte ekimoz ve sağ göz dış kısmında hiperemi bulunmaktaydı. Başvurana bir günlük işgöremez raporu verilmiştir.

B. Gözaltından sorumlu polis memurları aleyhinde açılan ceza davası

10 Ekim 2001 tarihinde, hapis cezası çekmekte olan başvuranın annesi, oğlunun gözaltından sorumlu polis memurları hakkında kötü muameleden dolayı şikayette bulunmuştur. Başvuranın annesi ayrıca bir çocuk psikiyatri merkezinde oğlunun muayenesinin yapılmasını talep etmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

20 Mayıs 2002 tarihinde başvuran, İzmir Tabip Odası tarafından muayene edilmiştir. Başvuran, fiziksel, ortopedik ve psikiyatrik muayenelerden geçmiştir.

19 Ağustos 2002 tarihli iddianame ile İzmir Savcılığı, başvuranın gözaltından sorumlu polis memurları hakkında ceza davası açmıştır.

23 Ekim 2003 tarihli bir kararla, İzmir Asliye Hukuk Mahkemesi, polis memuru Güngör Övüç'ün beraatına karar vermiş, polis memuru Mehmet Zabun'u üç yıl hapis cezasına çarptırılmış ancak cezasını 4.745.000 TL para cezasına çevirmiş ve cezanın infazını tecil etmiştir. Mahkeme ayrıca polis memurunu, başvurana, 100.000.000 TL tazminat ödemeye mahkum etmiştir.

C. Devlet aleyhinde açılan tazminat davası

4 Ekim 2002 tarihinde, bir avukat tarafından temsil edilen başvuranın annesi oğlu adına, 7 Ekim 2001 tarihinde gözaltı sırası oğlunun kötü muameleye maruz kaldığı gerekçesiyle Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca İzmir Valiliği nezdinde tazminat talebinde bulunmuştur.

14 Ekim 2002 tarihinde, İzmir Valiliği, Polis Disiplin Kurulu'nun 11 Eylül 2002 tarihli raporunda ne başvuranın gözaltına alındığına dair bir kaydın ne iddia edilen kötü muamele iddialarına ilişkin kanıtın bulunduğunu belirtmesi nedeniyle sözkonusu talebi reddetmiştir.

22 Mayıs 2003 tarihinde, başvuranın avukatı, gözaltı sırasında başvuranın maruz kaldığı kötü muameleler nedeniyle İzmir İdare Mahkemesi'nde tazminat davası açmış ve yirmi milyar maddi, otuz milyar manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuranın avukatı ayrıca, başvuranın ekonomik durumu nedeniyle de adli yardım talep etmiştir.

28 Mayıs 2003 tarihinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 465. maddesi uyarınca İdare Mahkemesi, başvuranın adli yardım talebini reddetmiştir.

30 Mayıs 2003 tarihinde, başvuranın annesi fakirlik belgesi sunmuştur.

3 Haziran 2003 tarihinde, İdare Mahkemesi, avukatı aracılığıyla başvurandan, 678.350.000 TL'ye (olayların meydana geldiği dönemde yaklaşık 411 Euro) tekabül eden yargılama masrafları ile 30.000.000 TL'ye (olayların meydana geldiği dönemde yaklaşık 18 Euro) tekabül eden posta ücretini davanın açılabilmesi için otuz günlük süre içerisinde yatırmasını istemiştir.

18 Temmuz 2003 tarihinde İdare Mahkemesi, başvurandan otuz günlük süre içerisinde aynı miktardaki meblağları yatırmasını istemiş aksi takdirde davanın reddedileceğini belirtmiştir.

Başvuran, bu meblağları ödememiştir.

Başvurana 24 Ekim 2003 tarihinde tebliğ edilen 24 Eylül 2003 tarihli kararla İdare Mahkemesi, tazminat davasının açılabilmesi için öngörülen meblağları başvuranın ödemediğini belirtmiş ve sonuç olarak davayı reddetmiştir.

HUKUK

I. AİHS'İNİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, adli yardım talebinin İzmir İdare Mahkemesi tarafından reddedilmesinin AİHS'nin 6/1 maddesince öngörülen mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabuledilemezliğe dair itirazını sunmaktadır. Hükümet, itirazını iki başlık altında yapmaktadır. Hükümet, ilk olarak, başvuranın, 24 Eylül 2003 tarihli karara karşı Danıştay nezdinde temyiz başvurusunda bulunmadığını savunmaktadır. Ayrıca, Hükümet, Eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 365. ve 366. maddelerini hatırlatarak, başvuranın kamu davasında müdahil taraf olmadığını, oysa ki bu yolu seçseydi yargılama masraf ve gideri ödmeden tazminat talebinde bulunabileceğini belirtmektedir.

Başvuran, Hükümet'in itirazlarına karşı çıkmaktadır.

Hükümet'in ilk itirazına ilişkin olarak AİHM, benzer itirazı reddettiğini hatırlatmaktadır. Zira Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 469. maddesi uyarınca adli yardım yapılması ya da yapılmaması kararı nihaidir ve temyiz konusu yapılamaz (Bkz. *Tunç*). O halde başvuran temyize başvuracak durumda değildi. Bu durumda AİHM, Hükümet'in ilk itirazını reddetmektedir.

İkinci itiraza ilişkin olarak ise Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca başvuranın gözaltı sırasında kötü muamelelere maruz kalması nedeniyle Devlet'e karşı bir tazminat davası açtığını not etmek uygun olacaktır. Bu durumda, eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 365. ve 366. maddelerince öngörüldüğü şekliyle kamu davasından ayrı olarak memurları nedeniyle devletin sorumluluğunu ortaya koyan açılmış bir dava sözkonusudur. Bu durumda AİHM, ikinci itirazı da reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, hakim, adli yardım yapılmasına karar vermesi yönünde bir zorunluluğun bulunmadığını hatırlatmaktadır. Hakim, başvuranın sağlık durumu gibi kanıt unsurlarını ve dosyada bulunan diğer unsurları incelemesinin ardından, kararını vermektedir. Hükümet, başvuranın adli yardım talebinin reddedilmesinin, başvuranın mahkemeye erişim hakkını ihlal etmediğini belirtmektedir. Hükümet'e göre, başvuran, yaralanmasının sorumluları hakkında ceza davası açma imkanına da sahipti. Bu durumda, başvuran, yargılama masraflarını üstlenmesi gerekmezdi.

Hükümet, ayrıca hiçbir ücret almadan bir kişiye yardımda bulunan her avukatın bu durumdan Baro'yu bilgilendirmesi gerektiğini ancak mevcut davada böyle bir durumun sözkonusu olmadığını belirtmektedir. Hükümet, bu durumdan, başvuranın avukatlık ücretini ödemek için yeterli geliri olduğu o halde başvuranın mahkeme masraflarını da ödeyebildiği sonucuna ulaşmaktadır. Son olarak Hükümet, AİHM, yerleşik içtihadı uyarınca davacının yoksulluğunu kanıtlaması gerektiğini belirtmektedir.

Başvuran, Hükümet'in argümanlarına itiraz etmekte ve iddialarını yinelemektedir.

AİHM, mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamalar arasında maddi nitelikli sınırlamaların da kabul edilebileceğini hatırlatmaktadır (*Kreuz-Polonya*, no: 28249/95). AİHM, adaletin iyi şekilde tecelli etmesi gereğinin, bir kişinin mahkemeye erişim hakkına maddi kısıtlamalar getirilmesini haklı kılabileceğini hiçbir zaman göz ardı etmemiştir (*Tolstoy-Miloslavsky-Birleşik Krallık*, 13 Temmuz 1995 tarihli karar). Hukuk mahkemelerine yapılan taleplere ilişkin masrafların ödenmesinin istenmesi, AİHS'nin 6/1 maddesi anlamında mahkemeye erişim hakkının sınırlaması olarak kabul edilemez (*Kreuz, ve Mehmet ve Suna Yiğit*).

Bununla birlikte, ilgilinin, mahkemeye erişim hakkından yararlanıp yararlanmadığının ve "davasının bir mahkeme tarafından görülüp görülmediğinin" belirlenmesinde, bir davanın özel koşulları ışığında değerlendirilen masrafların tutarı, kişinin ödeme gücü ve sözkonusu sınırlamanın yargılamanın hangi safhasında ortaya çıktığı gibi faktörlerin dikkate alınması gerekir. (*Kreuz, Weissman ve diğerleri- Romanya*, başvuru no: 63945/00, *Iorga-Romanya* başvuru no: 4227/02, 25 Ocak 2007 ve *Bakan*).

AİHM, devletin kamu kaynaklarından sadece gerçekten ihtiyacı olan davacılara adli yardım yapmak istemesini meşru bir kaygı olarak kabul etmektedir. Bununla birlikte Hükümet'in savunduğunun aksine başvuranın yoksulluğunu belgelendirmesine rağmen adli yardım yapılmasının reddedilmesinin hiçbir şekilde gerekçelendirilmemiştir. Başvuran on iki yaşındaydı ve annesi hükümlü bulunduğu cezaevinde hapis cezasını çekmekteydi. Bu durumda, ne başvuranın ne annesinin hiçbir geliri yoktu. Bu bağlamda AİHM, Türk yasama

erki tarafından yürürlüğe konan adli yardım sisteminin, yargılanabilir kişileri keyfilikten koruyacak tüm güvenceleri sunmadığını tespit etmektedir. Bu görevin adli makamlara, daha açık olarak adli yardım talebinin yapıldığı mahkemeye tevdi edildiği doğrusya da Türk hukuku, talebin yerindeliği hususunda mahkemelerin takdirine itiraz imkanı sunmamaktadır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 469. maddesinin hükümlerine göre, adli yardım talebine ilişkin karar nihaidir ve temyize konu olamaz. Bu nedenle, adli yardım talebi taraflarca yargılama esnasında sunulan yazılı belgeler temelinde yapılan tek bir incelemenin konusu olmaktadır. Taraflar, muhtemelen bir duruşma çerçevesinde dinlenmemişler ve tarafların itirazlarını sunma imkanları olmamıştır. (sözü edilen *Bakan*). Son olarak, başvuranın, devlete tazminat davası açmak için bir avukat tarafından temsil edilmesi, avukat ücretini karşılama imkanı olduğu anlamına gelmez.

Bu durumda AİHM, adli yardım talebinin reddinin, başvuranı, davasının bir mahkeme tarafından görülmesi imkanından tamamen yoksun bıraktığını tespit etmektedir.

Dava koşullarının tamamını dikkate alarak AİHM, başvuranın, somut ve etkili bir şekilde İzmir İdare Mahkemesi'ne erişim hakkından yararlanamadığı sonucuna varmıştır.

Bu durumda AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS'nin 6/1 maddesi kapsamındaki şikayetini sunmak için iç hukukta başvuru yolunun bulunmadığını ileri sürmektedir. Başvuran, AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

AİHM, sözkonusu şikayetin, yukarıda geçen şikayetle ilgili olduğunu ve kabuledilebilir nitelikte olduğunu belirtmektedir.

AİHS'nin 6/1 maddesi ile ilgili tespiti göz önüne alarak AİHM, mevcut davada ihlal edilmiş olsa dahi sözkonusu hükmün ayrıca incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir (*Tunç; Bakan; Mehmet ve Suna Yiğit*).

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, maruz kaldığı maddi zarar için 30.856 Euro ve manevi zarar için 30.000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, maddi tazminat ile ilgili, AİHS'nin 6/1 maddesine aykırı olarak, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle bir başvuranın, mahkemeye erişim hakkından yararlanamadığı sonucuna ulaştığında, tespit edilen ihlalin telafi edilmesi için prensip olarak en uygun yolun, ilgilinin isteği üzerine, davanın yenilenmesi ya da dosyanın yeniden açılması olacağı kanaatindedir (*Tunç, Mehmet ve Suna Yiğit*).

Manevi tazminata ilişkin olarak ise AİHM, hakkaniyete uygun olarak, başvurana 7.500 Euro ödenmesine hükmetmektedir (*mutatis, mutandis, Bakan*).

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 10.000 Euro talep etmektedir. Başvuran, ek masraflar için ayrıca 2.000 Euro talep etmektedir. Başvuran talebini desteklemek için hiçbir belge sunmamaktadır.

Hükümet, bu miktarlara itiraz etmektedir.

AİHM içtihadına göre bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece elde edebilir. Mevcut davada sahip olduğu unsurları ve yukarıda sözü edilen kriterleri göz önüne alarak AİHM, başvuranın sözkonusu talebini reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 13. maddesi kapsamında yapılan şikayetin ayrı olarak incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL'ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana 7.500 Euro (yedi bin beş yüz Euro) manevi tazminat *ödenmesine*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 20 Mayıs 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Gümrük Müsteşarlığından:

**GÜMRÜK GENEL TEBLİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA TEBLİĞ
(HARİÇTE İŞLEME-GEÇİCİ ÇIKIŞ-GERİ GELEN EŞYA)
(SERİ NO: 4)**

MADDE 1 – 12/10/2001 tarihli ve 24551 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği’nin (Hariçte İşleme- Geçici Çıkış-Geri Gelen Eşya) 12 nci maddesine aşağıda yer alan dördüncü fıkra eklenmiştir.

“Türkiye Gümrük Bölgesi dışına geçici ihracatı veya çıkışı yapılmış eşyanın, başka bir kamu kurumunun kendi görev alanı itibarı ile bilgisi ve izni çerçevesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışında kalması için yapılan işlemler süre uzatımı olarak değerlendirilir.”

GEÇİCİ MADDE: Aynı Tebliğin 12 nci maddesinin 4 üncü fıkrası kapsamında süresi içerisinde ve bu Tebliğin yayımı tarihinden önce gümrüğe gelmiş eşyaya söz konusu hükümler uygulanır.

MADDE 2 – Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Tebliğ hükümlerini Gümrük Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yürütür.

[R.G. 11 Mart 2009 – 27166]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlânlar

Adalet Bakanlığından :

MÜNHAL NOTERLİKLER

2008 yılı gayrisafi gelirleri ve isimleri yazılı olan birinci sınıf Kayseri Onuncu Noterliđi 4 Mayıs 2009, Eyüp İkinci Noterliđi 6 Mayıs 2009 ve Beyoğlu İkinci Noterliđi 13 Mayıs 2009 tarihlerinde yaş tahdidi nedeniyle boşalacaktır.

1512 sayılı Noterlik Kanununun 22 ve müteakip maddeleri gereğince BİRİNCİ SINIF NOTERLERDEN bu noterliklere atanmaya istekli olanların ilan tarihinden itibaren bir ay içinde Bakanlığımıza veya buldukları yer Cumhuriyet Başsavcılıklarına başvurmaları gerekmektedir.

Posta ile doğrudan doğruya Bakanlığa gönderilmiş olan dilekçeler başvurma süresi içinde Bakanlığa gelmediği takdirde atama işleminde nazara alınmaz.

Keyfiyet Noterlik Kanununun 22 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca ilan olunur.

Sıra No Noterliđin Adı 2008 Yılı Gayrisafi Gelirleri

- 1 - Beyoğlu İkinci Noterliđi 1.292.135,26,-TL.
- 2 - Eyüp İkinci Noterliđi 1.175.725,61,-TL.
- 3 - Kayseri Onuncu Noterliđi 810.167,29,-TL.

[R.G. 11 Mart 2009 – 27166]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından:

İskenderun 1. Asliye Hukuk Mahkemesine ait 2007/81 Esas sayılı dava dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uđrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin kıyasen söz konusu dosya için uygulanmasına ve anılan Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

[R.G. 15 Mart 2009 – 27170]

— • —

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden :

İHALELERE KATILMAKTAN YASAKLAMA KARARI

1. İhale Kayıt Numarası (İKN)		2008/200528							
2. Yasaklama Kararı Veren Bakanlık/Kurum		Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü							
3. İhaleyi Yapan İdarenin									
Adı	Tekirdağ 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu			İl/İlçe	Tekirdağ				
Adresi	Muratlı Yolu 10 KM. Tekirdağ			Tel-Faks	0 282 234 12 89-30 –31				
Posta Kodu	59100			E-Mail					
4. İhalelere Katılmaktan Yasaklanan Gerçek veya Tüzel Kişi					5. Ortak ve/veya Ortaklıkların				
Adı/Unvanı	Likitgaz Dağıtım ve Endüstri A.Ş.								
Adresi	Şişhane Yokuşu Demirören Han No.2 Azapkapı/İstanbul								
T.C. Kimlik No.									
Vergi Kimlik/ Mükellefiyet No.	6080061750								
Kayıtlı Olduğu Ticaret/Esnaf Odası	İstanbul								
Ticaret/Esnaf Sicil No.	135607								
6. Yasaklama Süresi	A	()	Y1	(1)	7. Yasaklamanın Dayanağı ve Kapsamı	a-4734 KİK	()	b-4735 KİSK	(X)
					c-2886 DİK	()	d-Diğer Mevzuat	()	
					Tüm İhalelerden	()	Tüm İhalelerden	()	
					Bakanlık İhalelerinden	()	Bakanlık İhalelerinden	()	
					Kurum İhalelerinden	()	Kurum İhalelerinden	()	

Yasaklama Kararı Aşağıdaki Açıklamalar Dikkate Alınarak Doldurulacaktır.

1 - İKN : İstisna kapsamındakiler dahil 4734 ve 4735 sayılı Kanunlara göre yapılan yasaklamalarda doldurulacaktır.

2 - T.C. Kimlik No : Yasaklananın gerçek kişi olması durumunda doldurulacaktır.

3 - Kayıtlı Olduğu Ticaret/Esnaf Odası ve Ticaret Esnaf Sicil No : Herhangi bir Ticaret veya Esnaf Odasına kayıtlı olmaması halinde kayıtlı olmadığı belirtilecektir.

4 - Diğer Mevzuat : İstisna kapsamındakiler dahil 4734, 4735 ve 2886 sayılı Kanunların dışındaki mevzuata göre verilen yasaklamalarda doldurulacaktır.

5 - Ortak ve/veya Ortaklıkların : 4734 sayılı Kanunun 58/2 nci maddesi ile 4735 sayılı Kanunun 26/2 nci maddesinde sayılan ortak ve/veya ortakların bulunması halinde bu bölüm doldurulacaktır. Bu bölümde yer alan kişinin birden fazla olması durumunda ek yapılabilir.

[R.G. 15 Mart 2009 – 27170]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

2009 YILI İÇİN ABONE OLMAK İSTEYENLERE DUYURU

Yargı Mevzuatı Bülteni'ne abone olmak ve aboneliklerini devam ettirmek isteyenlerin 2008 yılı abone bedeli olan 200 TL'nı Vakıflar Bankası Adalet Bakanlığı Bürosu 783 kod nolu şubedeki 2002083 numaralı hesaba yatırarak alacakları dekontu **açık adreslerini** belirtir bir yazı ile "**Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Konya Devlet Yolu Üzeri No: 70 Kat: 9 Hipodrum-ANKARA**" adresine veya 0 312 223 38 06 numaralı faksa göndermeleri halinde 01.01.2009 tarihinden itibaren yıl sonuna kadar çıkacak sayılar adreslerine postalanacaktır.

— • —

Duyuru

12 Mart 2009 tarih ve 27167 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan,

— Maliye Bakanlığında 32] 8 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 1),

16 Mart 2009 tarih ve 27171 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan,

— Bazı Mallara Uygulanacak Katma Değer Vergisi ile Özel Tüketim Vergisi Oranlarının Belirlenmesine İlişkin Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında

2009/14802 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı,

— Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında 2009/14803 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı,

— Milli Eğitim Bakanlığında, Milli Eğitim Bakanlığı Açık İlköğretim Okulu

Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, yer darlığı nedeniyle Bülten'e alınamamıştır.